12 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 2008 ՈՒՐԲԱԹ 166 (4060)

Ազգ Azg

Ալի Բաբաջանն ընդդեմ Ցեղասպանության

Ըստ «Ասոշիեյթեդ պրես» գործակալության, Թուրքիայի արտգործնախարարը հայտարարել է, որ հայ-թուրքական հարաբերությունների բարելավման պայմաններում այլ երկրների խորհրդարաններում Հայոց ցեղասպանության ճանաչման գործընթացը կդադարի: Ըստ Բաբաջանի, պատմաբանների համատեղ հանձնաժողովի եւ «մեր հարաբերությունների արագ բարելավման եւ առկա խնդիրների լուծման դեպքում, այլեւս կարիք չի լինի, որ երրորդ երկրները քննարկեն այս հարցը: Մենք կարող ենք հայտարարել՝ զբաղվեք ձեր գործով Հայաստանը եւ Թուրքիան արդեն իրար հետ լավ են»:

Հրդեհ Լա Մանշի թունելում

Ֆրանսիան եւ Մեծ Բրիտանիան իրար միացնող թունելում երեկ հրդեհ է բռնկվել: Ըստ BBC-ի հաղորդագրության, հրդեհի պատճառով կանգնեցվել է գնացքների եւ այլ տիպի տրանսպորտի երթեւեկությունը թունելում: Հաղորդվում է, որ հրդեհը հաջողվել է մարել, տուժածներ չկան:

«Թուրքիան Կովկասի կայունության նախագծի հարցում անկեղծ չէ»

«Ազգ» օրաթերթի բացառիկ հարցազրույցը Հայաստանում Իրանի Իսլամական Հանրապետության դեսպանության խաղաղական հարցերով դիվանագետ Քամալ Զարեհի հետ

- Կովկասյան տարածաշրջանը գտնվում է նոր փոփոխությունների ժամանակաշրջանում, հատկապես օգոստոսի 8-ի հայտնի դեպքերից հետո, ինչպե՞ս է իրանական կողմը տեսնում զարգացումները մեր տարածաշրջանում, ի՞նչ վտանգներ կան եւ ի՞նչ ուղղությամբ այդ ամենը կարող է զարգանալ:

- Մենք բոլորս գտնում ենք, որ հարավկովկասյան տարածաշրջանը ռազմավարական կարեւոր նշանակություն ունի: Եվ բնականաբար այն բոլոր տերությունները, որոնք գտնվում են Հարավային Կովկասին հարակից շրջաններում, ունեն իրենց դերակատարությունը տեղի ունեցող զարգացումներում: Իհարկե, տարածաշրջանից դուրս գտնվող խաղացողները եւս ցանկանում են իրենց դերն ունենալ այս զարգացումներում: Եվ այդ արտատարածաշրջանային խաղացողները հետամուտ են իրենց կարճաժամկետ շահերին: Այդ իսկ պատճառով մենք չենք կարող հարավկովկասյան երկրներին եւ տարածաշրջանից դուրս գտնվող երկրներին դնել նույն հարթության մեջ: Պատճառն այն է, որ տարածաշրջանից դուրս գտնվող խաղացողները՝ տարածաշրջանում չունեն կենսական շահեր: Բայց տարածաշրջանային ուժերը՝ տերությունները ունեն կենսական շահեր, քանի որ որեւէ զարգացում, որ կարող է տեղի ունենալ կամ որը տեղի է ունենում, կարող է վտանգել տարածաշրջանում ապրող միլիոնավոր մարդկանց շահերը: Հենց այս մարտահրավերները հաշվի առնելով՝ տարածաշրջանին հարակից մեծ տերություններն ավելի կարեւորություն են տալիս, քան տարածաշրջանից դուրս գտնվող տերությունները: Նրանք ավելի շատ են շահագրգռված տարածաշրջանի խնդիրները լուծելու համար:

Տես էջ 5

Սերժ Սարգսյանը գնում է Վրաստան, իսկ մինչ այդ՝ Էդվարդ Նալբանդյանը

Հայաստանի նախագահը հաջորդ շաբաթ կմեկնի Վրաստան՝ վերջին մի քանի տարվա կտրվածքով երկար չիրականացված պաշտոնական այցով: Ներկա դրությամբ դժվար է նախագծեր Սարգսյանի եւ Սաակաշվիլու հանդիպման ու մյուս հնարավոր հանդիպումների օրակարգի հարցերի մասին խոսել, բացի ընդհանրական ձեւակերպումներով մոտեցումներից, նշելով երկկողմ հարաբերությունների տարբեր հարցերի քննարկումը:

Իսկ մինչ այդ՝ արդեն այսօր Վրաստանում կլինի Հայաստանի արտգործնախարար Էդվարդ Նալբանդյանը, որը հանդիպումներ կունենա երկրի նախագահ Միխեիլ Սաակաշվիլու, վարչապետ Լադո Գուրգենիձեի, արտգործնախարար Էկա Տկեշելաշվիլու հետ: Երկկողմ հարաբերությունների օրակարգային հարցերի շրջանակում հատկապես կողմերը կքննարկեն նախագահների հանդիպմանն առնչվող հարցեր:

Ա. Հ.

Հայ-ռուսական համագործակցության հնարավորություն էլեկտրոնային արդյունաբերության ոլորտում

Վարչապետ Տիգրան Սարգսյանը երեկ ընդունել է «Ռոստեխնոլոգիի» պետական կորպորացիայի գլխավոր տնօրեն Սերգեյ Չեմեզովին եւ Ռուսաստանի հայերի միության նախագահ Արա Աբրահամյանին: Այս մասին տեղեկացանք կառավարության տեղեկատվության եւ հասարակայնության հետ կապերի վարչությունից: Հանդիպման ժամանակ Սերգեյ Չեմեզովը նշել է, որ հետաքրքրված է հատկապես էլեկտրոնային արդյունաբերության բնագավառում խոշոր ներդրումների իրականացմամբ, սակայն հնարավոր է համարել, որ հայաստանյան ձեռնարկությունների վերաբերյալ վերլուծությունը կարող է փոխշահավետ համագործակցության այլ բնագավառներ եւս ի հայտ բերել, որտեղ հնարավոր է համատեղ ձեռնարկությունների հիմնում:

Վարչապետը նույնպես հեռանկարային է համարել էլեկտրոնային արդյունաբերության ոլորտում համագործակցությունը, նշելով, որ դեռեւս խորհրդային շրջանում այդ ոլորտը Հայաստանում բավականին առաջընթաց է ունեցել: Որոշվել է այդ հարցը ներառել հայ-ռուսական միջկառավարական հանձնաժողովի առաջիկա նիստի օրակարգում:

Ա. Մ.

Գ. Լենմարկերի հաշվետվությունը լսվելու է ԵԽԽՎ-ի նստաշրջանում

Եվրախորհրդի խորհրդարանական վեհաժողովի աշնանային նստաշրջանում լսվելու է ԵԽԽՎ-ի խորհրդարանական վեհաժողովի նախագահի՝ Լեռնային Ղարաբաղի հարցով հատուկ ներկայացուցիչ Գորան Լենմարկերի հաշվետվությունը տարածաշրջան նրա այցի արդյունքների վերաբերյալ: Այդ մասին այսօր լրագրողներին հայտնել է Ադրբեջանի Միլի մեջլիսի փոխխոսնակ Բահար Մուրադովան: Նա նշել է, որ զեկույցի շուրջ քննարկումներ են կայանալու:

«Հայաստանի եւ Թուրքիայի միջեւ էլեկտրաէներգիայի վերաբերյալ պայմանագիր չկա»

Թուրքիայի էներգետիկայի նախարար Հիլմի Գյուլերը հերքել է լուրերը, որ Աբդուլլահ Գյուլի երեւանյան այցելության ժամանակ Թուրքիայի եւ Հայաստանի միջեւ կնքվել է համաձայնագիր էլեկտրաէներգիա գնելու կապակցությամբ: Այս մասին հաղորդում է «Սաբահ» օրաթերթը: «Նման պայմանագիր գոյություն չունի: Կան 1980 թվականին եւ դրանից առաջ կառուցված էլեկտրահաղորդագծեր, բայց որեւէ համաձայնագիր գոյություն չունի»,- հայտարարել է թուրք պաշտոնյան՝ ավելացնելով, որ այդ ուղղությամբ որոշ թուրքական մասնավոր ընկերություններ են բանակցություններ վարել: Հիշեցնենք, որ սեպտեմբերի 10-ին ՀՀ էներգետիկայի եւ բնական պաշարների նախարար Արմեն Մովսիսյանը հայտարարել էր, թե Հայաստանը 2009թ.-ից էլեկտրաէներգիա կվաճառի Թուրքիային: Ըստ նրա, այդ մասին քննարկումներ են եղել ՀՀ նախագահի հրավերով Թուրքիայի նախագահի Հայաստան կատարած այցի ժամանակ: Հանդիպումների շրջանակներում նաեւ համաձայնագիր է կնքվել նախարարության եւ թուրքական «Յունիս» ընկերության միջեւ, որն զբաղվում է Թուրքիա էլեկտրաէներգիայի ներկրմամբ եւ բաշխմամբ: Բացի այդ, ըստ նախարարի, պայմանագիր է ստորագրվել «Բարձրավոլտ էլեկտրական ցանցեր»-ի եւ «Յունիսի» միջեւ Կարսի միջով ուղիղ արտահանում իրականացնելու վերաբերյալ, հաղորդում է «Նոյյան տապանը»:

Վաղվա «Ազգ. Մշակույթ-Հավելվածում»

«Ազգ. Մշակույթ-Հավելվածը» սկսում է Ֆրեզնոյից երկու հայերի՝ Վիլյամ Սարոյանի եւ նկարիչ Մանուել Թոլեգյանի արվեստի մասին անտիպ զրույցների հրապարակումների շարքը: Լեո Կամսարի մեկնաբանությունները 1918-ի Կովկասի խառը իրավիճակների շուրջը: Ներկանակ իրավիճակների շուրջը: Ներկայի հետ զուգահեռները՝ ընթերցողին... Վերջերս լույս տեսած գրականագետ Յուրի Խաչատրյանի «Արձակ էջեր» էսսեների ժողովածուի մասին՝ Գրիգոր Անեմյանի անդրադարձում: Ակադեմիկոս Գրիգոր Գուրզադյանի խոսքը «Զանգակ» հրատարակչության 10-ամյակի առիթով: Հանդիպում բալետի մենապարող Հակոբ Խառասյանի հետ. Արծվի Բախչինյանի հարցազրույցը՝ վերջերս Երեւանում գտնվող ամերիկաբնակ արվեստագետի հետ: Ջութակահար Անահիտ Ցիցիկյանը՝ գրող Վալտեր Արամյանի աչքերով: Թատերագիր Ժորա Հարությունյանի ծննդյան 80-ամյակի առիթով Մելանյա Բադալյանի անդրադարձը:

Մ. Բ.

«Կարգավորման այն պարզ, ազնիվ եւ անկեղծ ցանկությունը, ինչ տեսել էի Հայաստանում, տեսա նաեւ Բաքվում»

Անկարա վերադառնալիս ինքնաթիռում լրագրողներին ասել է նախագահ Գյուլը

ՀԱԿՈԲ ՉԱՔՐՅԱՆ

Ինչպես նշել էինք երեկվա համարում, սեպտեմբերի 10-ին կեսօրյա աշխատանքային այցով Բաքու էր ուղեւորվել Թուրքիայի նախագահ Աբդուլլահ Գյուլը: Նրա այցը, ի տարբերություն երեւանյան այցի, միջազգային հնչեղություն չունեցավ, իսկ Ադրբեջանի նախագահ Իլհամ Ալիեւի հետ հանդիպումը մնաց ՀՀ նախագահ Սերժ Սարգսյանի հետ Երեւանում ունեցած հանդիպման ստվերում, որտեղ էլ Ալիեւ-Գյուլ բանակցությունների օրակարգում ընդգրկված լինեին այնպիսի խնդիրներ, ինչպիսիք են Կովկասում հարավօսական պատերազմով առաջացած լարվածությունը, քաղաքական զարգացումներին միջազգային ուժերի միջամտությունը, էներգակիրների անվտանգությունը, «Կովկասի կայունության եւ համագործակցության պլատֆորմի» ստեղծման վարչապետ Էրդողանի առաջարկը, հայ-թուրքական հարաբերությունները, այդ թվում՝ Հայաստանի, Ադրբեջանի եւ Թուրքիայի արտգործնախարարների եռակողմ հանդիպման Ալի Բաբաջանի նախաձեռնությունը, որը նախատեսվում է սեպտեմբերի երկրորդ կեսին անցկացնել Նյու Յորքում:

Ալիեւ-Գյուլ առանձնազրույցից հետո, որը շուրջ մեկ ժամ է տեւել, բանակցությունները շարունակվել են պատվիրակությունների մասնակցությամբ: Բանակցությունների ավարտին մամուլի համատեղ ասուլիսում Ալիեւը անդրադարձել է նաեւ ղարաբաղյան հակամարտությանը: Համարելով այս հակամարտությունը տարածաշրջանի հզոր աղբյուր ինչպես Ադրբեջանի, այնպես էլ տարածաշրջանի համար, Ալիեւն ասել է. «Մենք ուզում ենք միջազգային իրավունքի նորմերի հիման վրա հիմնահարցի շտապ լուծումը:

Տես էջ 3

Ո՞ր դրույթն է խանգարում Հայաստանում զբոսաշրջության զարգացմանը

2008-ի առաջին վեց ամիսներին Հայաստան են եկել 207489 զբոսաշրջիկներ, որ 13.3 տոկոսով ավելի է 2007-ի նույն ժամանակահատվածի նկատմամբ: Իսկ ներհին զբոսաշրջությունը 2008-ի առաջին վեց ամիսների ընթացքում կազմել է 43027, որ 13 տոկոսով բարձր է 2007-ի նույն ժամանակահատվածի համեմատ (38000 զբոսաշրջիկ): Այցելությունների վիճակագրական տվյալներով՝ արտագնա զբոսաշրջությունը նույնպես աճ է գրանցել՝ 12,8 տոկոս: Այս մասին երեկ «Հայելի» ակումբում լրագրողներին հայտնեց էկոնոմիկայի նախարարության տուրիզմի վարչության պետ **Մեխակ Ապրեսյանը**: Մարտի մեկի դեպքերից հետո էկոնոմիկայի նախարար Ներսես Երիցյանը մամուլի ասուլիսներից մեկի ժամանակ իր հերթին նշել էր, որ մարտիմեկյան դեպքերը մեծ ազդեցություն կունենան զբոսաշրջության վրա, սակայն, Մեխակ Ապրեսյանի ներկայացրած տվյալներով, տխուր փաստեր չեն արձանագրվել: Էկոնոմիկայի նախարարության զբոսաշրջության վարչության պետի կարծիքով՝ տարածաշրջանում առկա անկայունությունը՝ պատերազմական վիճակը, հիվանդությունները եւ նմանատիպ երեւույթներն ազդում են զբոսաշրջության վրա: Համեմատելով 2007-ի ցուցանիշները 2006-ի հետ, Ապրեսյանը նշում է, որ 2007-ին 33,5 տոկոս աճ է գրանցվել: Տարվա երկրորդ կեսն, ըստ Ապրեսյանի, ավելի ակտիվ ժամանակահատված է զբոսաշրջության համար: Վերջինս նույնպես համոզմունք հայտնեց, որ, եթե մարտի մեկի դեպքերը չլինեին, ապա զբոսաշրջության ցուցանիշներն ավելի մեծ կլինեին:

Զբոսաշրջիկները հիմնականում եղել են Թուրքիայից, Ռուսաստանից, Վրաստանից, Եվրոմիության երկրներից, ԱՄՆ-ից, Իրանից եւ նույնիսկ Կոստա Ռիկայից: Ամբողջ այցելությունների թվի շուրջ 60 տոկոսը կազմել են սփյուռքահայերը: Իսկ թե վիճակագրական տվյալներով որքա՞ն եկամուտ է եղել տուրիզմի բնագավառից, Ապրեսյանը ներկայացրեց մեկ տուրիստի համար գնահատված միջին ծախսը՝ մոտավորապես 700-800 ԱՄՆ դոլար: Քանի որ զբոսաշրջիկների 60 տոկոսը հայեր են, ապա, Ապրեսյանի կարծիքով, նրանց մի մասը բարեկամների, ընկերների տանն է բնակվում եւ հյուրանոցներին գումար չի վճարում եւ այս առումով ծախսերն ավելի քիչ են կազմում: Իսկ օտարերկրացիների ծախսերն ավելի շատ են: 2008-ի առաջին կիսամյակում զբոսաշրջության ոլորտում ծախսերը կազմել են 160-165 մլն դոլար, որը նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ մոտ 20 մլնով ավելի է. աճը կազմել է 15 տոկոս:

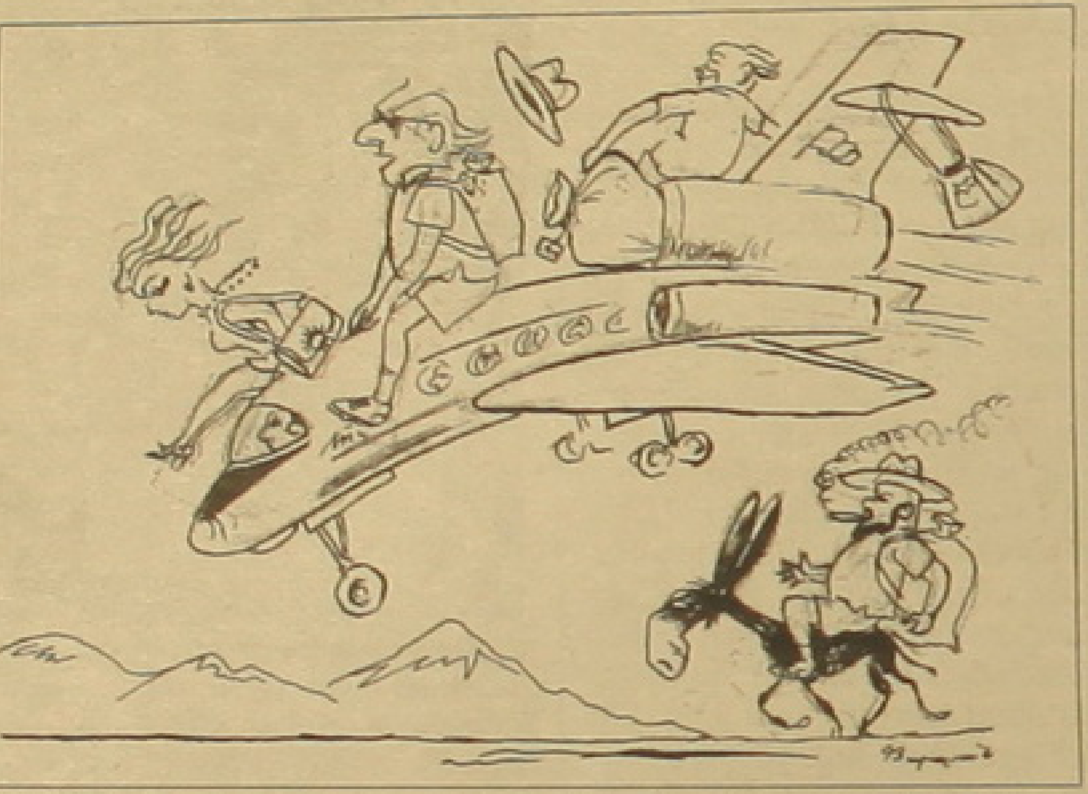

Ակումբում ներկա Հայաստանի ներգնա տուրօպերատորների միության նախագահ, Տուրիզմի ինստիտուտի ռեկտոր **Ռոբերտ Մինասյանն** էլ նշեց, որ տեսանելի մեծ չափով գումարները Հայաստան են եկել կազմակերպված տուրիզմի՝ զբոսաշրջային օպերատորների միջոցով, որի այցելուների թիվը Հայաստանում կազմել է 20 տոկոս: Սակայն, Մինասյանի կարծիքով, դա շատ չնչին թիվ է:

«Մեր տուրօպերատորները ակտիվություն չունեն աշխատանք տանելու նախկին ԽՍՀՄ երկրների հետ», ասում է Մինասյանը ու հավելում, որ դա սխալ քաղաքականության հետեւանք էր, որով հնարավորություն չեղավ լավ աշխատանք կազմակերպել, օրինակ՝ Ծաղկաձորում:

«Իրենք՝ տուրօպերատորները, անմիջական կապ են հաստատում մեր հյուրանոցների հետ եւ քանի որ իրենց շուկան մեծ է, մեծ գումար են ներդնում եւ կարողանում են ավելի էժան չարտերային թռիչքներ կազմակերպել, իրենց միջոցով ավելի շատ մարդ է այցելում, եւ մեր տուրօպերատորները ավելի ծանր վիճակում են հայտնվում ներգնա եւ արտագնա զբոսաշրջության մեջ», ընդգծեց Մինասյանը:

Մինասյանը նաեւ որակյալ կադրերի պատրաստման խնդիրն է բարձրացնում. «Այսօր խնդիր է գիդեր ունենալը. իներն էլ չեն կարող զբաղվել դրանով»:

ՆԱԻՐԻ ՄՈՒՐԱԴՅԱՆ

«Մյուռոնը խորհրդանշում է Աստծո ներկայությունը»

Սեպտեմբերի քսանութին կտոնենք մյուռոնօրհնեքը

Մյուռոնօրհնության ավանդույթը սկսվել է դեռեւս Գրիգոր Լուսավորչի ժամանակաշրջանից ու համարվում է հայոց եկեղեցական գլխավոր տոներից մեկը: Մյուռոնօրհնեքի ներկայիս արարողակարգը ձեւավորվել է 10-11-րդ դարերում: Խորհրդային իշխանության տարիներին (1926-1955) ժամանակավորապես դադարել է մյուռոնօրհնության ծեսն ու միայն Վազգեն Առաջին Ամենայն հայոց կաթողիկոսի գահակալության տարիներին վերստին սկսել է գործել: Մայր աթոռի դիվանապետ Արշակ եպիսկոպոս Խաչատրյանի հաղորդմամբ՝ հենց այդ ժամանակվանից էլ առաջացել է մյուռոնօրհնեքի արարողությունը յոթ տարին մեկ անգամ կատարելու սովորությունը:

Ըստ նրա՝ միայն Էջմիածնում պատրաստված մյուռոնով է թույլատրվում օծել կաթողիկոսներին ու կատարել ձեռնադրություններ, ինչը խորհրդանշում էր համախմբում ու միասնականություն:

Սեպտեմբերի քսանութին կայանալիք մյուռոնօրհնության միջոցառումներին էր նվիրված երեկ Էջմիածնում տեղի ունեցած հանդիպումը: Վեհափառի որոշմամբ ստեղծվել է հատուկ հանձնախումբ, որը կազմակերպել է միջոցառման ծրագիրը: Օգոստոսի տասնինին՝ մյուռոնի արարողակարգից քառասուն օր առաջ, Վեհափառն աղոթել է ձեթը, որից հետո խառնում են ավելի քան քառասուն բուրումնավետ հումքեր: Մինչ արարողակարգը ամեն օր երեկոյան ժամերգությունից հետո ընթերցվում է հատուկ աղոթք ու օրհնվում է բալասանը:

«Սրբալույս մյուռոնի օրհնությունը Հայ առաքելական եկեղեցու ամենանվիրական ու խորհրդավոր արարողություններից է: Մյուռոնը խորհրդանշում է Աստծու ներկայությունը եւ նրա օրհնությամբ ենք ապրում ու ընկալում հոգեւորի ուժը: Մյուռոնի օրհնությամբ մեր ժողովուրդը կարծես նորից համախմբվում է: Աշխարհի տարբեր վայրերից Հայաստան են գալիս բազմաթիվ սփյուռքահայեր՝ այն համոզմունքով, որ մյուռոնի օրհնությամբ նոր լույսով են հեռանալու ու շարունակելու ապրել քրիստոնյայի կյանքով», այսպես է ներկայացնում միջոցառման գաղափարը մյուռոնօրհնեքի կազմակերպման նախագահ Հովնան արքեպիսկոպոս Տերտերյանը:

Մինչ բուն արարողությունը, տեղի կունենան մի շարք միջոցառումներ: Մասնավորապես սեպտեմբերի քսանվեցին տեղի կունենա Սուրբ Վարդան ու Սուրբ Հովհաննես մկրտարանների օծումը: Հաջորդ օրը տեղի կունենա էկումենիկ արարողություն՝ Էջմիածնի հոգեւոր առաջնորդների մասնակցությամբ:

ՀԱՍՄԻԿ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

«Աղչինինվեստբանկը» մասնաճյուղ կբացի Սիսիանում

Սեպտեմբերի 12-ին տեղի կունենա «Աղչինինվեստբանկի» «Սիսիան» մասնաճյուղի վերաբացման արարողությունը: Մասնաճյուղի վերանորոգված մասնաշենքը հագեցված է աշխատանքի համար անհրաժեշտ արդիական տեխնիկայով եւ պատրաստ է հաճախորդներին սպասարկել առավել հարմարավետ եւ ժամանակակից պայմաններում: Բանկի նոր՝ «Սիսիան» մասնաճյուղը հինգերորդն է Սյունիքի մարզում:

Անօթեւան ընտանիքների թիվն աղետի գոտում պետք է ճշտվի

Մինչ 2008-ի նոյեմբերի 1-ը երկրաշարժի հետեւանքով բնակարանի կարիք ունեցողների ցուցակը պետք է հստակեցվի: Այս մասին կառավարության երեկ ընդունած որոշման մանրամասների մասին լրագրողներին հայտնեց քաղաքաշինության նախարար Վարդան Վարդանյանը:

2004-ի մարտին ընդունված որոշմամբ աղետի գոտում ցուցակագրվել էին շուրջ 4000 անօթեւան համարվող ընտանիքներ, բայց վերջերս անցկացրած ստուգումներից պարզվել է, որ ավելի քան 3 հազար անօթեւան ընտանիքներ դուրս են մնացել այդ ցանկից: Քաղաքաշինության նախարարը տեղեկացրեց, որ այս պահին երկրաշարժի հետեւանքով անօթեւան ընտանիքների թիվը 6875 է: Սակայն այդ ցուցանիշը վերջնական չէ եւ կարող է փոխվել ստուգումներից հետո: Միայն Գյումրիում անհրաժեշտ է 3 հազար բնակարան, Շիրակի մարզի մնացած համայնքներում՝ 1200 բնակարան, Լոռու մարզում 1805 բնակարան եւ այլն:

Վարդան Վարդանյանը պատասխանելով լրագրողների հարցին, երեկ տեղեկացրեց նաեւ, որ կառավարության թ. 3 շենքի մոտակայքում կառուցվող շենքը լինելու է ապագա սփյուռքի նախարարության շենքը:

Ա. Մ.

Հիշեցնենք, որ մինչեւ 2013 թվականը երկրաշարժի հետեւանքով բնակարան կորցրած անօթեւան ընտանիք մեր երկրում չպետք է լինի:

«Չպահանջված կտրոնը նշանակում է չավելացված կենսաթոշակ»

Վարչապետը կոչ արեց նախարարներին եւ բոլոր քաղաքացիներին պահանջել ՀԴՄ-ի կտրոնը

Մինչ կառավարության նիստի օրակարգին անցնելը երեկ վարչապետ Տիգրան Սարգսյանն անդրադարձավ հսկիչ-դրամարկղային մեքենաների կտրոնների տրամադրման խնդրին, կոչ անելով կառավարության անդամներին եւ բոլոր քաղաքացիներին առեւտուր իրականացնելիս պահանջել հսկիչ-դրամարկղային մեքենաների կտրոնները եւ այդ առումով լինել խստապահանջ: «Հակառակ դեպքում, այս գործառույթը, որը մենք կարեւորում ենք եւ որն ամրագրել ենք օրենքով, արդյունք չի տա», նշեց վարչապետը, ավելացնելով, որ «կան երկրներ, որոնք օրենքով պարտադրում են իրենց քաղաքացիներին պահանջել հսկիչ-դրամարկղային մեքենաների կտրոնները: Եվ եթե առեւտուր իրականացնելուց հետո քաղաքացիները չեն ունենում այդ կտրոնները, ենթարկվում են խոշոր տուգանքների, որովհետեւ առանց այդ գործառույթն իրականացնելու հնարավոր չէ բացահայտել առեւտրի իրական ծավալները»:

«Բոլորս պետք է գիտակցենք՝ չպահանջված կտրոնը նշանակում է չավելացված կենսաթոշակ, չավելացված սոցիալական նպաստ, չիրականացված սոցիալական ծրագրեր», ասաց վարչապետը եւ խնդրեց, որ նախարարներն ու նրանց ընտանիքի անդամներն այդ առումով լինեն օրինակելի: Դիմելով քաղաքացիներին, նա նշեց, որ եթե յուրաքանչյուր քաղաքացի առարկայորեն պատկերացնի, որ այդ կտրոնը, որը նա չի պահանջում, անմիջապես հարվածում է սոցիալապես խոցելի խավերին, ապա «քաղաքացիական պատասխանատվությունը մեզ կօգնի այս կարեւորագույն խնդիրը լուծելու համար»:

Ա. Մ.

Պաշտպանը մտահոգություն է հայտնել

Մարդու իրավունքների պաշտպան Արմեն Հարությունյանը նամակ է հղել ոստիկանության պետին, որում իր մտահոգությունն է հայտնել Հյուսիսային պողոտան սեպտեմբերի 10-ին փակելու կապակցությամբ: «Իմ հանձնարարությամբ Երեւան քաղաքի Հյուսիսային պողոտա կատարած այցելության ժամանակ արձանագրվել է, որ Թումանյան փողոցից մինչեւ Պուշկին փողոց ընկած հատված մուտք գործելը արգելված էր ՀՀ ոստիկանության աշխատակիցների կողմից: Ղեկավարվելով «Մարդու իրավունքների պաշտպանի մասին» ՀՀ օրենքի դրույթներով՝ խնդրում եմ տալ Ձեր պարզաբանումները վերը նշվածի իրավական հիմնավորվածության վերաբերյալ», ասված է նամակում:

Եղանակը Երեւանում

Սպասվում է առանց տեղումների եղանակ: Ջերմաստիճանը գիշերը՝ +12...+14, ցերեկը՝ +25...+27 աստիճան:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան ԺԷ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹ» ՍՊԸ
Երեւան 375010 Հանրապետութեան 47
Ֆաքս 374 10 562863
e-mail: azg@azg.am
azg2@arminco.com
www.azg.am
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ /հեռ 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ /հեռ 529221
Յաւելուածներ (գովազդ) / հեռ 582960
Լրագրողների սենեակ /հեռ 581841
Համակարգչ. ծառայութիւն /հեռ 582483
Շուրջօրեայ լրահաւաք ծառայութիւն /հեռ 529353
Համակարգչային շարուածք
«Ազգ» թերթի
Թերթի նիւթերի ամբողջական թէ մասնակի արտատպումները տպագիր մամուլի միջոցով կամ ռադիոհեռուստատեսութեամբ առանց խմբագրութեան գրաւոր համաձայնութեան խստիւ արգելւում են համաձայն ՀՀ հեղինակային իրաւունքի մասին օրէնքի
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում
Գ տառով յօդուածները գովազդային են, որոնց բովանդակութեան համար խմբագրութիւնը պատասխանատուութիւն չի կրում:
"AZG" Daily NEWSPAPER
Editor-in-chief
H.AVEDIKIAN / phone: 374 10 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 0010

ԱԶԳ

Անցուդարձ

Աբխազիան մտադիր է դառնալ Ռուսաստանի մաս

Վրաց ընդդիմությունն ավելի հաճախ է խոսում արտահերթ ընտրությունների մասին

Աբխազիան մտադիր է մտնել ԱՊՀ, նաեւ դիմել Ռուսաստանի եւ Բելառուսի միութենական պետություն մուտք գործելու համար: Երեկ Սոչիում հայտարարել է Աբխազիայի ղեկավար Սերգեյ Բաղապշը:

Ինչպես տեղեկացնում է «ՌԻԱ նովոստի» գործակալությունը, Բաղապշը հայտարարել է, թե Ռուսաստանի հետ համագործակցության համաձայնագրի ստորագրումից հետո Աբխազիան կդիմի Ռուսաստան-Բելառուս միութենական պետությանը միանալու խնդրանքով: «Եթե ԱՊՀ ընդլայնում տեղի ունենա, ապա մենք պատրաստ ենք մասնակցելու և՛ այնտեղ, և՛ ՀԱՊԿ-ում, բայց դա կորոշեն ներկայումս այնտեղ գտնվողները», նշել է Աբխազիայի ղեկավարը:

Հարավային Օսիան, իր հերթին, ի դեմս երկրի առաջնորդ Էդուարդ Կոկոյթիի, որոշ լրատվամիջոցների տեղեկացմամբ, նույն օրը Սոչիում հայտարարել էր, թե եւս մտադիր է մտնել Ռուսաստանի կազմի մեջ: Ավելին, ըստ այդմ, Կոկոյթին հայտարարել էր Հյուսիսային Օսիայի հետ միասնության ցանկալիության մասին, ընդ որում, մանրամասնելով, թե անկախ Հարավային Օսիա ունենալու կարիք չկա:

Ավելի ուշ «Ինտերֆաքս» գործակալությունը հայտարարություն տարածեց, որում Կոկոյթին նշում է ինչ-որ թյուրըմբռնման մասին: Ըստ այդմ, Կոկոյթին ոչ թե խոսել է Ռուսաստանի կազմի մեջ մտնելու մասին, այլ՝ անկախ մնալու ցանկության: «Մենք չենք պատրաստվում հրաժարվել մեր անկախությունից, որ ձեռք է բերվել հսկայական զոհերի գնով, եւ Հարավային Օսիան չի պատրաստվում մտնել Ռուսաստանի կազմի մեջ», նշել է Կոկոյթին:

Այս տիրույթից դուրս, բայց թեմայի առնչությամբ հակասությունների իրենց բաժինն են ներմուծում Միացյալ Նահանգներ-Ռուսաստան հարաբերությունները: Մասնավորապես, ԱՄՆ-ը բացասաբար է արձագանքել Աբխազիայում եւ Հարավային Օսիայում ռուսական զինվորականների տեղակայման տեղեկություններին, համարելով, որ այդկերպ Ռուսաստանը չի կատարում Մեդվեդեւ-Սարկոզի համաձայնագիրը զինուժի՝ մինչեւ օգոստոսի 7-ը տեղակայման վայրեր դուրսբերման մասին:

Վրաստանի արտգործնախարարությունն էլ հայտարարել է, թե ռուսական կողմը շարունակում է խախտել հրադադարի պայմանավորվածությունը: Ըստ վրաց արտաքին գերատեսչության, սեպտեմբերի 10-ին, ժամը 10:15-ի սահմաններում Կարալեթի գյուղի մուտքի մոտ վրացական ոստիկանական պահակակետի վրա ռուսական պահակակետից կրակ են բացել, ընդ որում, ըստ նույն աղբյուրի, վրացական կողմը պատասխան կրակ չի բացել:

Ամեն դեպքում, Վրաստանի նախագահ Միխեիլ Սաակաշվիլին սեպտեմբերի 10-ին Գորիի շրջանի ղեկավարության հետ հանդիպմանը, թերեւս միայն իրեն հատուկ քարոզչության տրամաբանությունից ելնելով, հայտարարել է, թե անձամբ իր վրա է վերցնում երկիրը ներկա վիճակին հասցնելու ողջ պատասխանատվությունը:

Ու այս պատասխանատվությանն անմիջապես Սաակաշվիլին հավելել է պատասխանատվությունը Վրաստանում խաղաղության հաստատման ու որոշ շրջաններում վերականգնման իրականացման համար:

Խոսելով Գորի քաղաքից վրաց զինուժի հեռանալու մասին՝ Սաակաշվիլին պարզաբանել է, թե այդ քայլին է գնացել ավելի մեծ թվով ավերածություններից ու զոհերից խուսափելու համար, գնացել է այդ քայլին գիտակցաբար, բայց «ես չգիտեի, որ ռուսների կողմից այդքան արագ հարձակում կլինի եւ մենք չենք հասցնի կազմակերպված էվակուացնել մարդկանց»:

Եվ մինչ երկրի Նախագահը պատասխանատվության այսօրինակ հսկայածավալ բեռ կրելու պատրաստակամություն է հայտնում, վրաց ընդդիմությունը, ի դեմս նորանոր ընդդիմադիր առաջնորդների, բարձրաձայնում է երկրում արտահերթ ընտրությունների անցկացման միջոցով ստեղծված իրավիճակից ելք գտնելու նպատակահարմարության մասին:

Ընդ որում, խոսքը վերաբերում է ինչպես արտահերթ նախագահական, այնպես էլ արտահերթ խորհրդարանական ընտրություններին, միաժամանակ կարեւորելով, որ այդ ընտրությունների անցկացումը երկրում անկայունության աղբյուր չպետք է դառնա:

Սակայն ներկա դրությամբ վրացական ընդդիմությունը չի պատրաստվում արտահերթ ընտրությունների անցկացման պահանջով հանդես գալ, պատճառաբանելով, որ դեռ այդ առնչությամբ խորհրդակցություններ կլինեն Վրաստանի գործընկեր երկրների կառավարությունների հետ:

Ա. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

ՀԳ. Փարիզի վերաքննիչ դատարանը մերժել է Վրաստանի խնդրանքը՝ հանձնելու Վրաստանի պաշտպանության նախկին նախարար Իրակլի Օկրուաշվիլուն, որին վրացական դատարանում մեղադրում են կոռուպցիայի մեջ: Ֆրանսիական դատարանը հաշվի է առել այն հանգամանքը, որ Օկրուաշվիլուն տեղահանվածների ու փախստականների ֆրանսիական ծառայությունն արդեն իսկ քաղաքական ապաստան էր տրամադրել:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՈՒՄ

Մեկ օրական լրամշակման համար արդեն եվրոպացիների մոտ արդարանում ենք

Ազգային ժողովի մամուլի ծառայությունը հաղորդում է, որ երեկ Եվրոպայի խորհրդի քաղաքական խորհրդատվության եւ համագործակցության հարցերով տնօրեն Կլաուդիա Լուչիանին ԱԺ նախագահ Տիգրան Թորոսյանին ասել է, թե «Հեռուստատեսության եւ ռադիոյի մասին» օրենքի փոփոխությունը (հեռուստառադիոհեռարձակման թվայնացման վերաբերյալ) շատ հապճեպ է ընդունվել, առանց եվրոպական փորձաքննության, ինչը քայլ է ոչ թե ԵԽԽՎ բանաձեւերի կատարման ուղղությամբ, այլ հետընթաց, եւ կառավարությունն ու Ազգային ժողովը լրջորեն չեն ընդունել ԵԽԽՎ բանաձեւի առաջարկությունները: Ի պատասխան Տ. Թորոսյանը նշել է, թե օրինագիծը կառավարությունը հրատապ էր ճանաչել, կառավարության ներկայացուցչի հիմնավորումն էր անալոգայինից թվային հեռարձակման անցումը եւ անցման ընթացքում մինչեւ 2010 թվականը լիցենզիաների ժամկետն ավարտված հեռուստահաճախականությունների համար մրցույթներ չհայտարարելը: Մեծամասնությունն ու կառավարությունը հարմար գտան օրինագիծն արտահերթ նիստով երեք ընթերցմամբ ընդունել, քանի որ հոկտեմբերին արդեն լիցենզիաների ժամկետն ավարտվող հեռուստաընկերությունների համար մրցույթներ անցկացնելու անհրաժեշտություն է ծագելու: Իսկ փորձաքննություն չանցնելու մասով էլ Տ. Թորոսյանն ասել է, թե օրինագծերը սովորաբար նախապես են ուղարկվում փորձաքննության, բայց հազվադեպ եղել են նաեւ օրենքներ, որոնք ընդունումից հետո են փորձաքննություն անցել եւ լրամշակվել:

Մ. Խ.

«Արարատ» ռազմավարական կենտրոնը պարգեւատրվել է

«Արարատ» ռազմավարագիտական կենտրոնից ստացված հաղորդագրությունը տեղեկացնում է, որ կենտրոնը պարգեւատրվել է «Ղարաբաղյան ազգային ազատագրական շարժման 20-ամյակ» մեդալով:

Օգոստոսի 30-ին Ստեփանակերտում մեդալը կենտրոնի տնօրեն Արմեն Այվազյանին է հանձնել Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության Ազգային ժողովի նախագահ Աշոտ Ղուլյանը, կենտրոնի ամառային դպրոցի ուսանողների հետ հանդիպման ժամանակ: Ինչպես նշել է պրն Ղուլյանը, մեդալը շնորհվել է «Արարատ» կենտրոնին արցախյան հիմնախնդրի լուսաբանմանը նվիրված հետեւողական աշխատանքի եւ ուսումնասիրությունների համար:

Մեդալի երեսին պատկերված են Ս. Բաղդասարյանի «Մենք ենք, մեր սարերը» («Ղարաբաղցիներ») Ստեփանակերտում տեղադրված հուշակոթողը եւ 20-ամյա շարժումը մարմնավորող տարեթվերը, իսկ դարձերեսին շարժման խորհրդանիշ բռունցքը եւ ԼՂՀ դրոշը՝ աղավնու եզրագծով:

«Կարգավորման այն պարզ, ազնիվ ու անկեղծ ...»

1-ին էջից

Ուզում ենք, որպեսզի վերջ տրվի օկուպացիային: Մենք ուզում ենք հիմնահարցը լուծել խաղաղ ճանապարհով: Դրա համար էլ, չնայած 15 տարվա չկարգավորվածությանը, հետամուտ ենք լինում խաղաղ կարգավորման գործընթացին: Այս ամենով հանդերձ, ակնհայտ է, որ հիմնահարցի կարգավորման հիմքում բացառապես պետք է դրվեն միջազգային իրավունքի նորմերն ու սկզբունքները: Պետք է վերականգնվի Ադրբեջանի տարածքային ամբողջականությունը, հայկական զինված ուժերը պետք է դուրս բերվեն գրավյալ տարածքներից եւ 1 մլն ադրբեջանցի փախստականներ վերադառնան բնակության նախկին վայրեր: Ե՛վ ես, և՛ մեծարգո Աբդուլլահ Գյուլը այն կարծիքին ենք, որ Հայաստանի նոր ղեկավարությունը կշարունակի հիմնահարցի կարգավորմանն ուղղված ջանքերը: Դրա համար առկա են հուսադրող որոշակի գործոններ եւ կա հույս ներշնչող ինֆորմացիա: Ուզում եմ հավատալ, որ շնորհիվ ինչպես Թուրքիայի, Ադրբեջանի ու Հայաստանի, այնպես էլ այլ երկրների ջանքերի, մենք կհասնենք խաղաղության հաստատմանը տարածաշրջանում»:

Ադրբեջանի նախագահին հավելել է Աբդուլլահ Գյուլը. «Այսօր մենք մանրամասն քննարկել ենք Կովկասում ստեղծված նոր իրավիճակը: Այդ առումով ես մանրամասնորեն իրազեկեցի հարգարժան Ալիեւին մի քանի օր առաջ Հայաստան կատարած իմ այցիս եւ այնտեղ Հայաստանի նախագահի հետ ունեցածս հանդիպման մասին: Նա ըմբռնումով մոտեցավ, ուզում եմ նրան հայտնել իմ երախտագիտությունը: Հուսով եմ, որ Լեռնային Ղարաբաղի հիմնախնդիրը կլուծվի երկխոսության, փոխըմբռնման եւ փոխադարձ հանդիպումների եղանակով: Ենթադրում եմ, որ 17 տարի շարունակ չկարգավորվող այդ հիմնահարցի կարգավորման համար նոր հնարավորություն է բացվել: Ես այդ հույսով եմ վերադարձել Հայաստան կատարած այցից: Համոզված եմ, որ բանակցությունների եղանակով կլուծվի այդ հարցը: Անշուշտ, օկուպացված տարածքների շուտափույթ ազատումը կդառնար այդ ուղղությամբ կատարված շատ մեծ քայլ, իսկ խաղաղության եւ անվտանգության հաստատմամբ տնտեսական արդյունավետ համագործակցության հնարավորություններ կբացվեն այս տարածաշրջանում: Խողովակաշարերը, երկաթուղիները, ինչի մասին արդեն ասել ենք, տարածում կգտնեն ողջ Կովկասում: Դրա համար անհրաժեշտ է ճիշտ գնահատել նոր հնարավորությունը եւ կարգավորել հակամարտությունները, այլ ոչ թե սառեցված վիճակում պահել: Կարծում եմ, տարածաշրջանի երկրները ճիշտ կգնահատեն իրավիճակը եւ կնախընտրեն կարգավորման խաղաղ եղանակները: Ի վերջո գոյություն ունի ՄԱԿ-ի կանոնադրություն: Հետեւաբար կարեւոր է բարի նպատակներով առաջնորդվելը, ինչը կարժանանա ողջ աշխարհի հավանությանն ու աջակցությանը»:

Ալիեւի եւ Գյուլի ելույթներից մեջբերված հատվածները քաղել ենք ադրբեջանական day.az կայքէջից: Ըստ թուրքական աղբյուրների, մամուլի ասուլիսում Թուրքիայի նախագահը գոհունակություն է հայտնել Ալիեւի հետ հանդիպելու առթիվ եւ նշել. «Թեեւ թուրք եւ ադրբեջանցի ժողովուրդները միեւնույն ազգի մասնիկներն են, սակայն ունեն առանձին պետություններ, հետայսու եւ կշարունակվի երկու ժողովուրդների համերաշխությունը»:

Այցի ավարտին ինքնաթիռում նախագահ Գյուլը լրագրողներին ասել է. «Այցը շատ լավ անցավ: Անկարա եմ վերադառնում մեծ գոհունակությամբ եւ լավատեսությամբ: Հիմնախնդիրների կարգավորման այն պարզ, ազնիվ, անկեղծ ցանկությունն ու մրցակցի նկատմամբ հարգանքը, ինչ տեսել էի Հայաստանում, տեսա նաեւ Բաքվում: Մինչդեռ և՛ Հայաստանի նախագահ Սերժ Սարգսյանը, և՛ Ալիեւը կարող էին ասել, որ «հարցը անլուծելի է», սակայն դա չարեցին: Երկուսի մոտեցումն էլ դրական է»: Թուրքիայի նախագահը, ըստ թուրքական հանրային հեռուստատեսության եւ մամուլի, ինքնաթիռում միաժամանակ նշել է, որ «հայերը օկուպացված ադրբեջանական տարածքներից դուրս գալու կամք կդրսեւորեն, եթե Ադրբեջանն ու Հայաստանը խաղաղության հարցում գան վերջնական համաձայնության»:

Թուրքիայի նախագահը Բաքվում, Ալի Բաբաջանի դիպուկ արտահայտությամբ, շոշափել է ադրբեջանական իշխանությունների տրամադրությունները եւ ինչպես ներկայացվում է մամուլում, ստացել է դրական արձագանքներ: Ինչ վերաբերում է հայերին Աբդուլլահ Գյուլի վերագրած «օկուպացված տարածքներից դուրս գալու կամքին», ապա այդ առումով պետք է ասել, որ նրան ուղեկցող Բաբաջանը Բաքու ուղեւորվելուց առաջ NTV-ի հարցին պատասխանելիս նշել էր. «Լեռնային Ղարաբաղի հիմնահարցը չափազանց կարեւոր է մեզ համար, 1915-ի իրադարձությունների հարցը նմանապես, որովհետեւ դա ենթադրում է ցեղասպանության պնդում, ինչը մենք կտրականապես մերժում ենք: Քանի որ մեծարգո Սարգսյանը դրական մոտեցում է ցուցաբերում համատեղ հանձնաժողով ստեղծելու առաջարկին, ուստի այդ հարցը թողնում ենք մի կողմ: Լեռնային Ղարաբաղի հարցում Թուրքիան կարող է մտածել քայլեր կատարելու մասին, սակայն մենք՝ նախարարներս որոշել ենք արագացնել Երեւանի հետ դիվանագիտական գործընթացը: Դուք կհամոզվեք դրանում, երբ միմյանց հանդիպենք»:

Այլ կերպ, արտգործնախարար Բաբաջանը, ի տարբերություն նախագահ Գյուլի, խոսում է ոչ թե «օկուպացված տարածքներից դուրս գալու հայերի կամքի», այլ հայ-թուրքական դիվանագիտական գործընթացի մասին: Այս պայմաններում հայերի կամքի վերաբերյալ Գյուլի խոսքերը դառնում են Հայաստան-Ադրբեջան-Թուրքիա եռակողմ հանդիպման Անկարայի նախաձեռնությանը Բաքվի մասնակցությունը ապահովելու միջոց, իսկ հանդիպմանը Երեւանի ներգրավվածությունը դառնում է Հայաստանին Արեւմուտքի ուղեծրում պահելու նկատառում: Թերեւս դա է պատճառը, որ Բաբաջանը եռակողմ հանդիպման մասին Հայաստանի եւ Ադրբեջանի արտգործնախարարների հետ բանակցելիս, հարկ է համարում իրազեկել ԱՄՆ պետքարտուղար Կոնդոլիզա Ռայսին, ինչը նա արել է երեկ հանդիպելով Շվեյցարիայում:

ՕՐԱԿԱՐԳ

Այսօր

- 9.45-«Երեւան» հյուրանոցում կբացվի հայ-չեխական գործարար համաժողով:
- 11.00-ԳԱԱ նախագահության շենքում տեղի կունենա ընդհանուր ժողով՝ նվիրված Վիկտոր Համբարձումյանի 100-ամյակին:
- 12.00-«Տեսակետ» ակումբում տեղի կունենա հանդիպում հունական, ասորական, եզդիական համայնքների ղեկավարների հետ:
- 13.00-«Տեսակետ» ակումբի հյուրերն են քաղաքագետներ Սերգեյ Շաքարյանցը եւ Լեւոն Մելիք-Շահնազարյանը:
- 13.00-«Հայացք» ակումբի հյուրն է ՀՀՇ նախագահ Արարատ Զուրաբյանը:
- 13.00-ՄԱԱ-ում տեղի կունենա քննարկում՝ «Տարածաշրջանային զարգացումները եւ դրանց ազդեցությունը Հայաստանի ներքին եւ արտաքին քաղաքականության վրա» թեմայով:
- 14.00-ՀՀ գլխավոր դատախազության շենքի առջեւ տեղի կունենա բողոքի ակցիա՝ ի պաշտպանություն քաղբանտարկյալների:
- 16.35-ԱԺ-ում տեղի կունենա ԱԺ նախագահ Տիգրան Թորոսյանի եւ Չեխիայի Սենատի նախագահ Պրշեմիսլ Սոբոտկայի համատեղ մամլո ասուլիսը:

ԹՈՒՐՔ ՄԱՄՈՒԼ

«Ա՜խ, աղբարիկ»

Ահմէդ Ալթանի յուզիչ յղումը՝ թուրքական «Թարաֆ»-ի մէջ

Այս օրերին եռանդի ու հառանդի խոսուն են թուրքական թերթերը հայ-թուրքական հարաբերությունների մասին նյութերով: Բարեբախտաբար, օգտվելով Գյուլի Հայաստան այցին հետեւած դրական մթնոլորտից, աշխույժ են նաեւ մեր ժողովրդի եթե ոչ բարեկամ, այլ գոնե մարդկայնական արժեքներին հավատացող թուրք լրագրողները: Նրանցից նշանավոր լրագրող Ահմեդ Ալթանը «Թարաֆ» («Կողմ») թուրքական թերթի սեպտեմբերի 7-ի համարում ստորագրել է արտասովոր մի գրություն՝ թուրք ընթերցողին ուղղված մարդասիրական կոչով: Հոդվածը թարգմանաբար լույս է ընծայել Պոլսո «Մարմարա» օրաթերթը, որից եւ արտատպում ենք:

Երբ գրութիւն մը գրեմ հայերու մասին, տարօրինակ կերպով ձեռքս կ'երկարի դէպի մարդոց սիրտը կոտրող մեղեդի մը:

Ջութակի հատու ձայն մը եւ կամ դուդուկի տխուր երաժշտութիւն մը ունկնդրել կ'ուզեմ:

Թէեւ այս երկրին մէջ չեն սիրեր որ խօսուի, սակայն հայեր երկրագունդի վրայ ամէնէն մեծ ցաւերէն մէկն ապրեցան որպէս ժողովուրդ:

Յանկարծ չըսէք, թէ «անոնք ալ մեզ սպաննեցին»:

Իսկապէս ամօթ է այդպիսի բան մը ըսել:

Ռուսական սահմանի վրայի հայկական հրոսախումբերն ու Բուրսայի հայ կինը, Ադանայի տարեց մարդը, Սվասի մանուկը ի՞նչ կապ ունին իրարու հետ...

Բացի հայ ըլլալէ:

Իթթիհատականները անզգօրէն ցեղասպանութիւն մը գործադրեցին:

Շատ անզգօրէն:

Կեցէ՛ք, վայրկեան մը...

Խնդրեմ, կեցէ՛ք...

Եւ խորհեցէք...

Գիշեր մը ձեր տան մէջ նստած էք, ձեր դուռը կը զարնուի եւ ստիպողաբար կ'առնեն ու կը տանին ձեզ:

Ձեր տան դուռը այդպէս բաց կը մնայ:

Ճամբայ կ'իյնաք:

Կէս գիշերին, խառն ի խուռն ու յոգնած բազմութիւններու ձեւով լեռնային ճամբաներէն կ'անցընեն ձեզ:

Ճիշդ ձեր քովը տարեց կին մը յանկարծ ուժասպառ գետին կը փռուի:

Կը խարազանեն զայն:

Այդպէս ալ թփրտալով կը մեռնի:

Իր լացող թոռնիկը կը զարնեն ժայռերուն:

Կը կարծէք, թէ հէքիա՞թ են բոլոր ասոնք:

Դուք գիտէ՞ք, թէ ինչ կը նշանակէ «Թեշքիլաթ-ը մահսուսա», այսինքն «յատուկ կազմակերպութիւնը»:

Իթթիհատականներու այդ սարսափելի կազմակերպութիւնը:

Պատահա՞ծ է, որ ձեր կինը բռնաբարեն ձեր աչքերուն առջեւ:

Պատահա՞ծ է, որ ձեր ամուսինը կուրծքէն զարնեն եւ սպաննեն ձեր աչքերուն առջեւ:

Պատահա՞ծ է արդեօք, որ ձեր տան մէջ նստած ճաշելու ընթացքին, պարզապէս թուրք ծագում ունեցած ըլլալու պատճառով ձեզ գետնի վրայ քաշ տալով առնեն ու տանին:

Միայն ու միայն հայկական ծագում ունեցած ըլլալու պատճառով է, որ հազարաւոր մարդոց դէմ այդպէս վարուեցան:

Հայ ըլլալէ զատ ուրիշ ո՛չ մէկ պատճառ կար, որ անոնք սպաննուէին:

Մենք խիղճ մը ունինք:

Պարզապէս անոր համար, որ նոյն արիւնը կը կրենք, ուրեմն այդ ոճրագործները, իթթիհատականները եւ «թեշքիլաթ-ը մահսուսայի՛ն» կողմը պէտք է բռնենք, թէ ոչ՝ պէտք է արտասուենք ուրիշ ազգէ մը սերած մանկան մը մահուան համար:

Գիտէ՞ք արդեօք, թէ իթթիհատականները քանի հազարաւոր հայեր ժայռերու դէմ տալով սպաննեցին:

Սպաննեցին միայն անոր համար, որ հայ էին անոնք:

Գետերու մէջ խեղդամահ ըրին:

Սուիններով դաշունահարեցին ու սպաննեցին, երբ անոնք յոգնած եւ ուժասպառ՝ գետնին փռուեցան:

Սպաննեալ հայերու ինչքերը թալանեցին:

Խորհեցէք անգամ մը, քաղցրաձայն հայ հարսի մը, կապկապուտէր, սեւաչեայ հայ մեծ մայրիկի մը, իր խոշոր ձեռքերով քարերուն շունչ տուող քարակոփ հայ վարպետի մը մասին...

Սիրահարած հայ երիտասարդի մը...

Դեռահաս հայ կնոջ մը մասին:

Խորհեցէք այս բոլորին մասին:

Եւ խորհեցէք այս բոլորին մասին, կէս գիշերին, լեռնային ճամբու մը վրայ:

Անօթի, յոգնած, ուժասպառ եւ առանձին:

Ոջլոտած:

Հիւանդ:

Գիտակից՝ թէ դէպի մահ կ'առաջնորդուին:

Գիտակից՝ որ դէպի մահ կը քալեն:

Եւ կը սպաննուին:

Հարիւր հազարաւոր անձեր:

Հարիւր հազարաւոր հայեր...:

Անոնց ցեղը կարեւո՞ր է իսկապէս:

Խորհեցէք անգամ մը, որ ձեր ամուսինը իր կուրծքէն կը զարնեն ու կը սպաննեն, ցցելով ժայռի մը վրայ:

Խորհեցէք, որ ձեր կինը ձեր թեւի տակէն կը քաշեն ու կը տանին ժայռի մը ետին պղծելու:

Իսկապէս, բնաւ պիտի չուզուի՞ք արդեօք, որ այդ անձերը միայն հայ ծագում ունեցած ըլլալու պատճառով է, որ այդպիսի տանջանքներու ենթարկուեցան:

Վայրկեան մը, երկվայրկեան մը միայն դուք ձեզ այդ մարդոց տեղ դրէք:

Պահ մը միայն անոնց այդ անճարութիւնը զգացէք:

Ձեր սիրած մարդու սպանութեան ինչ ըլլալը հասկնալու համար ձեր ներաշխարհը պրպտեցէք անգամ մը:

Եւ քանի որ թուրք ենք, ուրեմն պէ՞տք էր, որ մարդոց ապրած այդ տառապանքները անտես առնենք:

Իթթիհատականները շատ մեծ մեղք գործեցին:

Շատ մարդ սպաննեցին:

Ցեղ բնաջնջեցին, անցան:

Եւ մենք, տարիներ շարունակ, արգիլեցինք այդ մարդոց, որ անոնք իրենց սիրելիները յիշեն սրտակեղեք երգերով:

Այդ սրտակեղեք երգերն իսկ շատ տեսանք անոնց:

Միշտ սուտ խօսեցան մեզի:

«Անոնք ալ մե՛զ մեռցուցին», ըսին:

Ռուսական սահմանին վրայ մահմեդական թուրքերը մեռցնող հայկական հրոսախումբեր կային եւ անոնք սպաննուեցան:

Անոնք ալ վայրենի էին:

Բայց Մալաթիոյ, Բուրսայի, Սվասի, Մարաշի, Ադանայի կիները, մանուկները, այրերը, ծերերը ի՞նչ կապ ունէին այդ հրոսախումբերուն հետ:

Իթթիհատականները զանոնք սպաննեցին պարզապէս անոր համար, որ հայ էին անոնք:

Աւելի վերջ ալ մեր սպանած անձերու թոռներուն բարկացանք, որովհետեւ անոնք կ'ուզէին «այդ օրեր»էն խօսք բանալ:

Եթէ ձեր մեծմայրը, մեծհայրը, մայրը, հայրը սպաննէին, պիտի չուզէի՞ք բարձրաձայն աղաղակել այդ մասին:

Պիտի չուզէի՞ք զգալ, որ պարտական էք անոնց:

Պարատ տուէք իթթիհատականներուն, ոճրագործներուն, արիւնարբու հրացանակիրներուն:

Դուք մօտիկ էք ո՛չ թէ անոնց, այլ մեռեալներո՛ւն:

Դուք մարդ էք:

Եւ հիմա «անոնց» երկիրը կ'երթանք:

Չեմ գիտեր պիտի կարենա՞նք յաջողիլ, բայց...

Երանի՜ թէ անցեալի այդ օրերու յիշատակին մեր աչքերն ալ արցունքոտէին ու «ներեցէք մեզ» կարենայինք մրմնջել:

Թերեւս մեր բոլորին կոնակէն մեծ բեռ մը կը թեթեւնար եւ թերեւս այնտեղ թաւ բեխերով տարեց հայ մը պահ մը կը ժպտէր մեր բոլորին համար սահմանուած գնացքի այդ ճամբուն վրայ:

«Թարաֆ»-«Մարմարա»

Յոհաննես Լեփսիուսի ծննդյան 150-ամյակին նվիրված միջազգային գիտաժողո՞վ, թե՞..

Հայոց ցեղասպանության թանգարան-ինստիտուտի նախաձեռնությամբ օրերս ՀՀ Գիտությունների ազգային ակադեմիայում հրավիրվել էր միջազգային գիտաժողով՝ նվիրված գերմանացի միսիոներ Յոհաննես Լեփսիուսի ծննդյան 150-ամյակին: Ու թեեւ թանգարան-ինստիտուտի տնօրենությունը տարին հայտարարել էր հոբելյանական, գիտաժողովին ներկա մեր հայրենակիցների չափազանց աղքատ թիվը բնավ չխոսեց այդ միջոցառման, առհասարակ, Հայկական հարցի վերաբերյալ հայերիս ցուցաբերած հետաքրքրության մասին: Ինչո՞ւ: Կազմակերպչական թերությո՞ւն էր, թե՞ անցյալի հանդեպ անտարբերության այս չափ մոտեցում: Չաճապարեմ արդարացնել կազմակերպիչներին՝ հանձին Հայոց ցեղասպանության թանգարան-ինստիտուտի տնօրենի, քանզի համոզված եմ, որ նա, գիտակցելով գիտաժողովի կարեւորությունը, լրջությունն ու հավուր պատշաճի անցկացնելու անհրաժեշտությունը, կարգադրել էր իր ենթականերին տեղեկացնել հանրությանը, հատկապես «պատմաշխարհի ներկայացուցիչներին» ու լրատվամիջոցներին:

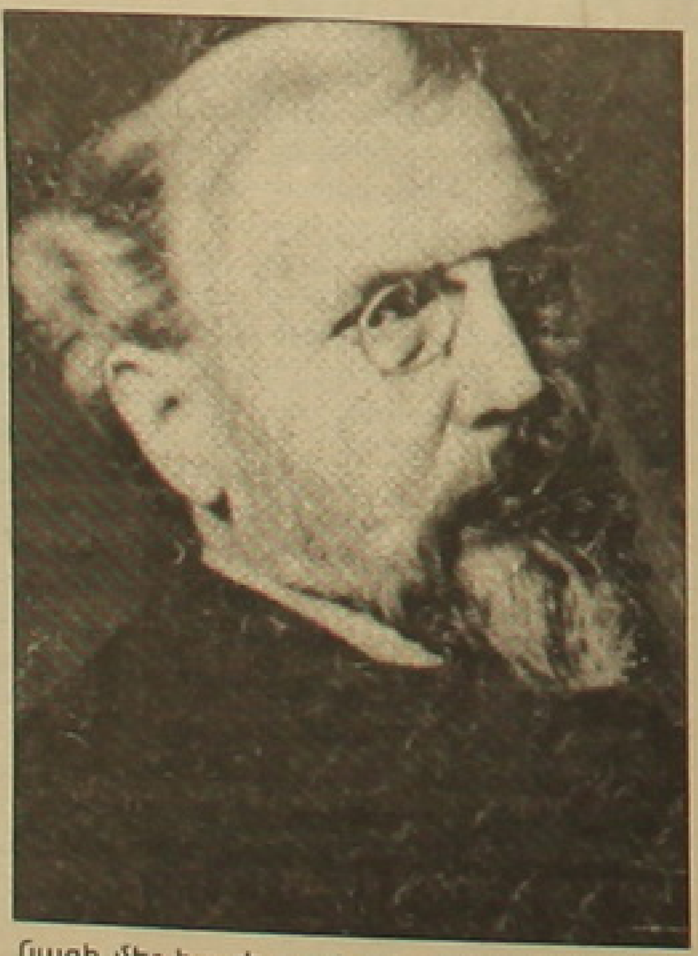

Պատմաշխարհի մեր «վաստակավոր» գիտնականները եւ նրանց երիտասարդ սերնդակիցներն անհարգելի բացակայությունն արդարացնելու եւ ոչ մի իրավունք չունեն: Չեմ կարծում, որ նրանք խորամուխ էին եղել Գյուլի Հայաստան կատարած «պատմական այցի» վերլուծության մեջ եւ շտապում էին իրենց պատմափաստական վերլուծությունները՝ «մտքի ցնցող թռիչքը» չուշացնել: Անկասկած, չէին ուզենա, քանզի Թուրքիայի նախագահի այցի մասին դեռ երկար են խոսելու: Իսկ միջազգային այս գիտաժողովի շրջանակներում Հայաստան այցելած գերմանացի մեր հյուրերը դժբախտաբար իրենց հետ տարան կարծրացած մի տպավորություն՝ հայի անտարբերություն... Անտարբերությունը թերեւս ամենախոր վիրավորանքն է մարդու համար: Անտարբերություն ոչ թե իրենց՝ մեր հյուրերի հանդեպ, այլ մեր իսկ անցյալի դժվարին օրերի: Գոնե մեր ներկայությամբ դիվանագիտորեն խրախուսեինք ու ողջունեինք նրանց հայօգուտ աշխատանքի համար...

Մեծ մարդասերի անմոռանալի վաստակի գնահատանքը տալու մեզ ընձեռված բացառիկ հնարավորությունը՝ նրա թոռանը շնորհակալություն ասելը չկարողացանք: Չգիտեմ, բայց մինչ օրս համոզված էի, որ մենք երախտագետ ժողովուրդ ենք: Հիմա, արդեն մտորում եմ...

Պատմաշխարհի «վաստակավոր» երեւելիներից մի քանիսը (ովքեր գիտաժողովին ներկա եղան ընդամենը հաշված րոպեներ) բավարարվեցին միայն հեռուստախցիկների առաջ իրենց ներկայության ֆիքսմամբ: Այնինչ, նրանցից մեկի կուսակիցները բառացիորեն 48 ժամ առաջ՝ սեպտեմբերի 6-ին, «Զվարթնոց» օդակայանից մինչեւ Ծիծեռնակաբերդի հուշահամալիր Հայոց ցեղասպանության ճանաչման պահանջի ակցիա էին կազմակերպել Գյուլի դեմ եւ մինչեւ ուշ երեկո, այսպես ասած, «պաշարել էին» Ծիծեռնակաբերդի հուշահամալիրը... Իրավամբ, այս սրբավայրը նրանք թատերաբեմ են դարձրել (սցենարը, որ բեմադրվում է այստեղ, առաջին անգամը չէ...) հայրենասիրական ոգեշունչ երգեր երգելով, այնինչ իրենց անցյալի ու ներկայի մասին խորհելու վայրը պիտի լինի նրանց համար: Այդ ցուցարարների մեջ փոքր թիվ չէին կազմում պատմաբանները՝ խելամիտ ու պահանջատեր հայ երիտասարդները, ովքեր պահանջատիրոջ փաստարկային իրավունք ձեռք են բերել նաեւ Յոհաննես Լեփսիուսի մեզ ու աշխարհին թողած Հայոց ցեղասպանության իսկությունը հաստատող անհերքելի վկայությունների շնորհիվ: Պատմագիտական գիտաժողով՝ առանց երիտասարդ պատմաբանների...

Նվազագույն դեպքում ներկաների թիվը կարելի էր ապահովել գոնե ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետի բարձր կուրսեցիների ներկայությամբ, ովքեր ուսանողի միամտությամբ գոնե մի քանի հարց կուղղեին գերմանացի հարգարժան հյուրերին:

Այս գիտաժողովից հասկացա նաեւ, որ մենք կա՛մ ամեն ինչ գիտենք, կա՛մ մեզ ոչինչ չի հետաքրքրում: Լավ, մենք հարց չունեի՞նք նրանց տալու, գոնե ձեւականորեն աչք շոյելու համար: Եվ կազմակերպիչը, եւ վարողը, եւ միակ երիտասարդ պատմաբանը, եւ հարց տվողը միայն Հայկ Դեմոյանն էր: Այդքան անհանգստանալու, անկասկած սրտնեղելու փոխարեն, ինչն անթաքույց էր, Հայկ Դեմոյանը կարող էր հանդիպում կազմակերպել իր առանձնասենյակում կամ թանգարանի ճեմասրահում:

Երեկոյան մեր լրատվամիջոցները դրեցին հայի անտարբերության վերջակետը. նրանք գերադասեցին խոսել ու անդրադառնալ հեռավոր այն գյուղին, որտեղ արջի ճիրաններից ինչպես էր մի կին ազատվել, իսկ համագյուղացի երիտասարդն, արջին հետապնդելիս, ինչպես էր փրկվել հոշոտումից: Իսկ գիտաժողովի մասին լռեցին (բացառությամբ մեկ-երկուսի), չնայած նրանց ներկայացուցիչները՝ լրագրողներն ու օպերատորները ներկա էին եւ կարծես ինչ-որ բան էին արձանագրում. մի քանի լուսանկար անելով վերցրեցին գիտաժողովի ծրագիրն ու րոպեներ անց հեռացան: Նրանք հարցեր չունեին, նրանց ոչինչ չէր հետաքրքրում: Հետո էլ խոսում ենք տեղեկատվական դաշտի ու քարոզչական պայքարի մասին: Նրա՞նք պիտի պայքարեն, նրա՞նք են մեր հույսը, մեր խնդիրները բարձրաձայնողը: Անկասկած՝ ոչ, կրկին ո՛չ:

Ինչեւէ, առջեւում շատ անելիքներ կան, եւ աշխատանքային այս «դառը» փորձը, համոզված եմ, ուսանելի կլինի Հայոց ցեղասպանության թանգարան-ինստիտուտի տնօրեն Հայկ Դեմոյանի համար եւ այսուհետեւ նմանատիպ միջոցառումների կազմակերպչական աշխատանքներն անձամբ հանձն կառնի եւ չի խուսափի «վճռական մենակի» պայքարից....

ՄԱՐԻ ԼԱԼԱՅԱՆ

12 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 2008 ԷՋ Ա

Ազգ
N1(07)
Հ Ա Վ Ե Լ Վ Ա Ծ
unicef
Մանկապատանեկան

Բարեւ, սիրելի ընթերցող

Կարճատեւ արձակուրդից հետո **«Ազգիկը»** վերադառնում է, քեզ ներկայացնելով երեխաներին հուզող հարցերը: Նշենք, որ երկար սպասված երրորդ խումբն արդեն կազմավորվել է, որի շնորհիվ դուք կկարդաք նոր հեղինակների ռեպորտաժներ, անդրադարձներ եւ լուրեր:

Պահպանելով մեր ավանդական աշխատաոճը, մենք նաեւ նորովի մոտեցում ենք ցուցաբերելու մեր հոդվածները ձեզ ներկայացնելիս. կլինեն նոր խորագրեր, նոր դեմքեր: Գրեք մեզ, եթե որեւէ խնդիր ունեք: Մենք կաշխատենք օգտակար լինել մեր հնարավորությունների եւ կարողությունների սահմաններում: Ուրախ կլինենք նաեւ պարզապես շփվելու ձեզ հետ եւ կարծիքներ փոխանակելու: Մենք սիրով կպատասխանենք ձեր բոլոր արձագանքներին: Մի լավ լուր ասե՞մ: Այս ամիս մենք կհանդիպենք 3 անգամ: Այսինքն՝ պետք է հորդորենք մեր ծնողներին ամեն օր գնել մեծերի **«Ազգ»**-ը, որ ուշադրությունից բաց չթողնենք մեր **«Մանկապատանեկանը»**:

Ձեզ բարի ընթերցում:

Արփինե Պետոյան, 15 տ.

13.000-ից 8-ը մենք էինք

Այս տարվա բուհ ընդունվել ցանկացող 13.000 դիմորդներից 8-ը մենք էինք՝ «Մանկապատանեկան ԱԶԳ»-ի պատանի լրագրողներս: Լրագրողի մասնագիտություն ընտրեցինք ընդամենը երեքս. ես՝ Անի Ղազարյանս, Լիլիթ Գեւորգյանը (մենք բացի «ԱԶԳ»-ականներ լինելուց դարձանք նաեւ համակուրսեցիներ) ընդունվեցինք Խ. Աբովյանի անվան պետական մանկավարժական համալսարան եւ Անի Գյոզալյանը: Նա ընդունվեց Երեւանի պետական համալսարան: Տաթեւիկ Բաղդասարյանն ու Հասմիկ Կարապետյանը եւս հաղթահարեցին ընդունելության շեմը եւ դարձան Երեւանի պետական համալսարանի միջազգային հարաբերությունների ֆակուլտետի ուսանողներ: Իսկ Լիլիթ Սարգսյանն ընդունվեց Ֆրանսիական համալսարան՝ ընտրելով իրավաբանի մասնագիտությունը: Հայկուհի Թադեւոսյանն էլ ընդունվեց «Ինստրլինգվա» լեզվագիտական համալսարան, իսկ Մանե Արշակյանը գնաց լեզվագիտություն սովորելու ամենացուրտ՝ «Հյուսիսային համալսարանում»:

Անկախ այն բանից, թե ինչ մասնագիտություն մենք ընտրեցինք, միեւնույն է «լրագրողի աչքերը» չդավաճանեցին մեզ: Քննությունների ժամանակ մենք լիովին հասկացանք, թե ինչ է նկատի ունեցել Շեքսպիրն ասելով. «Որքան զվարճալի է մարդ արարածը, երբ հագնում է շապիկ ու բաճկոն, իսկ խելքը թողնում է տանը»: Բացահայտեցինք նաեւ, որ դեռեւս կան այնպիսի պաշտոնյաներ, ովքեր հայկական մենթալիտետի համաձայն՝ չեն կարողանում մերժել նմանատիպ բարեկամ դիմորդի կամ նրա ծնողի թանկագին խնդրանքը...

Ինչեւէ, մենք շնորհավորում ենք այն ուսանողներին, ովքեր այս տարի առաջին անգամ մուտք գործեցին բարձրագույն ուսումնական հաստատություն, հիշեցնելով մեծ փիլիսոփա Ջորդանի խոսքերը. «Աշխարհը ճանապարհ է տալիս մարդուն, ով գիտի, թե ուր է գնում»:

Անի Ղազարյան, 16 տ.

Ես հեծանիվ եմ ուզում

Ահա արդեն սեպտեմբերն է: Վերջացան ամառային արձակուրդները, դրանց հետ միասին վերացավ իմ հույսը, որ ծնողներս հեծանիվ կգնեն: Իմ երազանքն այս անգամ էլ չկատարվեց: Ծնողներս միշտ ասում են, որ ժամանակ չունեն: Հայրիկիս օգնությամբ ես քշել եմ ուրիշի հեծանիվը, սակայն կուզենայի ունենալ իմը, որտեսզի ամեն օր քշեի: Ես մի ընկեր ունեմ, որ հեծանիվ ունի, բայց չի քշում: Նրան հարցրեցի՝ ինչո՞ւ: Նա պատասխանեց, որ անկարգ վարորդների պատճառով փողոցում շատ վտանգավոր է: Դրա համար էլ նրա ծնողները վախենում են: Ինձ թվում է, որ ծնողներիս «ժամանակ չունեմ»-ի տակ թաքնված է այդ վախը: Եթե ես քաղաքապետ լինեի, հեծանիվների համար հատուկ հրապարակ կկառուցեի: Այնտեղ չէր լինի ոչ մի ավտոմեքենա: Շատ ծնողներ ոչ միայն ժամանակ, այլեւ հնարավորություն չունեն: Չնայած ես քաղաքապետ չեմ եւ չեմ էլ ուզում լինել, բայց հույս ունեմ որ ինչ-որ մի բան կփոխվի:

Միեր Ղազարյան, 10 տ.

Եկեք ժպտանք

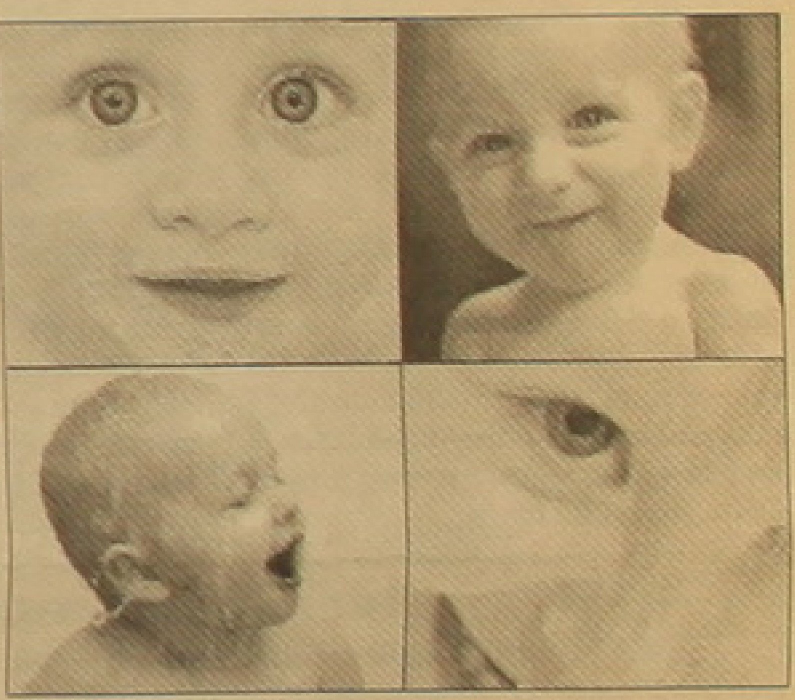

Ժպիտը կարեւոր հատկանիշներից մեկն է, որով մարդիկ տարբերվում են կենդանիներից:

Հաճելի է ավտոբուսով գնալը, եթե վարորդը ժպտում է:

Երբ ուսուցիչս ժպտում է, նշանակում է՝ ուրախ է: Ես հաճույքով եմ լսում դասը եւ չեմ վախենում, որ նրա տրամադրությունը կազդի իմ գնահատականի վրա:

Ծիծաղը վարակիչ է: Այն բարձրացնում է տրամադրությունը: Այն օգնում է լուծելու բազմաթիվ կենսական հարցեր: Ծիծաղը նպաստում է մարսողությանը: Դա էլեքսիր է, որը մեզ գեղեցկություն, հմայք եւ հավերժ երիտասարդություն է երաշխավորում: Նա, ով ծիծաղում է, դրանով իր հետաքրքրությունն ու դրական զգացումներն է ցույց տալիս կյանքի եւ մարդկանց նկատմամբ:

Ծիծաղը վայրկյանի գործ է, էլ ինչո՞ւ հրաժարվել դրանից: Չէ՞ որ կյանքը կազմված է այդպիսի վայրկյաններից: Ես կորած եմ համարում իմ կյանքի այն օրը, երբ չեմ ժպտացել: Եթե մենք բոլորս միասին միշտ կարողանայինք երջանիկ վայրկյաններ նվիրել իրար... Որքա՜ն լավը կլիներ կյանքը...

Աննա Վարդանյան, 14 տ.

ՉԵՆՔ ՄՈՌԱՑԵԼ...

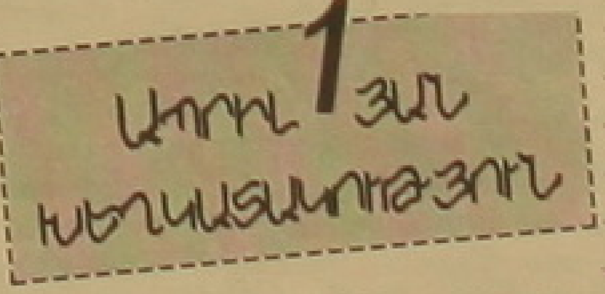

Մի անգամ մեր խմբակի պարապմունքին մասնակցեց «Նոր ալիք» հեռուստաընկերության «Թեժ անկյուն» հաղորդաշարի հաղորդավարուհի Դինան: Մենք նրա հետ քննարկեցինք «Ծեծը, որպես դաստիարակության միջոց» թեման: Երկար զրուցելուց հետո Դինան մեզ խոստացավ հրավիրել հեռուստատեսային տաղավար, որտեսզի այդ նույն թեման մենք քննարկենք «Թեժ

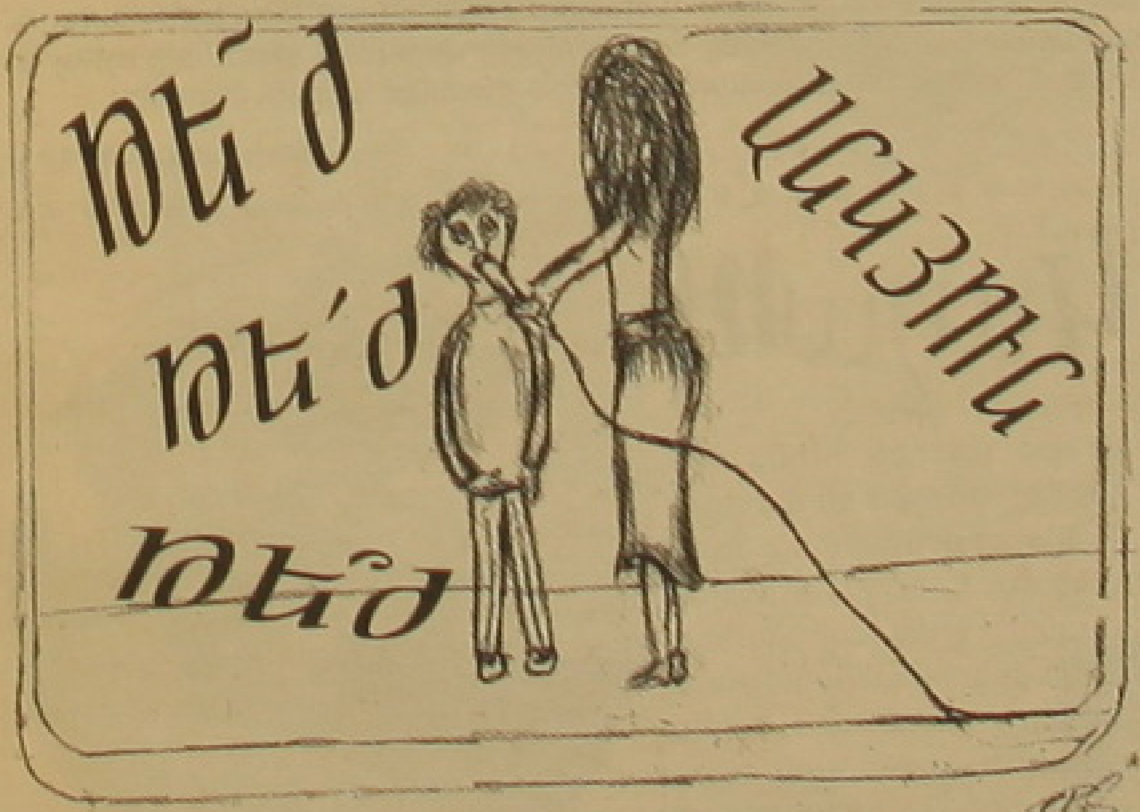

անկյունում»: Սակայն մի քանի օր հետո նա զանգեց մեր դասախոս Սուսաննա Մարգարյանին եւ հայտնեց, որ մեր հանդիպումը հետաձգվում է: Պայմանավորվածությունը տեղափոխվեց 4-5 անգամ: Որոշ ժամանակ անց Դինան նորից հայտնեց մեր դասախոսին, որ ապրիլի 1-ին մենք պետք է լինենք նկարահանման տաղավարում: Մենք ճիշտ ժամանակին հասանք տաղավար: Երբ ներս մտանք, Դինան մեզ հայտնեց, որ նկարահանումը տեղի չի ունենալու, քանի որ հրավիրվածներից մեկը իրեն վատ էր զգացել եւ չի ներկայանալու: Մենք կարծեցինք, որ դա ապրիլմեկյան կատակ էր, քանի որ շատ էինք սպասել այդ օրվան: Սակայն պարզվեց, որ դա ամենեւին էլ կատակ չէր: Մենք ընդմիշտ լքեցինք այդ տաղավարը «սեւ կատակից ցնցված, ժպիտները դեմքներիս»: Եթե կարծում եք, որ սրանով ամեն ինչ վերջացավ, սխալվում եք: Դրանից մի քանի օր հետո ես թերթում էի հեռուստաալիքները, տեսա, որ ցույց են տալիս «Թեժ անկյուն» հաղորդումը եւ քննարկում են այն թեման, որը մենք պետք է քննարկեինք: Բայց ներկա էին այլ երեխաներ, որոնք կարծես, դպրոցներում եւ ընտանիքներում տեղի ունեցող նմանատիպ օրինակների երբեւէ չէին հանդիպել:

Տաթեւ Մելիքյան, 11 տ.

Չնայած...

1997 թ., օգոստոսի 21: Հիանալի արեւոտ օր, բոլորը երջանիկ են, բայց ոչ՝ ես: Ի՞նչ էր պատահել: Ոչինչ, ուղղակի ծնվել էր իմ եղբայրը: Մի ինչ-որ անհասկանալի էակ, որի մասին խոսում էին բոլորը, հիանում նրանով: Իսկ մայրի՞կս: Նա ինձ մոռացել էր, միայն հետաքրքրվում էր նրանով: Այդպես էի մտածում ես, երբ երկու տարեկան էի ու հետեւում էի ինձ համար անհասկանալի իրադարձություններին: Միայն ես էի, որ տխուր կանգնած նայում էի մայրիկիս ու կրկնում. «Մամ, թող նրան, արի տուն գնանք»: Հիմա ես մեծացել եմ, այլեւս այդպիսի բաներ չեմ ասում, երբ մայրիկս գրկում է եղբորս: Չնայած...

Կատարինա Խաչատրյան, 12 տ.

Հայն ո՞ւր, ֆուտբոլն ո՞ւր

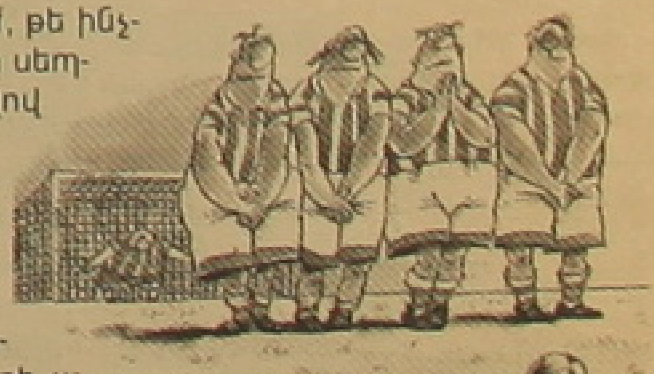

Բոլորս ականատես եղանք, թե ինչպես ՀՀ ֆուտբոլային թիմը սեպտեմբերի 6-ին 0-2 հաշվով պարտություն կրեց Թուրքիայի ընտրանուն: Շատերն էին դրան սպասում: Օրինակ՝ 7-րդ դասարանցի Անին ասում է. «Ես փողոցում տեսա հայերի երկրպագուներին խաղի ավարտից հետո, ափսոսացի միայն նրանց համար: Ես հենց այդպիսի խաղի էի սպասում»: 33-ամյա Վահագնը ասում է. «Սպասում էի, որ հայերը խաղը տանուլ կտան, բայց ոչ այդպիսի պարզունակ դիրքերում: Հայերի խաղում չկար ո՛չ պաշտպանություն, ո՛չ հարձակում, ո՛չ էլ փոխըմբռնում: Կային միայն սխալներ»: 49-ամյա Լեյլան ասում է. «Հայերը խաղում էին ծուլացած, չունեին արագություն ու արագ կողմնորոշում: Ոչ մեկի մոտ չէր երեւում ազգային արժանապատվություն, հաղթելու ցանկություն»: Մի ուրիշ ուսանող ասաց՝ «Ե՞րբ են հաղթել, որ հիմա էլ հաղթեին: Գնացել վազվզում էին»:

Այո, Հայաստանում ֆուտբոլը վատ վիճակում է:

Կարինե Ալեքսանյան, 11 տ.

ԲԱԶՄԱԿԱՐԾԻՔՈՒԹՅՈՒՆ

ԾՆՈՂՆԵՐ-ԵՐԵԽԱՆԵՐ

Մեզ արդեն հարազատ դարձած բանավեճի ակումբի հանդիպումներից մեկի ժամանակ մենք քննարկեցինք «ծնող-երեխա» հարաբերությունները: Մեր կարծիքները համախմբելով՝ իմացանք, որ ծնողները ունենում են ե՛ւ վատ, ե՛ւ լավ հատկանիշներ: Նրանք լինում են հասկացող եւ անհասկացող, տարբերակող եւ ընդհանրապես անտարբեր, նյարդային, ֆիզիկական ու հոգեկան խնդիրներ ունեցող, ծեծող, անբարոյական, ժլատ, գերհոգնած, միայնակ եւ ամուսնալուծված: Ծնողները կարող են լինել ամուսնալուծված, սակայն լավ հարաբերությունների մեջ լինել հանուն երեխաների:

Հաճախ ծնողները երեխաների օգտի համար ստում են ուրիշներին: Որոշ ծնողներ անում են ամեն հնարավոր բան, իրենց երեխաներին շրջապատից հեռու պահելու համար՝ լինի դա լավ, թե վատ միջավայր:

«Շատ ծնողներ չեն նայում իրենց երեխաներին որպես անհատականություն: Հաճախ ենք լսում նման արտահայտություններ՝ ինչի՞ ինքը կարա սենց լինի, իսկ դու՝ ոչ», ասում է Հայկուհին:

Երեխաները նույնպես ունեն լավ եւ վատ հատկանիշներ: Նրանք լինում են անդաստիարակ կամ դաստիարակված, եսասեր, ծնողներին չհարգող եւ չսիրող, անտարբեր եւ պարտաճանաչ, ծնողներին վստահող եւ ընկերություն անող: Նրանք նաեւ լինում են խորթ:

Երեխաների պահվածքը գալիս է նրանց դաստիարակությունից, շրջապատից, հեռուստահաղորդումներից, ընտանեկան պատկերից, եւ իրենց հանդեպ արհամարհանքից: Իսկ ծնողների պահվածքը՝ կյանքի դժվարություններից, հոգնածությունից, դաստիարակության բացակայությունից, սեփական բարդույթներից:

Խոսք գնաց նաեւ «մամայի բալա» հասկացողության մասին: «Մամայի բալաները» ամեն ինչում վստահում են իրենց ծնողներին, եւ նրանց մոտ բացակայում է սեփական «ես»-ը:

Ծնողը եւ երեխան պետք է գան ընդհանուր կարծիքի, միասին գտնեն խնդրի լուծումը: Ծնողները պետք է հաշտ լինեն, սակայն երեխաները չպետք է մտնեն ծնողների խնդիրների մեջ եւ փորձել լուծել դրանք ինքնուրույն:

Իսկ մեր ուսուցչուհին հորդորեց մեզ. «Հարգեք ձեր ծնողներին եւ մեծարեք, որովհետեւ դուք դեռ չգիտեք, թե ինչ գանձ ունեք ձեր կողքին»:

Աննա Վարդազարյան, 14 տ.

ԵՐԵԽԱՆ՝ ԾՆՈՂՆԵՐԻ ԲԱԺԱՆՄԱՆ ԱԿԱՆԱՏԵՍ

Ինչպես շատերս գիտենք, երեխաները ծնողների բաժանումը նույնպես ծանր են տանում: Այս դեպքում նրանք կանգնում են «խաչմերուկում»: Նրանց ընտրելու մեկ հնարավորություն է ընձեռվում՝ կամ պապայի մոտ մնալ, կամ ինչպես հաճախ է լինում, ընդմիշտ մնալ մամայի հետ: Մի ծնողը ասում է, որ ինքն է ճիշտ, իսկ մյուսը անընդհատ պնդում է լրիվ հակառակը: Բայց կան նաեւ այնպիսի երեխաներ, որոնք ուղղակի չեն ուզում միջամտել եւ բոլոր

կռիվների ժամանակ կանգնում են մի անկյունում ու սպասում են, թե երբ մաման ու պապան կխաղաղվեն: Լավ կլիներ, որ ամեն երեխա ունենա լիարժեք ընտանիք ու միշտ հպարտանա իր ընտանիքով:

Մարթա Միսկարյան, 11 տ.

Կարելի է ասել, որ հայ աղջիկների 40 տոկոսն ամաչկոտ են: Ես շատ երկար եմ մտածել այս հարցի շուրջ, իմացել տարբեր մարդկանց կարծիքը: Ես կարծում եմ ամաչկոտությունն ի ծնե դրված չէ երեխաների մեջ, դա գալիս է դաստիարակությունից: Ընդհանրապես հայկական ընտանիքներում աղջկան դաստիարակում են սովորեցնելով հեզություն ու խոնարհություն, իսկ տղաները ավելի ազատ են: Հայկական ընտանիքներում աղջիկների նկատմամբ «չի կարելի» արտահայտությունն ավելի շատ են գործածում, երեւի այն պատճառով, որ հենց ինքը՝ մայրն է ընտանիքում հեզ ու խոնարհ, եւ մարդիկ կարծում են, որ աղջիկը եւ ապագա կինը հենց այդպիսին էլ պետք է լինի: Շատ դեպքերում ամաչկոտությունը գալիս է անինքնավստահությունից, վախից եւ կաշկանդվածությունից: Իմ կարծիքով, ամաչկոտությունը կարող է լինել բնավորության գիծ: Ես կարծում եմ, որ չափից դուրս ամաչկոտությունը վատ է, ինչպես նաեւ չափազանց անամոթությունը: Ամաչկոտության վերացման համար, ես առայժմ հստակ դեղատոմս չունեմ, քանի որ ինքս էլ այդպիսին եմ:

Աննա Բարսեղյան, 13 տ.

Չասացված պատասխան դեպքի վայրից

Լսելով փղիկ Մաշայի վախճանի լուրը, փորձեցինք պարզել հանգամանքներն ու պատճառները: Կենդանաբանական այգու աշխատակիցներն իմանալով մեր գալու նպատակը մեզ դիմավորեցին դեմքի տխուր արտահայտությամբ: Ու քանի որ տնօրենն այնտեղ չէր, աշխատակիցները մեր հարցերից խուսափում էին: Մեզ երկար սպասեցնելուց հետո ի վերջո պատասխանեցին, որ այգու տնօրենությունը խստիվ արգելել է որեւէ մեկին տեղեկություններ տալ եւ նույնիսկ այդ մասին խոսել: Մենք փորձում էինք բացատրել, որ սա մանկապատանեկան պարբերական է, միեւնույն է, մեզ արժանացնում էին նույն կոշտ ու կոպիտ վերաբերմունքին: Դիմելով մեր դասախոսին, փորձեցինք նրա օգնությամբ ստանալ տնօրենության թույլտվությունը մեզ հուզող հարցերի պատասխանը լսելու համար: Դրանից հետո իմացանք, որ մեզ կպատասխանեն: Որոշ ժամանակ անց մեզ մոտեցան մի խումբ աշխատակիցներ եւ ասացին, որ տեղեկություն տալը խստիվ արգելվում է: Բայց չէ՞ որ նրանք խոստացել էին մեր դասախոսին: Իսկ ինչ վերաբերում է մեր սիրելի փղիկին՝ Գրանդին, կարող ենք ասել միայն, որ նա շատ տխուր էր, սգում էր սիրելի ընկերուհու մահը: Դա ծանր է անդրադարձել երեխաների, ծնողների ու այգու աշխատակիցների վրա: Իմացանք նաեւ, որ չարաբաստիկ դեպքից առաջ մի ամբողջ օր փղիկների ընտանիքը ոչինչ չի կերել: Միգուցե նրանք ազատության մե՞ջ ընտանիք կազմել են ուզել...

Մերի Դավթյան, 12 տ.

Լուր

Դժբախտ պատահարներ Երեւանում

Պուշկինի անվան թիվ 8 դպրոցի 9-ի 4-րդ դասարանի աշակերտ Մինասյան Դավիթը սեպտեմբերի 2-ին դասի չէր գնացել: Առավոտյան վատառողջ լինելով, այնուամենայնիվ, նա իր մեջ ուժ էր գտել եւ վեր կացել անկողնուց: Գնալով խոհանոց ջուր խմելու, նա պատշգամբից լսել է աղունիկների ձայներ եւ վազել այնտեղ: Փորձելով բռնել աղունիկներին, նա ձգվել է դեպի պարանները եւ, կորցնելով հավասարակշռությունը, վայր ընկել ... Դավիթն ապրում էր 7-րդ հարկում: Դեպքի վայր հասած շտապ օգնության մեքենայում, արդեն ճանապարհին Դավիթը շշնջում է իր վերջին խոսքերը, «Խնդրում եմ փրկեք ինձ, ես էլ էդպիսի բան չեմ անի»: Բժիշկներն ամեն ինչ անում են տղայի կյանքը փրկելու համար: Սակայն հերթական վիրահատությունից հետո Դավիթը չի արթնանում ...

Դասընկերները շատ ծանր տարան նրա կորուստը, հատկապես նրանք, ովքեր պարբերաբար նեղացնում էին նրան:

Ի դեպ, այս ամիս մեծերի եւ երեխաների պատշգամբից վայր ընկնելու մի քանի դեպքեր են գրանցվել Երեւանի տարբեր թաղամասերում:

Աստղիկ Բախշիյան, 13 տ.

Զգուշացէք, մեքենայի ղեկին անչափահասներն են...

Այսօր Երեւանի փողոցները, եւ առավել եւս բակերը դարձել են շատ վտանգավոր մարդկանց կյանքի համար: Շատ հայ տղաներ, չգիտես ինչու կարծում են, որ մեքենա վարելով դառնում են լավ տղա, բայց նրանք չեն գիտակցում, որ վտանգում են ե՛ւ իրենց, ե՛ւ շրջապատի անվտանգությունը: Գրեթե ոչ մի ծնող մեքենան չի վստահում անչափահասին, բայց շատ երեխաներ օգտվելով ծնողների զբաղվածությունից, տանից վերցնում են մեքենայի բանալիները, եւ «թռցնում» մեքենան: Բայց քանի որ վարել չգիտեն, եւ չունեն վարորդական իրավունք, շատ դեպքերում ընկնում են պատմությունների մեջ, իսկ ահա խեղճ ծնողները ստիպված են լինում հատուցել: Օրինակ՝ 2007 թվականին Նելլի անունով մի կին վստահել էր իր մեքենան, որպեսզի հարեւանի տղան լվանա: Լվանալու փոխարեն տղան նստել էր ղեկին, ստիպողաբար իր կողքին նստեցնելով տարիքով ավելի փոքր մի տղայի, շատ մեծ արագությամբ դուրս եկել փողոց: Փողոցում բախվել էր մեկ այլ մեքենայի, եւ հազիվ փրկվել մեքենայով ձորն ընկնելուց: Բարեբախտաբար, բացվել են մեքենայի անվտանգության բարձիկները, եւ տղաները փրկվել են, իսկ գեղեցիկ մեքենան վերածվել էր մի մեծ թափոնի: Խեղճ տերը, ով ընդամենը ցանկացել էր մաքուր տեսնել իր մեքենան, մեծ գումար ծախսեց իր եւ մյուս տուժած մեքենան վերանորոգելու համար: Այս դեպքից հետո այդ նույն տղան աշխատում է որպես անձնական մեքենայի վարորդի փոխարինող, երբեմն առանց հարցնելու վերցնում է տիրոջ մեքենան եւ շատ մեծ արագությամբ վարում է բակի միջով, իսկ երբ նրան ասում ես՝ բակում կամաց քշիր, նա լկտիավարի պատասխանում է. «Հենց ինձ տեսնում եք, ձեր ճամփեն փոխեք, ես տենց եմ քշելու...»:

Լինում են նաեւ դեպքեր, երբ անչափահաս վարորդները մեքենան վարում են ոգելից խմիչքի ազդեցության տակ: Հիմնականում վերջին զանգի ավարտական երեկոյին շրջանավարտ տղաները ոչ սթափ վիճակում վարում են մեքենան եւ դառնում հնարավոր վթարների պատճառ:

Այդպիսի դեպքերից խուսափելու համար պետք է ղեկին նստել սթափ վիճակում: Ծնողները պետք է շատ ուշադիր լինեն իրենց տղաների նկատմամբ անկախ նրանց տարիքից, ապահով պահեն մեքենայի բանալիները: Իսկ եթե տասնութ տարին չլրացած երեխաները շատ են ուզում ժամանակից շուտ մեքենա վարել, ապա թող վարեն, բայց միայն ծնողների ընկերակցությամբ:

Լիլիթ Ավդալյան, 15 տ.

Կաշառք

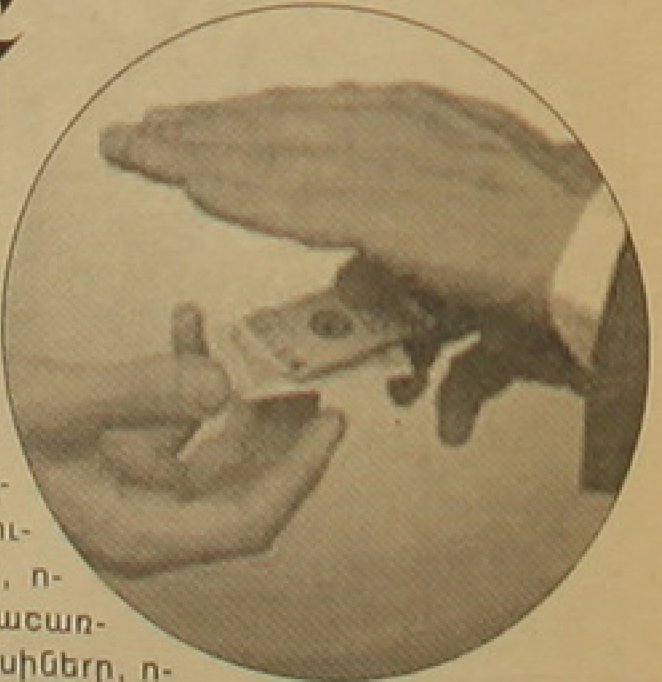

Որոշ մարդիկ իրենց խնդիրները լուծում են կաշառքի միջոցով: Կաշառքը շատ հեշտ ձեւ է, որպեսզի աշակերտները միշտ լավ գնահատականներ ստանան, ուսանողները ընդունվեն համալսարան եւ այլն: Կան շատ ուսուցիչներ եւ դասախոսներ, որոնք երբեք չեն հրաժարվի կաշառքից, բայց կան նաեւ այնպիսիները, որոնք երբեք չեն կարող կաշառք վերցնել:

Սակայն կաշառքը միայն գումարով չի արտահայտվում: Կաշառքի տեսակներից են՝ օծանելիքները, շոկոլադի տուփերը եւ ծաղիկները:

Եթե բոլորը իրենց նպատակներին հասնեին կաշառքի միջոցով, ապա աշակերտները կլինեին գերազանցիկ, ուսանողները կընդունվեին համալսարան եւ այլն:

Բայց մի՞թե չի կարելի լուծել խնդիրները առանց կաշառքի: Ինձ թվում է, որ առանց կաշառքի ավելի հեշտ կլինի: Չէ՞ որ այն մարդիկ, ովքեր կաշառք են տալիս ուրիշներին, կարծում են, որ պետք չէ ժամանակ ծախսել եւ աշխատել, որպեսզի ազնիվ ձեւով հասնեն իրենց նպատակներին, բայց չէ՞ որ կաշառք տանելու համար էլ է ժամանակ պետք: Սակայն ստացվում է, որ կաշառք տանելու համար ավելի շատ գումար է հարկավոր, քանի որ ինչպես ասում են. «Ժամանակը ոսկի է»: Իսկ ոսկին շատ թանկարժեք է:

Տաթեւ Մելիքյան, 11 տ.

Ի՞ՆՉ ԵՆՔ ՈՒԶՈՒՄ ՄԵՆՔ

«Մանկապատանեկան Ազգի» այս ծրագրին մենք մասնակցեցինք շարադրության մրցույթի արդյունքներով: Շարադրության թեման էր «Ինչ են ուզում երեխաները» կամ «Ինչ եմ ուզում ես»: Շարադրությունները 40-ից ավելի էին: Մեր դասախոս Սուսաննա Մարգարյանը ծաղկաքաղ արեց մեր շարադրություններից եւ ստացվեց ցանկությունների այս փունջը: Ուղարկեք կարդացեք մեր ցանկությունները, սիրելի մեծահասակ ընթերցողներ, գուցե մեր ցանկությունների իրականություն դառնալը հենց ձե՞ր ձեռքերում է:

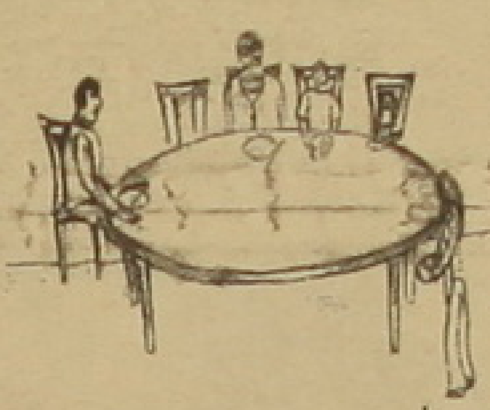

«Շատ եմ ուզում, որ լինեն տներ նվիրված ընտանիքներին: Ինչքան գեղեցիկ է, երբ ամբողջ ընտանիքով գնում են գրքույկի: Օգնում են իրար եւ միշտ լինում են իրար կողքի»:

ԱՆՆԱ ԲԱՐՍԵՂՅԱՆ

«Չնայած ես արդեն մեծ եմ եւ տիրապետում եմ համակարգչի շատ գաղտնիքների, կազմում եմ ծրագրեր, բայց ունեմ մի մանկական ցանկություն՝ հեծանիվ ունենալ, որպեսզի այգում խաղամ:

Ես ուզում եմ, որ քույրիկս մեծանա, լավ աղջիկ դառնա:

Հեռուստատեսությամբ տեսել եմ, որ մարդիկ պատերազմում են: Բայց պատերազմը շատ վատ բան է: Ես ուզում եմ, որ աշխարհում խաղաղություն տիրի: Թող պատերազմ լինի միայն շախմատի դաշտում»:

ՄՀԵՐ ՂԱԶԱՐՅԱՆ, 11տ.

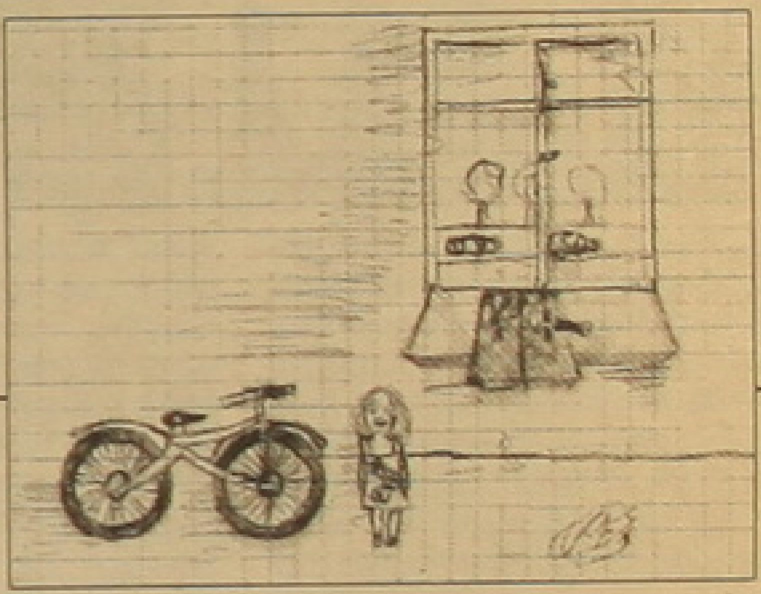

«Հայաստանում ամեն ինչ վերականգնվում է շատ դանդաղ, ասես հոգնած ծերունին, որ հենած խոտը գոմ տանելուց հետո չի կարողանում վերցնել կացինը, որպեսզի ցախը կոտրի: Բայց սա էլ է բավարար սկզբի համար, կարող էր այդպես ընդհանրապես չլինել:

Ես, ինչպես բոլորը՝ ուզում եմ, որ ոչ միայն Հայաստանում, այլեւ ամբողջ աշխարհում տիրի արդարությունը, փաղափավարությունը եւ հարգանքը: Իմ կարծիքով մարդը չպետք է անտարբեր լինի դիմացինի հանդեպ եւ ուշադրություն պետք է դարձնի՝ իր արած քայլից կտուժե՞ն, թե՝ ոչ: Պետք է մաքուր պահել Հայաստանը եւ միշտ հիշել, որ այն մեր հայրենիքն է:

Ես երեւի իզուր եմ ասում այս ամենը, որովհետեւ միեւնույն է, ոչինչ համարյա թե չի փոխվի, բայց հույսը կորցնել բոլորովին չարժե, քանի որ այն վերջինն է մեռնում...»

ՇՈՒԹ ՀԱԿՈԲՅԱՆ, 12տ.

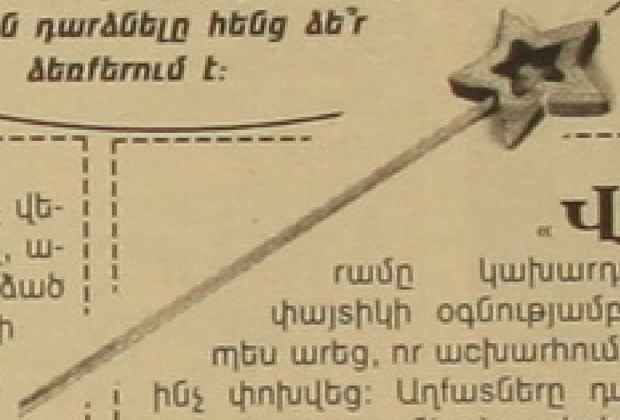

«Վահրամը կախարդական փայտիկի օգնությամբ այնպես արեց, որ աշխարհում ամեն ինչ փոխվեց: Աղքատները դարձան հարուստ, հարուստները՝ բարեսիրտ, թշնամիները դարձան ընկերներ եւ ուրիշ լավ բաներ»:

ԱՆԻ ՄԱԽՍՈՒԴՅԱՆ, 12տ.

«Կարծեք, թե ե՞լ ինչ են ուզում երեխաները: Նրանք ուզում են, որ դպրոցներում իրենց ուսցիալական կարգավիճակի պատճառով «ուսուցիչ-աշակերտ» հարաբերություններում խտրականություն չդրվի: Ուզում են կուշտ փորով հաց ուտել, անհոգ մանկություն ունենալ, ապագայում երջանիկ ապրել»:

ՄԵՐԻ ԴԱՎԹՅԱՆ, 12տ.

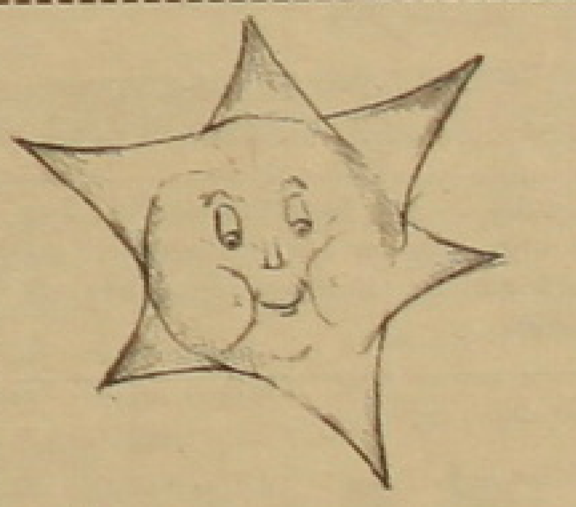

«Յուրաքանչյուր երեխա ամենից առաջ ցանկանում է սեր եւ խաղաղություն: Թող որ ամեն երեխա արեւի նման ուրախ ու կենսախինդ լինի»:

ԱՆԻ ԴՈՒԿԱՍՅԱՆ, 16տ.

«Հիշե՛ք երեխաներ, եթե շատ ցանկանաք եւ աշխատեք, ձեր երազանքը անպայման կկատարվի: Դուք միայն բաց արեք ձեր երեւակայության դարպասները եւ հիշեք՝ երեւակայությունից է սկսվում եւ անցյալը, եւ ապագան»:

ԴԻԱՆԱ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ, 9տ.

«Իմ կարծիքով ամեն երեխա երազում է, որ երկրում տիրի խաղաղություն եւ ունենա ազնիվ ծնողներ: Դրանց շնորհիվ յուրաքանչյուր երեխա կդառնա ազնիվ մարդ»:

ՇՈՒՇԱՆ ՄԱԽՍՈՒԴՅԱՆ, 11տ.

«Երեխաները ունեն բազմաթիվ երազանքներ՝ ունենալ մի իր կամ խաղալիք, ապրել ծնողների հետ մի տան մեջ, ունենալ լավ ընկեր եւ հավատարիմ կենդանի: Նրանք երազում են հաշտության եւ խաղաղության մասին թե՛ ընտանիքում, թե՛ իրենց երկրում: Եթե կատարվեին երեխաների բոլոր երազանքները, կգեղեցկանար մեր մոլորակը:

ԱՐՄԵՆ ԳՆՈՒՆԻ, 13 տ.

«Ես ուզում եմ մեծանալ ու լավ մարդ դառնալ, լավ կրթություն ստանալ, լավ մասնագետ դառնալ, լավ ընտանիք ունենալ եւ լինել հայրենիքիս պիտանի մարդ: Ես ուզում եմ դառնալ իսկական հայ տղամարդ: Ինձ թվում է, ես անհնարին ոչինչ չեմ ուզում, չէ՞»:

ԶԱՎԵՆ ԹԱՄՅԱՆ, 12տ.

«...Եվ իմ վերջին երազանքը: Ես ուզում եմ, որ իմ ընտանիքի բոլոր մահացածները վերադառնան: Սա համենայն դեպս այն երազանքն է, որը երբեք եւ ոչ մի ձեւով չի կարող կատարվել... Երբ իմ բոլոր երազանքները կատարվեն, այդ ժամանակ իմ հոգին հանգիստ կլինի»:

ՎԱՀԱԳՆ ՊՈՂՈՍՅԱՆ, 13տ.

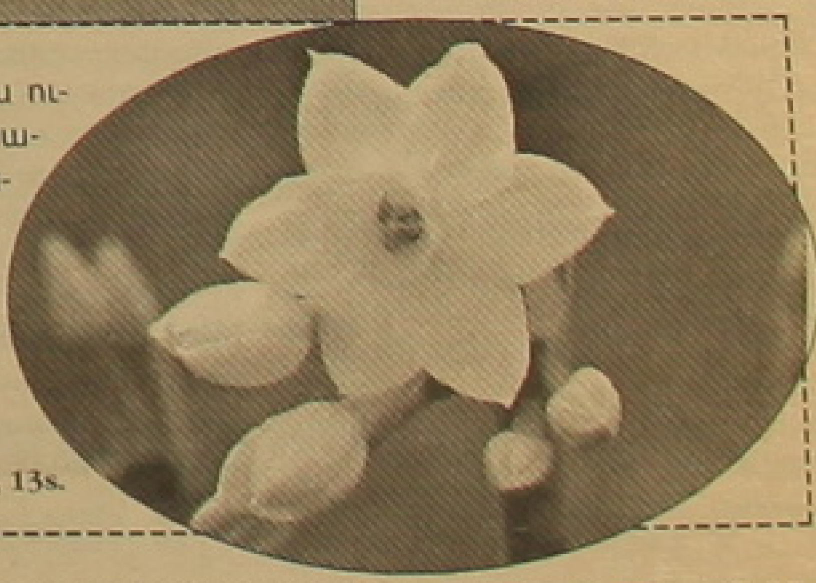

«Ես կառաջարկեի երեխաներին միացնել բոլոր ազգերի դրոշները, կարել մի մեծ դրոշ, որը կլիներ բարեկամության խորհրդանիշը եւ բարձրանալով երկինք, կփռեր համերաշխություն եւ խաղաղություն:

ԱՍՏՂԻԿ ԹԱԽՇԻՅԱՆ, 13 տ.

«Հիմա ես երազում եմ, որ բոլոր աղջիկները լինեն գեղեցիկ, իսկ տղաները՝ համարձակ: Եւ թող իմ մայրիկը չծերանա երբեք:

...Ես...երազում եմ...

...Ես սիրում եմ երազել: Եվ չեմ վախենում երազելուց, որովհետեւ երազանքները իրականանում են: Ամեն»:

ԼԻԼԻԹ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ, 15 տ.

«Տարբեր կենդանիներ եմ պահել՝ ձուկ, կրիա, բադիկ, կատու, ճուտիկ, նապաստակ, թութակ, օձ: Բոլորին շատ եմ սիրել: Սակայն շունը իմ ամենամեծ երազանքներից է: Եվ համոզված եմ, որ իմ շնիկը կդառնա իմ ամենահավատարիմ ընկերը:

ՄԻՐԱ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄՅԱՆ, 11 տ.

Երաժշտական «Աստղիկը» կոչում է շնորհալիներին մեծ բեմերի համար

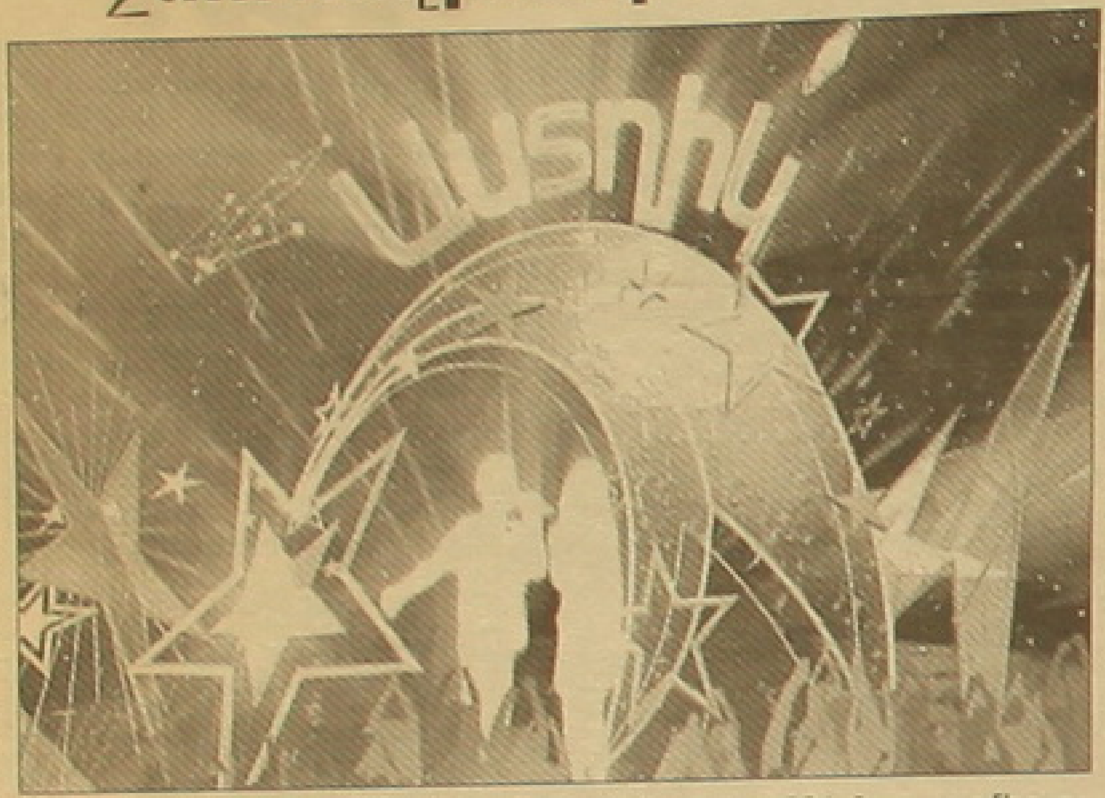

Վերջերս «Շանթ» հեռուստաընկերությունը փոքրիկների համար բացել է մի նոր նախագիծ, որը հավաքագրում է լավ երգող երեխաներին, մրցության մեջ դնում նրանց եւ ընտրում «ամենա-ամենա»-ին: 2000-3000 երեխա է մասնակցել «Աստղիկի» առաջին մրցույթին, որի մասնակիցներից մեկն էլ 11-ամյա Ժանեթ Մարգարյանն է: Նա պատմեց, որ այնտեղ իր հանդեպ շատ հոգատար են եղել, հումորով լավ տրամադրություն են ստեղծել: Չնայած Ժանեթը հենց առաջին փուլից դուրս է եկել, բայց նա արդարացի է համարում ժյուրիին, որովհետեւ մրցության օրն ինքը հիվանդ է եղել եւ չի կարողացել լավ երգել: «Ամեն ինչ շատ լավ անցավ, իսկ որ չհաղթեցի, շատ չեմ նեղվում, չէ՞ որ դա ընդամենը մրցույթ էր», ասաց Ժանեթը:

«Աստղիկ» մրցույթի ժյուրիի անդամ Նաիրա Գյուրջինյանը հեռախոսով մեզ հաղորդեց, որ մարզերից շատ երեխաներ են մասնակցել մրցույթին, որոնց առաջին փուլում ավելի մեղմ էին մոտենում: Նրանք շատ լավ են երգել, որը ուրախացրել է ժյուրիի անդամներին: Երեխաներից 13 լավագույնները գալա-համերգ են տալու եւ ներկայացնելու են Ռուբեն Հախվերդյանի երգերը, որը կարող եք դիտել վաղը «Շանթ» հեռուստաընկերությամբ: Ն. Գյուրջինյանը ափսոսում է, որ ժամանակ չունի առանձին խումբ կազմելու եւ պարապելու 3000-ից ընտրված շատ երեխաների հետ, որոնց նա տաղանդավոր որակեց:

Լավ է, որ հեռուստատեսությամբ կարելի է ոչ միայն անճաշակ հաղորդումների ու սերիալների հանդիպել, այլեւ ուրախ հետեւել «Աստղիկ» եւ «Ժողովրդական երգիչ» հեռուստանախագծերին:

ՍԻԼՎԻԱ ԲԵԳԼԱՐՅԱՆ, 13 տ.

Դպրոց-դպրոց

ԻՆՉՊԻՍԻՆ ՊԵՏՔ Է ԼԻՆԻ ԼԱՎ ՈՒՍՈՒՑԻՉԸ

Տարբեր աշակերտներ տարբեր կարծիքներ ունեն իրենց ուսուցիչների մասին: Սակայն ամեն աշակերտ ուզում եւ երազում է, որ ուսուցիչը լինի այնպիսին, ինչպիսին ինքը պատկերացրել է մինչեւ դպրոց հաճախելը: 13-ամյա Նարինեն ասում է. «Ուսուցիչը պետք է ընկերանա աշակերտների հետ: Երբեք չպետք է ձեռք բարձրացնի, ինչքան էլ որ աշակերտն իրեն վատ պահի»: Իսկ նույն տարիքի Քրիստինեն կարծում է, որ ուսուցիչը պետք է ներողամիտ լինի եւ աշակերտների դասը չհասկանալու դեպքում կրկին բացատրի: Լաուրան բավարարվում է ուսուցչի երկու հատկություններով: «Ուսուցիչը պետք է լինի հանդուրժող եւ լավ մասնագետ»: Սակայն տղաների կարծիքն ու երազանքը բոլորովին այլ է: 15-ամյա Արթուրը երազում է. «Ես ուզում եմ որ ուսուցիչները միշտ երիտասարդ լինեն եւ գեղեցիկ, իհարկե, կին ուսուցիչները»: Նրա հետ համաձայն են դասարանի բոլոր տղաները:

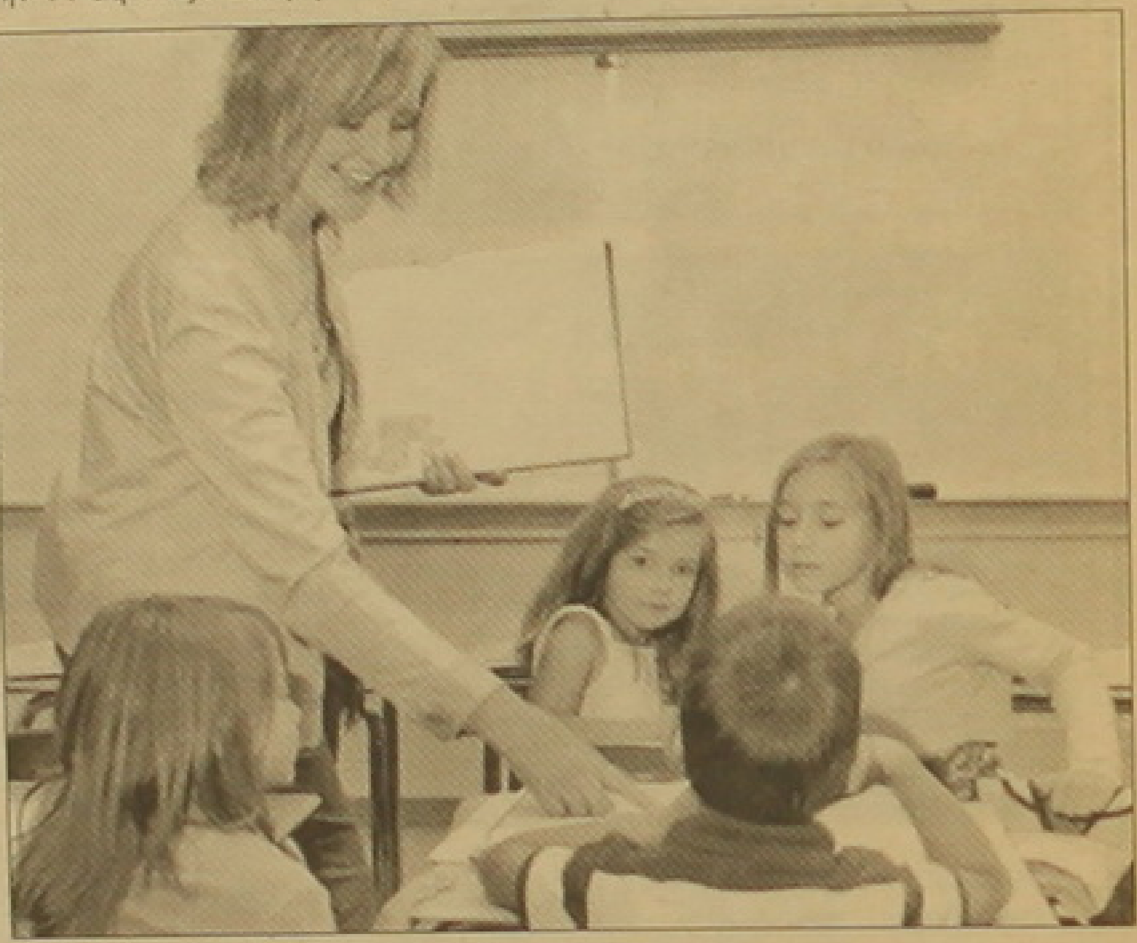

ԱՆՆԱ ՎԱՐԴԱԶԱՐՅԱՆ, 14 տ.

Արտորորս

«Ինչո՞ւ են մարդիկ սերիալ դիտում»

Թեման առաջիններից էր, որ հանձնարարվեց 3-րդ խմբի սաներին: Մենք այնքան լավ էինք գրել, որ էլի հանդես ենք գալիս միասնաբար, կողք կողքի ներկայացնելով մեզնից ընդամենը մի քանիսի աշխատանքներից հատվածներ:

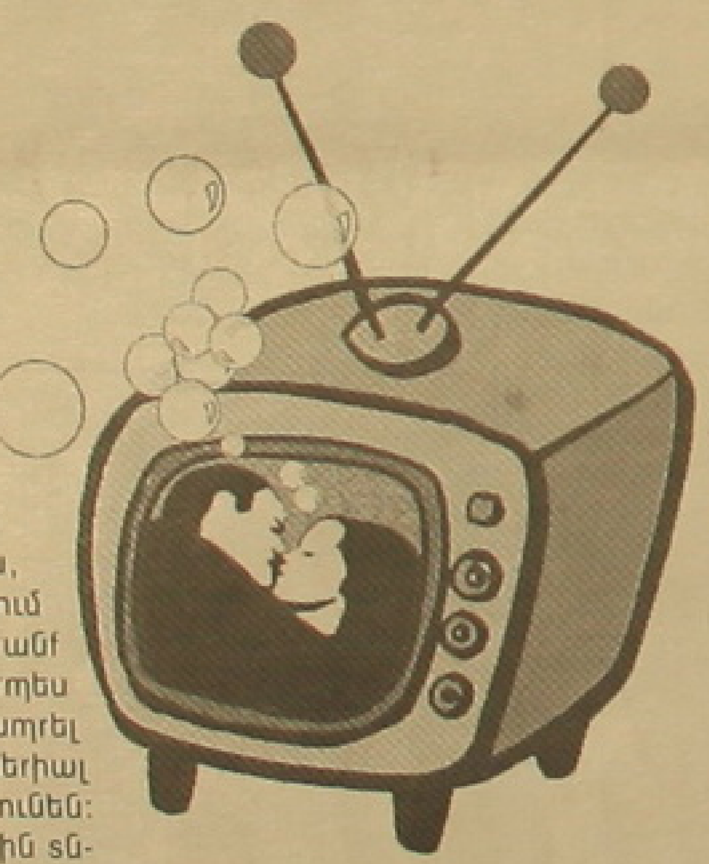

«Այդ հարցի պատասխանը ստացա իմ ընկերներից, ովքեր սերիալներ են նայում: Նրանց պատասխաններն ամփոփեցի եւ այն եզրակացության եկա, որ մարդիկ սերիալ են նայում հետեւյալ պատճառներով: Նրանք իրենց պատկերացնում են որպես սերիալի հերոս, ձգտելով ապրել նրանց կյանքով: Նայում են սերիալ նրանք, ովքեր զբաղմունք չունեն: Սերիալը մեծ մասամբ տնային տնտեսուհիների համար է: Ես նաեւ հարցրեցի այն մարդկանց, որոնք սերիալներ չեն նայում եւ պարզեցի դրանց պատճառները: Նրանք նախընտրում են գիրք կարդալ, երաժշտություն լսել եւ այլն, քանի որ սերիալների մեջ ոչ մի գեղարվեստական արժեք չեն տեսնում»:

ԴԻԱՆԱ ԲԱՐԽՈՒԴԱՐՅԱՆ, 10 տ.

«Հեռուստատեսությունն ամբողջովին ողողված է բրազիլական սերիալներով, որոնց հիմնական թեմաներն են՝ դավաճանությունը, տնաքանդությունը եւ շատ ու շատ տհաճ երեւույթներ: Այս ամենը դիտելով ի՞նչ պետք է սովորեն, մանավանդ, երեխաները: Եթե դպրոցականին հարցնես, թե ո՞վ է ստեղծել հայերենի այբուբենը կամ ո՞վ է Կոմիտասը, կգտնվեն երեխաներ, որոնք չեն կարողանա պատասխանել հարցերին: Իսկ եթե հարցնենք սերիալների դերասանների անունները, անմիջապես կպատասխանեն, ավելին, անգամ կպատմեն սերիալի բովանդակությունը: Ես կարծում եմ, որ յուրաքանչյուր գործում լինում են մեղավորներ: Այս դեպքում՝ նույնպես: Իսկ ովքե՞ր են մեղավորները, չեմ կարողանում գտնել: Այնուամենայնիվ, պետք է հեռուստատեսությունը մաքրագործել վնասաբեր միկրոբներից, որպեսզի հետագայում այդ միկրոբները չզարգանան մեր ուղեղներում»:

ԴԻԱՆԱ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ, 15 տ.

«Հաճախ փողոցով անցնելիս, տեսնում ես աղջկա, որն ունի այնպիսի սանրվածք, ինչպիսին սերիալներից որեւէ մեկում կարող ենք տեսնել»:

ՄԵՐԻ ԴԱՎԹՅԱՆ, 12 տ.

«Ես էլ մտածում եմ, գուցե սերիալները հոգեբանական կախվածությո՞ւն են առաջացնում»:

ՄԱՐԻԱՄ ՄԿՐՏՉՅԱՆ, 11 տ.

«Վերվարածները ընտանիքում» հեռուստասերիալը մեծ տարածում ունի Հայաստանում, հատկապես՝ դպրոցականների շրջանում: Այն դպրոցական անիմաստ խոսակցությունների թեմա է: Երեխաները դասարանում եւ այլ վայրերում օգտագործում են նույն արտահայտությունները, որոնք լսել են սերիալի ընթացքում: Իրար վիրավորում են Վերվարածյանների անուններով, օրինակ՝ Ճոռը, Կնյազ, Անթառամ, Համեստ եւ այլն: Սերիալից սովորում են բամբասել, գռեհիկ խոսել, «կոֆեի բաժակ նայել»...

Դեռ ավելին՝ սերիալ նայողների շրջանում այնպիսի միտք է առաջացել, որ ով «Վերվարածներ» չի նայում, նա հետամնաց է:

«Վերվարածները ընտանիքում» հեռուստասերիալը շատ նման է մեքսիկական ու բրազիլական սերիալներին, որտեղ անվերջ ամուսնանում են, իրար դավաճանում ու բաժանվում:

ՇՈՒՇԱՆ ՄԵԼԻՔՅԱՆ, 15 տ.
ՏԱԹԵՎ ՄԵԼԻՔՅԱՆ, 11 տ.

Երեկոյան զգեստով դեպի դպրոց

Հայաստանում հազվադեպ են պատահում այնպիսի դպրոցներ, որտեղ աշակերտները միանման համազգեստ կրեն: Եթե աշակերտները միանման համազգեստ կրեն, չեն տարբերվի հարուստ կամ աղքատ ընտանիքների երեխաները: Եթե բոլորը միանման հագնվեն, երեխաներն իրենց ավելի հանգիստ կզգան, իսկ դասարանը ավելի գեղեցիկ կլինի: Բարձր դասարաններում պատահում են աշակերտներ, որոնք ուսուցչուհուց լավ են հագնված: Պատահում է, որ բարձր դասարաններում աշակերտուհուն շփոթում են ուսուցչուհու հետ:

ՇՈՒՇԱՆ ՄԱԽՍՈՒԴՅԱՆ, 10 տ.

Հաճելի եւ հետաքրքրական օր

Կիրակի օրը մեր դասարանն ուղեւորվեց Սեւան, տեսնելու նրա տեսարժան վայրերից սբ. Առաքելոց եւ սբ. Աստվածածին վանքերը, որոնք գտնվում են թերակղզու վրա: Ես զրուցեցի էքսկուրսավարի հետ ինձ հետաքրքրող հարցերի շուրջ: Ահա թե ինչ պատմեց նա:

Սբ. Աստվածածին եւ սբ. Առաքելոց վանք

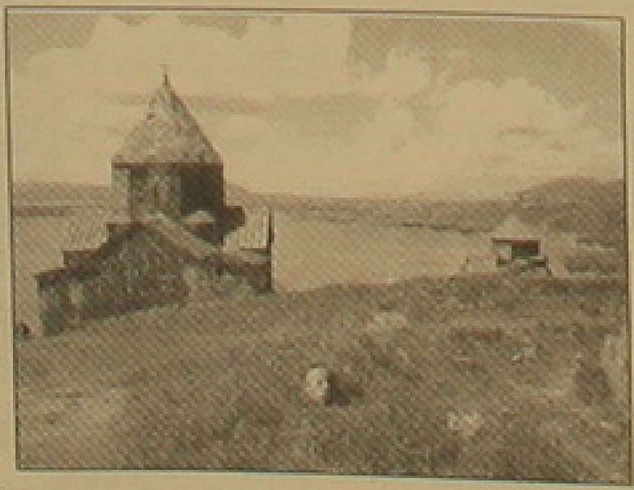

Սբ. Աստվածածին եւ սբ. Առաքելոց վանքերը կառուցվել են 874 թվականին Աշոտ Բագրատունու դստեր եւ Սյունյաց Վասակ Գաբուռ իշխանի կնոջ՝ Մարիամ իշխանուհու նախաձեռնությամբ: Ըստ ավանդության, արաբները որոշում են հերթական անգամ հարձակվել Սեւանի ափամերձ շրջանների վրա: Իմանալով այդ մասին, հայոց թագավոր Աշոտ Երկաթը հավաքում է վանականներին եւ կանգնեցնում նրանց վանքերի շուրջը: Այդ ժամանակ արեւի լույսը ընկնում է հայ զորքերի սաղավարտների վրա եւ ծակծկում արաբների աչքերը: Հակառակորդին թվում է, թե հայերը շատ են: Օգտվելով առիթից, հայերը հարձակվում ու հաղթանակ են տանում այս մարտում:

ՄԱՐԹԱ ՄԽԻԹԱՐՅԱՆ, 11 տ.

ՀԵՐ ՈՒ ՍՈ՞ՒՍ

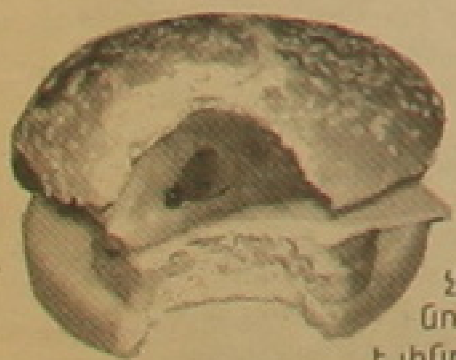

Մեր օրերում շատ քիչ մարդիկ են ճիշտ սնվում: Երեխաները սնվում են քիմիական ծագում ունեցող մթերքներով: Նրանց համար կարեւոր չէ, թե ի՞նչ ազդեցություն կարող է ունենալ այդ սնունդը իրենց առողջության վրա: Նրանք գերադասում են չիփսը բանջարեղենից, գազավորված հյութերը՝ բնական հյութերից, իսկ երբ անցնում են տարիներ եւ հիվանդանում են, հասկանում են իրենց սխալը, բայց արդեն ուշ է լինում: Ավելի հասուն տարիքում հատկապես իգական սեռի մոտ այսպես կոչված դիետաներն են, որ չեն թույլ տալիս սնվել ըստ պահանջի եւ թուլացնում են մարդկանց առողջությունը: Առողջ լինելու համար մարդը հիմնականում պետք է սնվի մրգերով եւ բանջարեղենով, քանի որ դրանք շատ վիտամիններ են պարունակում:

ԼԱՈՒՐԱ ԵՂԻԱԶԱՐՅԱՆ, 14 տ.

Ներդիրի պատասխանատու-խմբագիր՝ ՍՈՒՍԱՆՆԱ ՄԱՐԳԱՐՅԱՆ
Ներդիրի ձեւավորող՝ ԿԱՐԻՆԵ ԱՐԶՈՒՄԱՆՅԱՆ
Հեռ. (093) 369531 e-mail: susmark2002@yahoo.com azg_ik@yahoo.com

«Թուրքիան Կովկասի կայունության նախագծի հարցում անկեղծ չէ»

1-ին էջից

Վերադառնալով ձեր հարցին նշեմ, որ թվում է՝ Վրաստանը թույլ տվեց ռազմավարական սխալ, այն առումով, որ իր խնդիրը լուծելու համար հույսը դրել էր Արեւմուտքի՝ տարածաշրջանից դուրս գտնվող ուժերի աջակցության վրա: Այն իրականություն չդարձավ եւ փաստորեն Վրաստանը ընդունեց պարտությունը: Ուստի կարող ենք ամփոփել, որ տարածաշրջանային հակամարտությունները կլուծվեն, մարտահրավերները կհաղթահարվեն այն պարագայում, եթե ձեւավորվի տարածաշրջանային ինտեգրացիա: Վերջին զարգացումները եւ բախումները ցույց տվեցին, որ նրանք՝ տարածաշրջանի պետությունները պետք է ավելի ուշադրություն դարձնեն տարածաշրջանային խաղացողներին: Ուստի կարող եմ ասել, որ ապագայի հանդեպ ավելի շատ հույս գոյություն ունի եւ թվում է, թե այն անհաջողությունը, որին մասնակցեցին տարածաշրջանից դուրս գտնվող ուժերը, վերջին զարգացումների բերումով, հետագայում կնվազեցնի նրանց դերակատարությունը տարածաշրջանում:

- Փաստորեն Վրաստանի հույսը՝ թե Արեւմուտքը իրեն կօգնի, ձախողվեց, սակայն արդյոք չե՞նք կարող ասել, որ ԱՄՆ-ի այս ձախողումից հետո մենք կարող ենք ականատես դառնալ նոր, ավելի սրված պայքարի Մոսկվայի եւ Վաշինգտոնի միջեւ:

- Երեւի թե տրամաբանական է ԱՄՆ-ին եւ Արեւմուտքին համարել պարտության գործոններից եւ կողմերից մեկը: Սակայն որ այս պարտությունը բերելու է իրավիճակի էլ ավելի սրման, ես համաձայն չեմ դրան եւ կարծում եմ, որ եթե անգամ նման բան տեղի ունենա, հարաբերություններն էլ ավելի վատանան, ապա դրանք կսահմանափակվեն հենց նույն գերտերությունների մշտական հարաբերությունների մակարդակում: Եվ կարծում եմ, որ այդ վատ հետեւանքները բաժին չեն հասնի հարավկովկասյան երկրներին, ընդհակառակը, կարծում եմ, նման իրավիճակը կարող է նպաստել Հարավային Կովկասում խաղաղության եւ կայունության հաստատմանը: Պատճառն այն է, որ տարածաշրջանի երկրներն արդեն գալիս են այն համոզման, որ իրենց խնդիրները լուծելու համար հարկավոր չէ հույսը դնել տարածաշրջանից դուրս գտնվող երկրների վրա:

- Արդյոք տարածաշրջանային համագործակցության այս կոնտեքստի մե՞ջ էր Գյուլի այցը Երեւան: Եվ իրանական կողմը ինչպե՞ս է դրան վերաբերվում:

- Իրոք, ես կարծում եմ, որ այս շրջանակներում էր այս այցը: Սակայն ես խորհուրդ կտայի այդքան բացարձակ չդիտարկել այն. իմ կարծիքով, ավելի տրամաբանական կլինի հարաբերականորեն մոտենալ այս խնդրին: Իրոք, այս այցը հենց նույն տարածաշրջանային ինտեգրացիայի գործընթացների համագործակցության աշխուժացման շրջանակներում է, սակայն ունի նաեւ հարակից քաղաքական որոշակի տարրեր: Կարծում եմ, որ դրանք մի քանիսն են՝ հավանաբար լսել եք, նախագահ Գյուլը վերադառնալուց հետո ասել է, որ մենք այս այցով կարողացանք հետ վերադարձնել մեր դաշտում գտնվող գնդակը: Երկրորդն այն է, որ Թուրքիան շահագրգռված է ավելի ակտիվացնելու դերակատարությունը տարածաշրջանում: 3-րդ՝ Թուրքիան շահագրգռված է անդամակցելու Եվրոմիությանը եւ այս առումով բնականաբար իր խնդիրը լուծելու համար նրան հարկավոր են դրական քայլեր: Երեւի թե հարակից այս տարրերը, որ նշեցի, որոշակիորեն գունաթափում, գունազրկում են հարավկովկասյան պլատֆորմ ստեղծելու թուրքական գաղափարի անկեղծությունը: Գոյություն ունի նաեւ մեկ այլ իրողություն: Այցը կայացավ, իրանական կողմը գտնում է, որ բարեկամությունը պետք է լինի մշտապես բոլոր ժամանակներում, բոլոր իրադրություններում: Իրանական կողմը ողջունում է այցը, քանի որ նման այցը Իրանը չի դիտարկում ի վնաս իրեն, քանզի ԻԻՀ եւ ՀՀ հարաբերությունները բարեկամական եւ հարատեւ են: Սակայն գտնում ենք, որ ՀՀ հանդեպ մեր քայլերը եւ գործողությունները միտված չեն դրական իմիջ եւ դրական վարկանիշ ձեռք բերելու համար, քանզի Իրանը Հայաստանի ժողովրդի հետ իր բարեկամությունը ապացուցել է տարիների ընթացքում, երբեք չցանկանալով շեշտել այն ամենը, ինչ արել ենք, սակայն այս մեկ անգամը թույլ տվեք ասել, երբ ծագեց վրաց-օսական հակամարտությունը, դեպի Հայաստան բոլոր ուղիները փակվեցին եւ մեր բարեկամ ժողովուրդը որոշակի խնդիրներ ունեցավ, վառելիքի, ալյուրի եւ հացահատիկի հարցում, իրանական կողմը թույլ չտվեց անգամ, որ մեկ շաբաթ տեւի այդ ճգնաժամը եւ ցույց տվեց իր մարդասիրությունը, բարիկամեցողությունը եւ շատ արագ կերպով արձագանքեց: Կարող եմ ասել, որ չբացված սահմաններն իրենց բացասական հետեւանքները ցույց տվեցին վերջին շաբաթների ընթացքում, սակայն հավաստիացնում եմ հայ ժողովրդին, որ դեպի Իրան գնացող ճանապարհները միշտ բաց են լինելու, եւ կարող եմ ասել, Իրանը միշտ լինելու է Հայաստանի բարեկամը եւ ողջունելու է Հայաստանի բարեկամությունը այլ պետությունների հետ:

- Ինչպե՞ս է իրանական կողմը վերաբերվում Թուրքիայի՝ հարավկովկասյան պլատֆորմ ստեղծելու առաջարկին, իմ եւ հայ շատ մասնագետների կարծիքով, այն լիարժեք չէ առանց Իրանի մասնակցության:

- Շատ ուրախ եմ, որ Հայաստանի շատ քաղաքագետներ եւ վերլուծաբաններ, որոնց տեսակետներին ծանոթացել եմ ԶԼՄ-ներով, եկել են այն համոզման, որ Իրանի բացակայությունը ոչ լիարժեք է դարձնում այս գաղափարը: Դա ցույց է տալիս, որ անկողմնակալ փորձագետները դեռ արթուն են: Դա շատ լավ է, որ խնդիրների լուծման համար մենք գալիս, հանգում ենք տարածաշրջանային համագործակցությանը, ինտեգրացիային: Սակայն նոր գաղափարների արծարծման ժամանակ պետք է հաշվի առնել ավանդական, այսպես ասենք, դասավորությունները, ավանդական մոտեցումները. ցավոք սրտի, այստեղ ոչ միշտ բաներ զուգորդվեցին: Եվ կարծում եմ, շատ կարեւոր է, որ այս գաղափարի ջատագովները, գաղափարի կողմնակիցները կամ ընդհանրապես տարածաշրջանի բոլոր կողմերը տարածաշրջանում բաժին ունենալու ցանկություն չունենան: Այլ ավելի շատ տարածաշրջանի խաղաղության կողմնակից լինեն: Բնականաբար Թուրքիայի առաջարկած գաղափարը հանդիպելու է կամ կհանդիպի որոշակի դժվարությունների, եւ եթե չասենք, որ հապճեպ է ներկայացվել, ապա առնվազն պետք է ասենք, որ անկեղծությունից զուրկ, առանց անկեղծության է ներկայացվել, քանզի տարածաշրջանի խնդիրները լուծելու համար պետք է ավելի շատ ակտիվացնել, ուժեղացնել տարածաշրջանային համագործակցությունը, եւ հնարավոր չէ տարածաշրջանային ուժերի, այսպես ասենք, հավասարակշռությունը ապահովելու գործում ուղղակի անտեսել Իրանը: Եվ համոզված եմ, որ Իրանի նման գործոնի ներառմամբ այն կարող է ամբողջական դառնալ: Ես ուզում եմ եւս մեկ անգամ փաստել, որ տարածաշրջանի ուժերի, տերությունների մասնակցությամբ համագործակցության գործընթացներն առանց արտատարածաշրջանային ուժերի մասնակցության լավ են, պայմանով, որ այդտեղ քաղաքական մոռացկոտություն դրսեւորված չլինի: Որեւէ մեկը չի կարող հեշտությամբ մոռանալ եւ անտեսել այն մարդասիրական, խաղաղասիրական մոտեցումները, որոնք դրսեւորում է Իրանը հարավկովկասյան 3 պետությունների՝ Հայաստանի, Ադրբեջանի եւ Վրաստանի նկատմամբ: Հայաստանի վերաբերյալ հարկ է հիշեցնել, որ Իրանի Իսլամական Հանրապետությունը Հայաստանի անկախությունից ի վեր եղել է նրա բարեկամը եւ ծանրագույն ու դժվարին պահերին եղել է Հայաստանի ժողովրդի աջակիցը: Այժմ պետք է տեսնել, թե տարածաշրջանային շրջանակներում արդյոք Իրանի դերակատարությո՞ւնն է ավելի գունեղ ու շոշափելի, թե՞ Թուրքիայի դերը: Եվ վերջում, Իրանը ունեցել է եւ ունի դրական, ազդեցիկ դերակատարություն տարածաշրջանում խաղաղության եւ կայունության հաստատման հարցում եւ պատրաստ է Իրաքում, Աֆղանստանում, Տաջիկստանում եւ մի շրջան էլ Ղարաբաղում խաղաղության ու կայունության հաստատման հարցում իր ակտիվ ներկայության փորձը օգտագործել նաեւ կովկասյան տարածաշրջանում խաղաղության եւ կայունության հաստատման գործում, քանզի ելնում է բարի ցանկություններից եւ խաղաղասիրական նպատակներից: Հավաստացած ենք, որ մշտարթուն ժողովուրդները եթե տեսնեն որեւէ բացթողում, անպայման կահազանգեն այդ մասին եւ տպավորությունն էլ այն է, որ բացթողումներից մեկը Թուրքիայի այս վերջին առաջարկության գաղափարի մեջ է: Սակայն մենք ցանկանում ենք, այսպես ասենք, քաղաքական մոռացկոտությամբ չտառապել, մենք եւս ոչ անկեղծ դրսեւորումներ չունենանք: Ուստի կարծում ենք, որ այս շրջանակում լավագույն տարբերակը կլինի 3+3 տարբերակը, որ, թվում է, այս տարածաշրջանի համար ամենաարժանի, ամենահարմար մոդելն է խնդիրները կարգավորելու համար: Այս մոդելի մեջ կլինեն հարավկովկասյան 3 հանրապետությունները գումարած Ռուսաստանը, Իրանը եւ Թուրքիան: Եվ երեւի թե սա ամենահարմար տարբերակն է, որը շարունակական, մշտական, կայուն եւ խնդիրները լուծող տարբերակ կլինի: Տա Աստված, իհարկե, խնդիրներ չլինեն, որ հետո երկրները ստիպված չլինեն լուծումներ փնտրել դրանք կարգավորելու համար:

Հարցազրույցը վարեց
ԱՐՄԵՆ ՄԱՆՎԵԼՅԱՆԸ

Չեխիայում ռադարի մոտ ամերիկյան զորք կտեղաբաշխվի

Մոսկվան կարող է թիրախ դարձնել ռադարը

Չեխիայի կառավարությունը հավանություն է տվել ամերիկյան զորքի տեղաբաշխմանը այն ռազմակայանում, որտեղ հակահրթիռային համակարգի ռադար է կառուցվում: Այդ մասին հաղորդում է Ֆրանսպրեսը, վկայակոչելով Չեխիայի պաշտպանության նախարար Վլաստա Պարկանովայի հայտարարությունը:

Այսպիսով, Չեխիայի եւ ԱՄՆ-ի կառավարությունները վերացրել են բոլոր տարաձայնությունները ռադարի տեղադրման վերաբերյալ: Երկկողմ համաձայնագիրը պետք է ներկայացվի Չեխիայի խորհրդարանի վավերացմանը:

Նախնական համաձայնագիրը ստորագրվել էր 2008-ի հուլիսին, իսկ օգոստոսին ԱՄՆ-ը Լեհաստանի հետ համաձայնության էր եկել այդ երկրում հակահրթիռների մարտկոցի տեղակայման շուրջը:

Ռուսաստանը իր սահմաններից ոչ հեռու հակահրթիռային համակարգի տեղակայումը համարում է իրեն սպառնացող վտանգ: Սեպտեմբերի 10-ին ռուսաստանցի բարձրաստիճան զինվորականներից մեկը ուղղակի հայտարարեց, որ Չեխիայի ռադարը եւ Լեհաստանի հակահրթիռային մարտկոցը կարող են ՌԴ ռազմավարական զորքերի թիրախներ դառնալ:

Բոլիվիան արտաքսում է ԱՄՆ դեսպանին

Բոլիվիայի նախագահ Էվո Մորալեսը երկրում ԱՄՆ դեսպան Ֆիլիպ Գոլդբերգին հայտարարել է անցանկալի անձ եւ արտգործնախարարությանը կարգադրել է նրան անհապաղ արտաքսել Բոլիվիայից:

Մորալեսը իր որոշումը պատճառաբանել է, որ Գոլդբերգն աջակցել է ընդդիմությանը, դրանով իսկ նպաստելով Բոլիվիայի փլուզմանը: BBC-ն նշում է, որ վերջին շաբաթներին երկրում անցկացվում են ընդդիմության բողոքի ցույցեր, որոնց մասնակիցները դժգոհություն են հայտնում Մորալեսի քաղաքականությունից:

Ավելի վաղ՝ այս տարվա մայիս-հունիսին Բոլիվիայի առավել հարուստ նահանգներից երեքը քվեարկեցին ինքնավարության օգտին: Ֆրանսպրեսի տվյալների համաձայն, հականախագահական տրամադրություններ ընդհանուր առմամբ զգացվում են երկրի հինգ նահանգներում:

Ռոյթեր գործակալությունը հաղորդում է, որ սեպտեմբերի 10-ին Բոլիվիան ստիպված էր եղել կրճատել Բրազիլիա առաքվող բնական գազի ծավալները, քանի որ գազատարը վնասվել էր ընդդիմության գործողություններից:

Մորալեսի կարծիքով, Գոլդբերգն այս կամ այն ձեւով մասնակից է երկրում լարվածության ներկայիս աճին:

Ֆիլիպ Գոլդբերգը Բոլիվիայում ԱՄՆ դեսպանի պաշտոնում հաստատվել էր 2006-ի օգոստոսի 3-ին: Դրանից առաջ նա Չիլիում ԱՄՆ դեսպանության աշխատակից էր եւ Կոսովոյում ԱՄՆ դիվանագիտական ներկայացուցիչ:

ԿԺԴՀ-ում հայտնաբերվել է բալիստիկ հրթիռների արձակման կայան

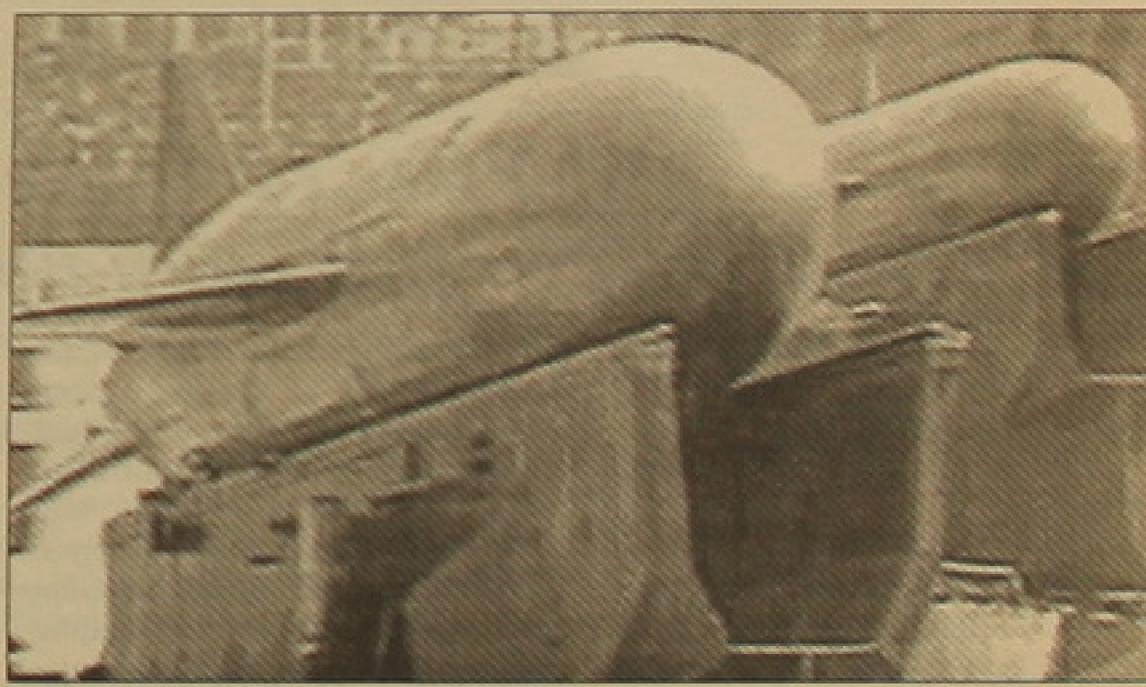

Ամերիկացի զինվորական փորձագետները ԿԺԴՀ տարածքում բացահայտել են բալիստիկ հրթիռների արձակման արդեն երկրորդ կայանը: Այդ մասին հաղորդում է Ֆրանսպրես գործակալությունը, վկայակոչելով Global Security կայքէջի գլխավոր խմբագիր Ջոն Փայկին:

Նրա կարծիքով, արձակման կայանի առկայությունը վկայում է, որ ԿԺԴՀ-ն լրջորեն մտադրվել է ստեղծել հուսալի միջմայրցամաքային հրթիռ:

Արձակման հարթակը գտնվում է Կորեական թերակղզու արեւմտյան ափին: Կայանից հնարավոր է արձակումներ իրականացնել մի քանի ամիսը մեկ:

Հավանական բնութագրերով նորահայտ կայանը մեծապես տարբերվում է մինչեւ օրս հայտնի հյուսիսկորեական միակ կայանից: 1999-ին թերակղզու արեւելյան ափին հայտնաբերված այդ կայանից արձակվում էին «Տաեփոդոնգ» եւ «Տաեփոդոնգ-2» հրթիռներ:

Ճապոնական զորքն Իրաքից կհեռանա մինչեւ տարեվերջ

Ճապոնիան Իրաքում կոալիցիոն ուժերի կազմում իր առաքելությունը շուտով կավարտի: Այդ մասին հաղորդում է Ֆրանսպրեսը, վկայակոչելով Ճապոնիայի արտգործնախարար Մասահիկո Կոմուրային: Նրա խոսքերով, Քուվեյթում տեղաբաշխված եւ ՄԱԿ-ի զորքերի կազմում առաքելություն իրականացնող ճապոնական օդուժի անձնակազմը հայրենիք կվերադառնա մինչեւ տարեվերջ:

Զինծառայողներին Իրաք ուղարկելու որոշումը Ճապոնիայի կառավարությունն ընդունել էր 2003 թվականին: Երկրի սահմանադրությունը չի թույլատրում երկրի զորքերի մասնակցություն հարձակողական գործողություններին, ուստի Իրաքում ճապոնացիները զբաղվել են մարդասիրական, ինչպես նաեւ օժանդակ գործողություններին:

Ճապոնական ցամաքային զորքերի վերջին ստորաբաժանումները Իրաքից հեռացել էին արդեն 2006 թվականին:

Ինչ վերաբերում է ճապոնական ռազմանավերին, չնայած ընդդիմության բողոքներին, դրանք շարունակում են Հնդկական օվկիանոսից օժանդակել Աֆղանստանում տեղաբաշխված ՆԱՏՕ-ի զորքերին:

ԱԶԳ **Մշակույթ**

Հիշեցին Արշիլ Գորկուն

Անսպասելի, հուզական ու տպավորիչ են քսաներորդ դարասկզբի ամենահայտնի ու հանճարեղ նկարիչներից Արշիլ Գորկու (Ոստանիկ Ադոյան) կտավները: Նրա ոճը հայտնի արվեստագետներն անվանում են «վերացական էքսպրեսիոնիզմ», այսինքն՝ գերազդեցիկ ու միաժամանակ անորոշ: Սակայն նրա մեծությունը կայանում է նրանում, որ այդ անորոշ պատկերները վերցրել է մանկության դրվագներից եւ հիշողությամբ նկարել: Խնձորենին, ծառերը, զանազան գյուղական պատկերների յուրահատուկ ներկայացումն էլ հենց հաստատում են Արշիլ Գորկու անհատականությունը:

«Ինչպես է մորս ասեղնագործ գոգնոցը բացվում իմ կյանքում» ստեղծագործությունում պատկերել է գոգնոց, որի վրայով արյունն է հոսում: Այսինքն՝ մոր մահն ընկալում է որպես ողբերգության, կորստի արտահայտություն:

Նմանատիպ հոգեբանա-փիլիսոփայական գաղափարներով են ներկայացված Գորկու վերջին ժամանակաշրջանի գրեթե բոլոր ստեղծագործությունները:

Գորկու կյանքը նման էր մեր ժողովրդի պատմությանը՝ փառահեղ ու միաժամանակ ողբերգական: Վթարի է ենթարկվում՝ կոտրելով ուսը: Ժամանակակիցները վստահեցնում են, որ նկարիչը տառապում էր այն մտքից, որ այլեւս չէր կարողանում ստեղծագործել: Եվ հենց այդ ժամանակ կինը լքում է նրան՝ տանելով իր հետ երկու զավակներին: Չդիմանալով ողբերգական ցավին՝ Գորկին ինքնասպան է լինում: Այսպես ավարտվում է Գորկու կյանքը, երբ ընդամենը քառասունչորս տարեկան էր...

Գորկու քրոջ որդու՝ Կարլեն Մուրադյանի կտակով կտավները նվիրաբերվել են Ամերիկայի հայոց թեմին՝ պայմանով, որ դրանք հնարավորության դեպքում ուղարկվեն Ս. Էջմիածին:

Դեռեւս 1900-ականներին Խրիմյան Հայրիկը Էջմիածնի վեհարանին կից կառուցել էր թանգարան, որը երկար տարիներին ծառայել էր որպես հիվանդանոց, որբանոց, զինվորական կայանատեղի:

Գաղթի տարիներին Վանի հայությունը ապաստան էր գտել թանգարանում: Գաղթականների մեջ էր նաեւ տասներկուամյա Ոստանիկ Ադոյանը: Շուտով մայրը սովից մահանում է, իսկ Գորկին եւ քույրը՝ Վարդուհին մեկնում են ԱՄՆ: Այդ պատճառով էլ Գորկին ինքն էլ մտադրված է եղել իր ստեղծագործությունները նվիրել Ս. Էջմիածնին:

Միայն վերջերս ամենայն հայոց կաթողիկոս Գարեգին երկրորդի աջակցությամբ թանգարանը վերանորոգվեց ու դարձավ հայ ժամանակակից արվեստի ու Արշիլ Գորկու հավաքածուի կենտրոն: Շենքը վերանորոգել է ամերիկահայ բարերար Սարգիս Բեդելյանը: Այժմ պատերին փակցված են միայն Արշիլ Գորկու ստեղծագործությունների կրկնօրինակները, սակայն թանգարանի տնօրեն, արվեստաբան **Շահեն Խաչատրյանը** վստահեցնում է, որ երկու-երեք ամսից հայ արվեստասեր հասարակությունը կկարողանա հիանալ Արշիլ Գորկու ամենահայտնի՝ «Մայրիկ» ու էլի հիսուներկու բնօրինակ ստեղծագործություններով: Նրա խոսքերով թանգարանը դառնալու է համաշխարհային մշակութային կենտրոն եւ արդեն համապատասխանում է այդ չափանիշներին: Մասնավորապես լուծվել են ջերմաօդորակիչների ու լուսավորության հետ կապված խնդիրները: Շուտով կլուծվեն նաեւ անվտանգության հետ կապված որոշ խնդիրներ ու թանգարանը պատրաստ կլինի ընդունելության:

Մինչ թանգարանի բացումը, երեկ նկարչի մահվան վաթսունամյակի կապակցությամբ Էջմիածնի Արշիլ Գորկու անվան թանգարանում տեղի ունեցավ մշակութային միջոցառում, որով էլ բացվեց «Արշիլ Գորկու օրերը Հայաստանում» մշակութային ծրագիրը:

Միջոցառման շրջանակներում Մատենադարանում եւ Ազգային պատկերասրահում տեղի կունենան գիտաժողովներ եւ ցուցահանդեսներ: Մշակույթի նախարարությունը նախատեսել է նաեւ միջոցառում Ջաջուռում՝ Մինաս Ավետիսյանի տուն-թանգարանում:

«Մեկ շաբաթվա ընթացքում հայ արվեստասեր հասարակությունը հնարավորություն կունենա ծանոթանալու Արշիլ Գորկու ստեղծագործություններին, այն մտքերին ու գաղափարներին, որոնցով ոգեշնչվել է մեծ նկարիչը» ասաց «Արվեստի հիմնադրամներ» ազգային ասոցիացիայի նախագահ **Նազարեթ Կարոյանը**:

ՀԱՍՄԻԿ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

ՄԵԾԱՐՈՒՄ

Հարյուր էջ Վիկտոր Համբարձումյանի մասին

Վիկտոր Համբարձումյանի ծննդյան 100-ամյակի կապակցությամբ հրատարակել են 100 էջ՝ «Գիտության աշխարհում» գիտահանրամատչելի հանդեսի 2-3-րդ միացյալ բացառիկ համարը: Գիտնականի կյանքին ու գործունեությանը հանդեսն անդրադառնում է նրա ժամանակակիցների՝ ՀՀ ԳԱԱ տարբեր տարիների նախագահներ Ֆադեյ Սարգսյանի եւ Ռադիկ Մարտիրոսյանի հետ հարցազրույցներով, հանճարեղ աստղագետի աշակերտների, գործընկերների եւ համաշխարհային համբավ ունեցող արտասահմանցի աստղագետների հուշերով:

Ամսագրի էջերում Վիկտոր Համբարձումյանի մասին իրենց տպավորություններն են պատմում բացի ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս Սերգեյ Համբարձումյանից, ՀՀ ԳԱԱ Բյուրականի աստղադիտարանի տնօրեն Հայկ Հարությունյանից, ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ Էլմա Պարսամյանից նաեւ Նոբելյան մրցանակի դափնեկիր Սուբրամանյան Չանդրասեկարը, Յան Օորտը (միջազգային աստղագիտական միության նախկին պրեզիդենտ, Հոլանդիա), Գիլբերտո Արոն (Աստղագիտության, օպտիկայի եւ էլեկտրոնիկայի ինստիտուտի տնօրեն, Մեքսիկա), Ն.Մեյոլը (Կիտ-Պիկի ազգային աստղադիտարանի տնօրեն, ԱՄՆ), Գերշտեյնը, Լոզինովը, Բերտոլան, Արպը, Բոյարչուկը, Լովելը, Բենկը, Բերբիջը եւ այլ գիտնականներ:

Խորհրդային կինոյի անմոռանալի անհատականությունը

Խորհրդային կինոյի եւ ռուսական դասական թատրոնի ինքնատիպ ու հզոր դերասանուհիներից մեկի՝ Տատյանա Դորոնինայի 75-ամյակն է լրանում այսօր: Նրա դերասանական արվեստում շատերն են տեսնում երկու տարերքի՝ ջրի ու հողի համակցություն, որն էլ համարում են նրա քնքշության ու չափազանց ամուր բնավորության բացատրությունը: Դերասանուհու տաղանդից բացի Դորոնինան արդեն 21 տարի՝ 1987 թվականից դրսեւորում է նաեւ համոզելու, ապացուցելու եւ իր ընտրած ուղով տանելու շնորհը որպես Մոսկվայի Մաքսիմ Գորկու անվան գեղարվեստական ակադեմիական թատրոնի (ՄԽԱՏ) ղեկավար: Մինչ այդ՝ 1966-ից նա նույն թատրոնում աշխատել է որպես դերասանուհի: Դորոնինան խորհրդային կինոյում էլ անմոռանալի դերակատարումներ է ունեցել՝ մասնավորապես Գեորգի Նաթանսոնի «Կրկին սիրո մասին», «Ավագ քույրը» եւ այլ ֆիլմերում: ԽՍՀՄ ժողովրդական արտիստ, «Հայրենիքին մատուցած ծառայությունների համար» երկու շքանշանակիր Տատյանա Դորոնինային թատերական եւ կինոարվեստում մեծ ներդրման համար ՌԴ նախագահի հրամանագրով շնորհվել է Պատվո շքանշան:

Ն. Պ.

ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՈՒՄ

Կարողանայինք պահպանել...

«1990-ականներին համընկած օտարացմանը նպաստելու փուլն անցյալում է: Բարեբախտաբար արդեն հակառակ փուլում ենք՝ նախկին կապերի վերականգնման կարեւորությունը գիտակցվել է: Կրկին առկա են եղած ու ժամանակակից գրականությանը տեղեկանալու եւ երկու երկրների հասարակություններին ներկայացնելու աշխատանքն ու դրա արդյունքը», երեկ ժուռնալիստների միությունում տեղի ունեցած հանդիպման ժամանակ կարծիք հայտնեց «Լիտերատուրնայա գազետա»-ի գլխավոր խմբագիր, գրող **Յուրի Պոլյակովը**: Նա նաեւ որպես լուրջ լրատվության ու գրականության հանդեպ հետաքրքրության առկայության ապացույց փաստեց իր գլխավորած լրատվամիջոցի տպաքանակը զուտ ինքնաֆինանսավորմամբ ավելացնելը. «Շուրջ 180 տարի առաջ Պուշկինի հիմնադրած, հետագայում՝ կարճ ընդմիջումից հետո Գորկու վերահրատարակած թերթի իսկական տպաքանակը հասել էր ընդամենը 25 հազարի, բայց վերջին 7 տարիներին կարողացանք այն հասցնել 100 հազարի եւ դեռ ավելացնելու հնարավորություն ենք տեսնում: Մոսկվայից բացի «Լիտգազետան» տպագրում ենք նաեւ Դոնի Ռոստովում եւ Մայնի Ֆրանկֆուրտում (6 հազար օրինակ), ինչի շնորհիվ թերթի տարածումը ողջ Ռուսաստանի տարածքում միաժամանակ ենք իրականացնում: Նախկինում Մոսկվայում եւ Վլադիվոստոկում տարածումը համարյա մեկ շաբաթվա տարբերությամբ էր իրականացվում: Այսօր արդեն եվրոպական երկրների մայրաքաղաքներում էլ մեր ընթերցողները առանց ուշացման ստանում են «Լիտգազետա»-ի յուրաքանչյուր համար»:

Թերթը առանձնահատուկ ավանդույթ ունի՝ ԱՊՀ երկրների հետ համատեղ պատրաստում է տվյալ երկրի գրականությանը նվիրված հավելված: Շատ ավելի հաճախ այդ հավելվածն անդրադառնում է հենց հայ գրականությանը, հայ-ռուսական մշակութային կապերին, ինչպես սեպտեմբերի 10-16-ի համարում: Ի դեպ հավելվածը պատրաստվել է նաեւ Հայաստանում սեպտեմբերի 9-15-ը անցկացվող «Ռուսական խոսքի օրերի» կապակցությամբ: Հավելվածում զետեղված են Եղիշե Չարենցի բանաստեղծություններից, որոնց ժողովածուն նշված միջոցառման շրջանակներում հրատարակվել ու նախօրեին ներկայացվել է ռուսալեզու ընթերցողներին, իսկ հայ պոեզիայի ավելի ուշ՝ խորհրդային շրջանը հավելվածում ներկայացված է Սիլվա Կապուտիկյանի, Վարդան Հակոբյանի, Ղուկաս Սիրունյանի, Սեդա Վերմիշեւայի բանաստեղծությունների թարգմանություններով: ՀՀ մշակույթի փոխնախարար Դավիթ Մուրադյանի հետ «Քաղաքականության չէ, մշակույթի ժամն է» խորագրով հարցազրույցն էլ ներկայացնում է հայ մտավորականության կարծիքը հայ հասարակության համար ռուսաց լեզվի դերի ու նշանակության մասին. «Ռուսաց լեզվի թարգմանչական սխրանքը հատուկ թեմա է: Շատ քչերն են այդչափ լայնորեն ընդգրկել մարդկության մշակութային ժառանգությունն ու փոխանցել սեփական եւ ռուսերենին տիրապետող այլ ժողովուրդներին»: Փոխնախարարը նաեւ անդրադառնում է հայ-ռուսական մշակութային-գրական կապերի ակտիվացման փաստին՝ ամեն տարի Հայաստանի պետական ֆինանսավորմամբ թարգմանաբար տպագրվում են ռուս ժամանակակից գրողների ստեղծագործություններ:

Հավելվածում նաեւ մանրակրկիտ պատմվում է Ստանիսլավսկու անվան Երեւանի ռուսական դրամատիկական թատրոնում Յուրի Պոլյակովի «Աֆրոդիտեի ձախ կուրծքը» պիեսի բեմադրման ընթացքը, որին հեղինակն էլ անդրադարձավ. «Իմ պիեսները բեմադրվել ու ներկայացվում են Ռուսաստանի մի քանի տասնյակ թատրոններում: Պրեմիերաներին հիմնականում ներկա եմ գտնվում եւ մշտապես ականատես լինում, որ նույն գործի նույն բեմադրությանը տարբեր քաղաքներում տարբեր

արձագանք է տրվում: Հիմա էլ անհամբեր սպասում եմ վաղվա պրեմիերային՝ հասկանալու թե հայ հասարակությունն ինչը կկարեւորի եւ ինչը չի էլ նկատի, ինչը ծիծաղելի, ինչը լուրջ կհամարի: Ի վերջո հասարակության հետաքրքրությունները հասկանալու լավ հնարավորություն է»: Հենց այդ հնարավորությունն օգտագործելով է դրամատուրգն ընտրում իր գործերի թեմատիկան ու ժանրը՝ կոմեդիա եւ մեծ համոզվածությամբ պնդում. «Խորհրդային տարիների գիտակ ու նրբանկատ հանդիսատեսն ու ընթերցողը չի անհետացել, պարզապես, նրան հետաքրքրող գործեր չեն առաջարկվել: Այդպիսի գործերի հայտնությամբ ցուցասրահներ ու թատերական դահլիճներ եկավ հենց գիտակ ու նրբանկատ հանդիսատեսը, որին հույս ունեմ տեսնել նաեւ Հայաստանում»:

Ռուս-հայկական հարաբերությունների հետագա զարգացմանն էլ խիստ ինքնատիպ կերպով հավելվածում անդրադարձել է Վսեվոլոդ Մարյանը նախ հակիրճ ու դիպուկ ներկայացնելով Հայաստանի հնագույն պատմությունը, ապա իր հայտնաբերած մերօրյա Հայաստանը. «Երեւանի եւ գյուղական բնակավայրերի փողոցներում մշտապես լսվում է ռուսերենը: Բոլոր դպրոցներում ռուսաց լեզուն պարտադիր ուսուցման առարկա է: Եվ հետո մեր օրերում շա՞տ երկրներ գիտեք, որտեղ անծանոթ մարդու ռուսերեն տված հարցին ժպտադեմ ու սիրալիր են պատասխանում: Դա Հայաստանում՝ մի երկրի հարեւանությամբ, որտեղ նույնը միմիայն հակազդեցության է արժանանում, առօրյա իրականություն է: Կարողանայինք պահպանել այն համատեղ ջանքերով»:

ՆՈՆՆԱ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

Շինարար փարավոնի աչքի վերադարձը 36 տարի անց

1972 թվականին Լուքսորում տեղի ունեցած հրդեհի ժամանակ գողացել են Ամենհոտեպ երրորդ փարավոնի արձանի կես մետրանոց աչքն ու վաճառել ամերիկացի հավաքորդի: Վերջինս էլ այն աճուրդի է հանել Sotheby's-ում: Գնորդը՝ գերմանացի մի միջնորդ, վաճառել է Շվեյցարիայի Բազել քաղաքի մի թանգարանի: Ի վերջո Շվեյցարիայի իշխանությունները որոշել են այն վերադարձնել Եգիպտոսի իշխանություններին: Այս մասին հաղորդում է Ֆրանսպրեսը՝ հղում կատարելով եգիպտոսի մշակույթի նախարարի խոսքին: Իսկ արձանը, որից աչքը մասնատել ու վաճառել էին, հայտնաբերվել է 1970 թվականին Լուքսորի տաճարներից մեկում:

Մ.թ.ա. 14-րդ դարի առաջին կեսին իշխանավարած Ամենհոտեպ երրորդը դինաստիայում 18-րդն է եւ հայտնի է որպես շինարար: Պահպանվել է նրա ավելի քան 200 արձան:

Ն. Պ.

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

2008 թվականի սեպտեմբեր ամսվա վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքի վերաբերյալ

2008 թ. սեպտեմբերի 2-ի ՀՀ ԿԲ խորհրդի նիստին մասնակցում էին ՀՀ ԿԲ նախագահ Արթուր Ջավադյանը, խորհրդի անդամներ Ամալյա Սարիբեկյանը, Գրիգոր Ղոնջեյանը, Անդրանիկ Նորեկյանը եւ Վախթանգ Աբրահամյանը:

ՀՀ ԿԲ խորհրդի կողմից սեպտեմբեր ամսվա վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքի վերաբերյալ որոշման կայացմանը նախորդեց մինչեւ սեպտեմբերն ընկած ժամանակահատվածում մակրոտնտեսական իրավիճակի, գնաճի, տնտեսության արտաքին, իրական, հարկաբյուջետային եւ դրամավարկային հատվածների ցուցանիշների զարգացումների եւ առաջա ժամանակահատվածի ռիսկերի ներկայացումը:

Գնաճ

Ըստ պաշտոնական վիճակագրության, թեեւ 2008 թ. օգոստոսին արձանագրվել է 0.7% գնանկում, 12-ամսյա գնաճի ցուցանիշը ավելացել է 0.8 տոկոսային կետով՝ կազմելով 11.5%: Նշենք, որ ամսվա ընթացքում արձանագրված գնանկումը բացառապես պայմանավորվել է մրգի եւ բանջարեղեն ապրանքախմբի գների սեզոնային նվազմամբ: «Հացամթերք» ապրանքախմբի գների անփոփոխ վարքագծի պայմաններում՝ ակնկալվող նվազման փոխարեն, պարենային ապրանքների գները օգոստոսին նվազել են ընդամենը 1.5%-ով, իսկ ոչ պարենային ապրանքների գները եւ ծառայությունների սակագները աճել համապատասխանաբար 0.4%-ով եւ 0.1%-ով: 12-ամսյա բարձր գնաճին շարունակել են էական նպաստում ունենալ «Հացամթերք», «Կենդանական ու բուսական յուղ» եւ «Բենզին եւ դիզելային վառելիք» ապրանքախմբերը, որոնց գծով գնաճը կազմել է համապատասխանաբար 34.6% (նպաստումը 5.14%), 38.3% (նպաստումը 1.55%) եւ 24.3% (նպաստումը 0.66%): Միաժամանակ, ծառայությունների սակագների բարձրացումը՝ պայմանավորված հիմնականում բուժսպասարկման եւ կոմունալ ծառայություններով, եւս նշանակալի է եղել՝ կազմելով շուրջ 11% եւ նպաստելով ընդհանուր գնաճին 3.3%-ով:

Բնականոն գնաճի օգոստոս ամսվա միտումները վկայում են, որ չնայած բնականոն գնաճը նախորդ ամսվա համեմատ ավելացել է 0.1 տոկոսային կետով, սակայն 12-ամսյա կտրվածքով դեռեւս շարունակում է բարձր մնալ նախորդ տարվա վերջում արձանագրված մակարդակից 3.9 տոկոսային կետով՝ կազմելով 7.0%:

Արտաքին միջավայր

2008 թ. օգոստոսին արտաքին հատվածի գնաճային ճնշումները պահպանեցին թուլացման միտումները: Նավթի գների շարունակվող նվազումը հաշվետու ամսում տարածվեց նաեւ թանկարժեք եւ արդյունաբերական մետաղների շուկաներում, մասնավորապես խոսքը վերաբերում է ոսկու եւ պղնձի շուկաներին:

Հուլիսին ձեւավորված նավթի միջազգային գների աստիճանական անկումը պահպանվեց նաեւ օգոստոսին՝ միջինում կազմելով 113.9 ԱՄՆ դոլար Brent տեսակի հում նավթի բարելի համար Լոնդոնի բորսայում՝ նախորդ ամսվա 133.9 ԱՄՆ դոլարի համեմատ, ինչի պատճառ թերեւս կարելի է նշել զարգացած երկրների սպառման աճի տեմպերի սպասվող դանդաղումը, որը նաեւ ուղեկցվեց նավթ արդյունահանող երկրների կողմից առաջարկի ավելացմամբ:

Ինչպես արդեն նշվեց, թանկարժեք մետաղների շուկայում նույնպես նկատվեց գների նվազում. ոսկու գինը ամսվա սկզբի 910.9 ԱՄՆ դոլար մեկ տրոյական ունցիայի դիմաց ամսվա վերջի դրությամբ հասավ մինչեւ 833.5 ԱՄՆ դոլարի: Պղնձի գները եւս նվազեցին՝ միջինում կազմելով 7517.7 ԱՄՆ դոլար՝ նախորդ ամսվա 8205.2-ի դիմաց՝ ելնելով համաշխարհային պահանջարկի նվազման սպասումներից:

Ի տարբերություն նավթի եւ մետաղների՝ պարենային ապրանքների գների մասով նկատելի է փոքր աճ. Չիկագոյի ապրանքահումքային բորսայում հացահատիկի գները միջինում կազմեցին 8.97 ԱՄՆ դոլար բուշելի դիմաց: 2008/2009 մարքեթինգային տարում հացահատիկի համաշխարհային առաջարկի գնահատվող աճը ներկայումս կազմում է 9.0 տոկոս, որը հանգեցրեց գների աճի տեմպերի նվազման տարեսկզբում արձանագրված տ/տ 88.5 տոկոսից մինչեւ 26.6 տոկոս տ/տ օգոստոսին: Բրնձի շուկայում նույնպես օգոստոսին գները փոքր-ինչ աճել են՝ կազմելով մոտ 17.2 ԱՄՆ դոլար՝ ամերիկյան ցենտների դիմաց (45.3 կգ):

Ինչ վերաբերում է մյուս ապրանքներին, մասնավորապես՝ շաքարավազին եւ կարագին, ապա այստեղ նույնպես ամսվա ընթացքում գրանցվել է որոշակի աճ:

Ֆինանսական ակտիվ հանդիսացող ապրանքների (նավթ, ոսկի) գների նվազումը համաշխարհային շուկայում տեղի ունեցավ ԱՄՆ դոլարի դիրքերի ամրապնդման պայմաններում, որը, ֆինանսական պայմանների հարաբերական անփոփոխության իրավիճակում, հիմնականում պայմանավորվեց մակրոտնտեսական նորություններով: Ֆինանսական շուկաներում ԱՄՆ դոլարի փոխարժեքը եվրոյի նկատմամբ արժեւորվեց հուլիսի միջինի 1.58 մակարդակից օգոստոսին հասնելով մինչեւ 1.49 եվրոյի դիմաց: Դրա պատճառը մեծամասամբ շուկայի մասնակիցների սպասումների փոփոխությունն էր Եվրոպայի տնտեսության հեռանկարի առումով, որը, 2008 թ. երկրորդ եռամսյակի 0.2% եռ./եռ. տնտեսական աճի գնահատականից հետո, դարձավ բավականին բացասական: Միեւնույն ժամանակ բարձր գնաճի մտահոգությունները ոչ Եվրոպական Կենտրոնական Բանկին, ոչ էլ Ֆեդերալ Պահուստային Համակարգին թույլ չեն տալիս նվազեցնել տոկոսադրույքները տնտեսական աճը խթանելու համար, ինչի հետեւանքով վերջիններիս դրամավարկային քաղաքականության հիմնական ուղղվածությունը օգոստոսին մնաց անփոփոխ:

Միջազգային գների նշված զարգացումները, այնուամենայնիվ, Հայաստանի ներքին շուկայում էական ազդեցություն չեն ունեցել՝ հիմնականում պայմանավորված առանձին ապրանքների շուկաների անկատարությունների հետեւանքով ներքին գների շարունակվող դանդաղ արձագանքով: Ի լրումն դրա, նոր ռիսկեր են առաջացել վրաց-օսեթական հակամարտության եւ դրա հետեւանքով դեպի Հայաստան ապրանքների ներմուծման արգելքների պատճառով:

Համախառն առաջարկ

2008 թ. հունվար-հուլիսին շարունակվեց տնտեսական աճի երկնիշ ցուցանիշի արձանագրման միտումը, որի արդյունքում ՀՆԱ-ն ավելացել է 10.6%-ով: Ընդ որում, աճի տեմպի արագացում է արձանագրվել արդյունաբերության եւ ծառայությունների ճյուղերում, իսկ գյուղատնտեսությունում եւ շինարարությունում պահպանվել են աճի նույն բարձր տեմպերը:

Գյուղատնտեսության ավելացված արժեքի աճը հունվար-հուլիսին կազմել է 7.0% եւ 0.9 տոկոսային կետով նպաստել տնտեսական աճին՝ պայմանավորված հիմնականում բուսաբուծության հարուստ բերքով: Մասնավորապես, մրգի բերքն ավելացել է մոտ 3 անգամ, բանջարեղենինը՝ մոտ 14%-ով եւ կարտոֆիլինը՝ մոտ 9.7%-ով: Անասնապահության ենթաճյուղում աճի տեմպերը պահպանվել են բոլոր մթերքների գծով:

Ճյուղի ազդեցությունը գնաճի վրա զսպողական էր պայմանավորված սպառողական շուկայում մրգի եւ բանջարեղենի առաջարկի էական ավելացմամբ:

Արդյունաբերության ճյուղում արձանագրվեց աճի տեմպերի որոշակի վերականգնում, որի արդյունքում ճյուղի ավելացված արժեքի աճը հունվար-հուլիսին կազմել է 2.2%, իսկ նպաստումը տնտեսական աճին՝ մոտ 0.4 տոկոսային կետ: Այն հիմնականում պայմանավորվել է հանքագործական եւ էներգետիկայի ճյուղերում գրանցված աճի տեմպի արագացմամբ, մինչդեռ մշակող արդյունաբերության ենթաճյուղում արտադրության ծավալները մնացին նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի մակարդակի վրա: Այնուհանդերձ, մշակող արդյունաբերությունում աճ է արձանագրվել ոգելից խմիչքների, բնական հյութերի եւ պահածոների գծով, այնինչ պլոդի, հրուշակեղենի եւ ոսկերչական արտադրատեսակների արտադրության գծով պահպանվել է դեռ տարվա սկզբից արձանագրվող արտադրության ծավալների նվազումը:

Շինարարությունում շարունակել է արձանագրվել աճի բարձր տեմպ, որը հունվար-հուլիսին կազմել է 17.9%՝ 4 տոկոսային կետով նպաստելով տնտեսական աճին: Ինչպես եւ արձանագրվում էր տարվա սկզբից, այն պայմանավորվել է բնակարանային շինարարության, ինչպես նաեւ մշակող արդյունաբերության եւ ծառայության ճյուղերում կապիտալ ներդրումների ավելացմամբ:

Ծառայությունների ճյուղում հունվար-հուլիսին արձանագրվել է աճի տեմպերի որոշակի վերականգնում՝ պայմանավորված մանրածախ ապրանքաշրջանառության, ինչպես նաեւ զբոսաշրջությունը սպասարկող ծառայությունների ծավալների ավելացմամբ: Արդյունքում հունվար-հուլիսին ծառայությունների ավելացված արժեքի աճը կազմել է 9.2%, որը նպաստել է տնտեսական աճին 3.4 տոկոսային կետով: Այն արձանագրվել է ինչպես առեւտրի, այնպես էլ կապի եւ այլ ծառայությունների գծով, իսկ առավել մեծ՝ ավտոմեքենաների առեւտրի ենթաոլորտում:

Ամփոփելով՝ նշենք, որ 2008 թ. հունվար-հուլիսին տնտեսության ճյուղային զարգացումներն արձանագրվել են կանխատեսվածի շրջանակում:

Համախառն պահանջարկ

Ըստ ՀՀ ԿԲ գնահատումների, երրորդ եռամսյակի ընթացքում մասնավոր հատվածի ծախսումների իրական աճը կկազմի շուրջ 11.6%, ընդ որում մասնավոր ներդրումներն իրական արտահայտությամբ կաճեն շուրջ 15.3%-ով, իսկ մասնավոր սպառումը՝ 10.1%-ով: Նշենք սակայն, որ կան որոշակի ռիսկեր մասնավոր ծախսումների աճի տեմպերի նվազման ուղղությամբ: Վերջինս պայմանավորված է օգոստոսի ընթացքում տարածաշրջանում ստեղծված անկայուն դրությամբ, որը կրճատելով Հայաստան ներկրվող բեռների ծավալը, կարող է որոշակի բացասական ազդեցություն ունենալ մասնավոր ծախսումների աճի ցուցանիշում՝ հատկապես մասնավոր սպառման առումով:

Նշենք, որ երրորդ եռամսյակի ընթացքում, առանց վերոնշյալ ռիսկերի դրսեւորումների, մասնավոր ծախսումները, որոշակիորեն կգերազանցեն հավասարակշիռ մակարդակը, սակայն լրացուցիչ գնաճային ճնշումներ չեն առաջացնի:

Ինչ վերաբերում է ապրանքների արտահանման ու ներմուծման զարգացումներին, ապա 2008 թ. հունվար-հուլիս ամիսներին արձանագրվել է ապրանքների արտահանման դոլարային ծավալների տ/տ նվազում 0.2%, ինչը ցածր է վերջին գնահատումներից: Ընդ որում՝ ապրանքների արտահանումը հուլիս ամսին տ/տ ավելացել է 3.2%-ով: Կուտակային նվազումը հիմնականում (արտահանման նվազում է տեղի ունեցել նաեւ որոշ փոքր կշիռ կազմող ապրանքախմբերում) պայմանավորվել «Թանկարժեք եւ կիսաթանկարժեք քարեր, մետաղներ եւ դրանցից իրեր» ապրանքախմբի արտահանման նվազմամբ: Ներմուծման աճի բարձր տեմպերը պահպանվել են նաեւ հուլիս ամսին՝ կազմելով տ/տ 44.1%, մինչդեռ հունվար-հուլիս ամիսներին աճը կազմել է 40.9%: Տարվա սկզբից աճի հիմնական գործոն է հանդիսացել հումքային ապրանքների գների բարձրացումը միջազգային շուկաներում, որը լրացրել է իրական եկամուտների աճով պայմանավորված իրական ծավալների աճը:

2008 թ. հուլիսին ոչ առեւտրային փոխանցումների զուտ ներհոսքի աճի տեմպը էապես արագացել է՝ կազմելով 56.6%, ինչը բավականին բարձր է Կենտրոնական բանկի գնահատականներից: Դա տեղի է ունեցել ոչ առեւտրային բնույթի փոխանցումների ներհոսքի տ/տ 45.9 % աճի եւ արտահոսքի տ/տ 3.1% նվազման պայմաններում:

2008 թ. երրորդ եռամսյակում աշխատանքի շուկայի կողմից շարունակվում են արձանագրվել գնաճային ճնշումներ՝ պայմանավորված աշխատավարձերի՝ արտադրողականության նկատմամբ շարունակական բարձր աճով: Այսպես, տնտեսության միջին անվանական աշխատավարձերի աճը կազմել է մոտ 20%՝ հիմնականում պայմանավորված գնաճի երկրորդային ազդեցությունների դրսեւորումներով, իսկ աշխատանքի արտադրողականության աճը կազմել է 10.3%: Այս պայմաններում գնաճը խթանվել է շուրջ 0.5 տոկոսային կետով:

Միաժամանակ, 2008 թ. երրորդ եռամսյակում համախառն պահանջարկի վրա հարկաբյուջետային հատվածի ազդեցությունը կլինի կանխատեսվածի շրջանակներում՝ կազմելով շուրջ 1 % ընդլայնող (երրորդ եռամսյակի հարկաբյուջետային ազդակի ցուցանիշը հաշվարկվել է պետական հատվածի հուլիս, օգոստոս ամիսների նախնական փաստացի ցուցանիշների եւ ՀՀ ֆինանսների նախարարության կողմից տրամադրված սեպտեմբեր ամսվա նախնական ծրագրի հիման վրա):

Ամփոփելով՝ նշենք, որ եթե դեպի Հայաստան ապրանքների ներմուծման խոչընդոտները շարունակական բնույթ չկրեն, ներքին պահանջարկի աճը, որոշակիորեն գերազանցելով հավասարակշիռ մակարդակը, կգտնվի կանխատեսվածի շրջանակներում եւ լրացուցիչ գնաճային ճնշումներ չի առաջացնի: Հակառակ պարագայում, տարածաշրջանում ձեւավորված իրավիճակի հնարավոր շարունակական բնույթը էական ռիսկ կարող է հանդիսանալ տնտեսական աճի տեմպերի նվազման առումով:

Փող եւ վարկ

Դրամավարկային պայմանների աստիճանական խստացման եւ դրամայնացման գործընթացի փոքր-ինչ դանդաղման պարագայում շարունակվել է դեռեւս տարեսկզբից նկատվող փողի ագրեգատների աճի տեմպերի դանդաղումը, այդ թվում հատկապես դրամային բաղադրիչների մասով: Ընդ որում, եթե նախորդ ամիսներին այն հիմնականում արտահայտվել է շրջանառությունում կանխիկի աճի տեմպերի դանդաղմամբ, ապա հուլիս-օգոստոսին արդեն դիտվել է նաեւ դրամային ավանդների՝ սպասվածից ավելի ցածր եւ արտարժութային ավանդների ավելի բարձր աճեր: Այսպես, փողի եւ դրամային զանգվածների տ/տ աճերը որոշ չափով զիջել են երրորդ եռամսյակի համար կանխատեսված աճի տեմպերը համապատասխանաբար 35.6% եւ 43.1%-ի դիմաց օգոստոսին կազմելով 32.3% եւ 36.6%: Վերջիններիս կառուցվածքում դրամային ավանդներն աճել են տ/տ 44.4%, իսկ շրջանառությունում գտնվող կանխիկ դրամը՝ 31.2%-ով, որոնք ավելի քան 6 տոկոսային կետով ցածր են սպասվող աճի տեմպերից: Ընդհակառակը՝ արտարժութային ավանդները դրամային արտահայտությամբ շուրջ 6.9 տոկոսային կետով գերազանցել են կանխատեսված ցուցանիշը՝ աճելով 18.1%-ով, իսկ դոլարային արտահայտությամբ աճը կազմել է 31%:

Չնայած վերոնշյալ զարգացումներին, առեւտրային բանկերի կողմից տնտեսության դրամով վարկավորման ցուցանիշի բարձր աճի տեմպերը պահպանվել են՝ կազմելով տ/տ 87.5%: Ընդ որում տնտեսության դրամով վարկավորման աճի տեմպերը շարունակել են գերազանցել արտարժույթով վարկավորման աճի տեմպերին (տնտեսության վարկավորումը հուլիս-օգոստոսին միջին հաշվով աճել է տ/տ մոտ 74%-ով):

Արձանագրվեց՝

ԿԲ խորհուրդը արձանագրեց, որ նախորդ ամիսներին արտաքին հատվածում ձեւավորված գնաճային մեղմ միջավայրը ընդհանուր առմամբ պահպանվել է, սակայն մի կողմից տարածաշրջանում ընթացող իրադարձություններով պայմանավորված ապրանքների ներմուծման խոչընդոտները եւ մյուս կողմից առանձին ապրանքների շուկաների անկատարություններով պայմանավորված ներքին գների շարունակվող դանդաղ արձագանքը, խոչընդոտել են ներքին շուկայում գնաճային ճնշումների թուլացմանը: Այս պայմաններում օգոստոսի վերջի դրությամբ 12-ամսյա գնաճը շարունակել է բարձր մնալ երրորդ եռամսյակի համար կանխատեսված ցուցանիշի համեմատ՝ պայմանավորված հիմնականում «Հացամթերք» ապրանքախմբի գների անփոփոխ վարքագծով՝ ակնկալվող նվազման փոխարեն: Խորհուրդը արձանագրեց նաեւ, որ եթե դեպի Հայաստան ապրանքների ներմուծման արգելքները կրեն շարունակական բնույթ, էական ռիսկեր կարող են առաջանալ ինչպես գնաճի ավելացման, այնպես էլ երկարաժամկետ հատվածում տնտեսական աճի տեմպերի նվազման առումով:

Ելնելով օգոստոսի ընթացքում ձեւավորված մակրոտնտեսական իրավիճակից, հաշվի առնելով տարածաշրջանում տեղի ունեցող իրադարձությունները, ինչպես նաեւ ՀՆԱ աճի տեմպերի կրճատման ռիսկերը՝ խորհուրդը քննարկեց սեպտեմբերի վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքի վերանայման երկու հնարավոր տարբերակ՝ 0.5 կամ 0.25 տոկոսային կետով բարձրացում: Արդյունքում, նպատակահարմար համարվեց վերջին տարբերակը, որը ենթադրում էր տարածաշրջանում ընթացող դեպքերի շարունակականության պարագայում պահանջարկի զսպման ավելի զգուշավոր մոտեցում՝ ՀՆԱ աճի տեմպերի կրճատման ռիսկերի պայմաններում, եւ համահունչ էր ԿԲ որդեգրած աստիճանական խստացման քաղաքականությանը:

Կարեւորելով գնաճային սպասումների մեղմման ու նպատակային թիրախից շեղումների նվազեցման խնդիրները եւ հաշվի առնելով տարածաշրջանում տեղի ունեցող իրադարձությունների բնույթի եւ տեւականության վերաբերյալ անորոշությունները, ԿԲ խորհուրդը մնաց այն համոզման, որ վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքի հետագա ճշգրտումները գերազանցապես կախված կլինեն առաջիկա ամիսներին տարածաշրջանում տիրող իրավիճակից եւ այդ պարագայում համաշխարհային շուկաներում ապրանքների գների միտումներին ներքին գների արձագանքման արագությունից եւ չափից:

Որոշվեց՝

2008 թ. սեպտեմբերի 2-ի նիստում ԿԲ խորհուրդը վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքը բարձրացրեց 0.25 տոկոսային կետով՝ սահմանելով այն 7.75%: Ներգրավված ավանդների եւ լոմբարդային վարկերի տոկոսադրույքները սահմանվեցին համապատասխանաբար՝ 4.75% եւ 10.75%:

ԿԲ հասարակայնության հետ կապերի ծառայություն

Իսպանական շոգեքաղնիք Ալբասետում

Յան Պոուլսենը գնում է Բեռնար Կազոնիի հետքերով

Իսպանիա-Հայաստան՝ 4-0 (2-0)
10 սեպտեմբերի, Ալբասետ, «Կառլոս Բելմոնտե» մարզադաշտ, 17 հազար հանդիսական
Մրցավար՝ Տոնի Ասումաա (Ֆինլանդիա):
Իսպանիա-Իկեր Կասիլյաս, Սերխիո Ռամոս, Կառլես Պույոլ, Ռաուլ Ալբիոլ, Խուան Կապդեւիլա, Անդրես Ինիեստա, Խավի Էռնանդես (Սեսկ Ֆաբրեգաս, 73), Մարկոս Սենա, Սանտի Կասորլա (Բոյան Կրկիչ, 65), Դանիել Գուիսա (Խավի Ալոնսո, 56), Դավիթ Վիյյա:
Հայաստան-Ռոման Բերեզովսկի, Ալեքսանդր Թադեւոսյան, Սարգիս Հովսեփյան, Ռոբերտ Արզումանյան, Արտաշ Առաքելյան, Աղվան Մկրտչյան, Արթուր Ոսկանյան, Կարեն Ալեքսանյան (Ռոմիկ Խաչատրյան, 79), Արտավազդ Քարամյան (Արման Քարամյան, 52), Լեւոն Փաչաջյան, Սամվել Մելքոնյան (Էդգար Մանուչարյան, 46):
Գոլերը՝ Կապդեւիլա (8), Վիյյա (16, 79), Սենա (82):
Զգուշացվեցին՝ Ալեքսանյան, Փաչաջյան:

Չորս օրվա ընթացքում ֆուտբոլի Հայաստանի ազգային հավաքականը երկու դժգույն ընտրական մրցախաղ անցկացրեց՝ ոչ միայն հեղինակազրկելով առանց այն էլ ցածր միջազգային վարկանիշ ունեցող հայկական ֆուտբոլը, այլեւ խորը հիասթափություն պատճառելով բազմահազար երկրպագուներին: Այս անհաջողությունները նաեւ լուրջ խորհելու ու անհանգստանալու տեղիք են տալիս, մի շարք հարցեր առաջացնում, որոնք անհապաղ պատասխանի կարիք են զգում: Իսկ ովքե՞ր են այս տապալված մեկնարկի պատասխանատուները: Կարծում ենք, որ պատասխանատվությունը պետք է կրեն ինչպես ՀՖՖ ղեկավարությունը, այնպես էլ հավաքականի մարզիչներն ու ֆուտբոլիստները: Ժամանակն է արմատական փոփոխություններ կատարել նաեւ ազգային հավաքականի կազմում, ազատվել այն ֆուտբոլիստներից, ովքեր զբոսաշրջիկի կարգավիճակով են ներկայանում խաղերին՝ խաղադաշտում ոչնչով աչքի չընկնելով:

Իհարկե, աչքի տակ ունենալով թուրքերի հետ երեւանյան նախորդ հանդիպումը, Եվրոպայի չեմպիոնի հետ մրցավեճը չէր կարող մեզ լավատեսորեն տրամադրել: Ճիշտ է, որոշակի հույս կար, որ ազատվելով թուրքական հիմնից ու այդ խաղի շուրջ ստեղծված ավելորդ լարվածությունից, հայ ֆուտբոլիստներն Իսպանիայում ավելի անկաշկանդ կգործեն ու կկարողանան գոնե արժանապատվորեն դուրս գալ լուրջ քննությունից: Արդարության դեմ չմեղանչելու համար նշենք, որ ի տարբերություն նախորդ հանդիպման, այս անգամ գոնե մեկ-երկու վտանգավոր պահ հաջողվեց ստեղծել մրցակցի դարպասին: Ճիշտ է, Լեւոն Փաչաջյանն ու Աղվան Մկրտչյանն առաջին խաղակեսում չիրացրին գոլային լավ պահերը: Բայց նաեւ պետք է նշենք, որ մեր ֆուտբոլիստները բավական ուշ հիշեցին, որ ֆուտբոլում բացի պաշտպանությունից, նաեւ հարկավոր է գոնե երբեմն գրոհներ կազմակերպել: ՀՀ հավաքականի գործողություններում որոշ ակտիվություն նկատվեց միայն այն բանից հետո, երբ իսպանացիներն օգտվելով մեր պաշտպանների թողտվությունից ու անփույթ խաղից, երկու անգամ գրավեցին Բերեզովսկու պաշտպանած դարպասը:

Դավիթ Վիյյան նշում է հերթական գոլը

Այո, ցավոք այս խաղում մեր պաշտպանական օղակը հուսալի չգործեց: Մեր պաշտպանները հաճախ էին հսկողությունից դուրս թողնում մրցակցի վտանգավոր ֆուտբոլիստներին, որի հետեւանքով սպառնալից պահեր էին ստեղծվում մեր դարպասին: Դեռ լավ է, որ Բերեզովսկին ընդհանուր առմամբ հուսալի էր գործում, իսկ որոշ դրվագներում էլ իսպանացիներն էին վրիպում: Այլապես հաշիվն ավելի խոշոր ու խայտառակ կլիներ:

Կրկին անկազմակերպ ու սուտքյուն չպարունակող էին մեր ֆուտբոլիստների կազմակերպած գրոհները: Հավաքականի կազմում կատարված փոփոխություններն էլ ոչ մի արդյունքի չհանգեցրին: Եվրոպայի չեմպիոնն առանց մեծ ճիգեր գործադրելու խոշոր հաշվով հաղթանակ տոնեց: Տեղեկացնենք, որ Հայաստանի հավաքականը 5-րդ անգամ էր հանդիպում իսպանացիների հետ եւ բոլոր խաղերն էլ ավարտվել են վերջիններիս հաղթանակով ընդհանուր 14-0 հաշվով: Կարծում ենք, մեկնաբանություններն ավելորդ են:

Ինչպես հայտնի է, ընտրական այս փուլում մեր ընտրանու առջեւ խնդիր է դրվել եզրափակիչի ուղեգիր նվաճել: Իսկ նման խաղով ու արդյունքով դա իսպառ բացառվում է: Յան Պոուլսենն ընթանում է ֆրանսիացի տխրահռչակ մարզիչ Բեռնար Կազոնիի հետքերով, որի գլխավորությամբ մեր հավաքականն աշխարհի առաջնության ընտրական նախորդ մրցաշարի մեկնարկային չորս խաղերն էլ տանուլ էր տվել: Ներկա պահին Պոուլսենի արդյունքն ավելի վատ է. մեր թիմը 2 խաղում բաց է թողել 6 անպատասխան գնդակ, իսկ Կազոնիի օրոք առաջին երկու հանդիպումներում մեր դարպասում 5 գոլ էր գրանցվել: Իհարկե, Աստված մի արասցե, եթե Պոուլսենը կրկնի Կազոնիի տխուր ռեկորդը: Սակայն հոկտեմբերին Բելգիայի եւ Բոսնիայի հավաքականների հետ արտագնա հանդիպումները շատ ծանր են լինելու եւ կրկին լավատեսության հիմքեր չեն տալիս դրական արդյունքի հասնելու առումով:

Ի դեպ, Բոսնիայի ընտրանին սեփական հարկի տակ 7-0 հաշվով ջախջախել է Էստոնիայի հավաքականին, որի շնորհիվ միայն մեր ֆուտբոլիստներին հաջողվեց խուսափել վերջին տեղից: Իսկ Թուրքիայի հավաքականը սեփական հարկի տակ ոչ-ոքի (1-1) խաղաց բելգիացիների հետ: Թուրքերին պարտությունից փրկեց Էմրե Բելոզօղլուի իրացրած 11 մ հարվածը:

5-րդ խումբ
Մրցաշարային աղյուսակ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Իսպանիա	2	2	0	0	5-0	6
2. Թուրքիա	2	1	1	0	3-1	4
3. Բելգիա	2	1	1	0	4-3	4
4. Բոսնիա	2	1	0	1	7-1	3
5. Հայաստան	2	0	0	2	0-6	0
6. Էստոնիա	2	0	0	2	2-10	0

Արոնյանը գցել է խաղը

Ինչպես երեւում է, Լեւոն Արոնյանը Բիլբաոյի մրցաշարի 2-րդ շրջանում վերջապես գցել է իր խաղը: Համենայնդեպս, դա են վկայում նրա արդյունքները: 8-րդ տուրում Արոնյանը 2-րդ անընդմեջ հաղթանակը տոնեց՝ այս անգամ առավելության հասնելով Վիշվանաթան Անանդի նկատմամբ: Դա շատ կարեւոր հաղթանակ էր, քանի որ հնարավորություն տվեց Լեւոնին շրջանցելու Մագնուս Կառլսենին եւ 12 միավորով զբաղեցնելու 2-րդ տեղը: Այդ հաջողությունը նաեւ զգալիորեն մեծացրեց մրցաշարում հաղթելու Արոնյանի հնարավորությունները: 8 տուրից հետո մեր շախմատիստը 1 միավոր է զիջում առաջատարի դերը ստանձնած Թոփալովին: Իսկ ավարտական երկու տուրերում Արոնյանը մրցելու է Իվանչուկի ու Ռաջաբովի հետ: Հիշեցնենք, որ առաջին շրջանում Լեւոնը հաղթել էր Իվանչուկին, իսկ Ռաջաբովի հետ հաշտություն էր կնքել:

8-րդ տուրն անվանեց մրցաշարի նոր միանձնյա առաջատարին: 13 միավորով աղյուսակը գլխավորեց բուլղարացի գրոսմայստեր Վեսելին Թոփալովը, որն անչափ կարեւոր հաղթանակ տարավ իր գլխավոր հակառակորդներից մեկի՝ Մագնուս Կառլսենի նկատմամբ: 17-ամյա նորվեգացի պատանին ինչպես երեւում է չի դիմանում մրցաշարի լարվածությանը: Նա 2-րդ անընդմեջ պարտությունը կրեց եւ միանգամից նահանջեց 3-րդ հորիզոնական՝ այն կիսելով նույնպես 11 միավոր վաստակած Վասիլի Իվանչուկի հետ: Վերջինիս համար տուրը հաջող էր: Ուկրաինացի շախմատիստը պարտության մատնեց Ռաջաբովին: Վերջինս Անանդի հետ դեռեւս չի ճաշակել հաղթանակի քաղցրությունը եւ 6 միավորով եզրափակում է աղյուսակը:

Անգլիացիները վրեժխնդիր եղան խորվաթներից

Ֆուտբոլի աշխարհի առաջնության ընտրական մրցաշարի 2-րդ տուրի հանդիպումներից թերեւս ամենամեծ հետաքրքրությունը ներկայացնում էր Խորվաթիայի եւ Անգլիայի հավաքականների Զագրեբում կայացած մրցավեճը: Ֆուտբոլասերներն անշուշտ հիշում են, որ Եվրոպայի առաջնության ընտրական մրցաշարի վերջին խաղում Խորվաթիայի հավաքականը, որ արդեն ապահովել էր եզրափակիչի ուղեգիրը, «Ուեմբլիում» հաղթելով դաշտի տերերին, անգլիացիներին զրկել էր Ավստրիա եւ Շվեյցարիա մեկնելու հնարավորությունից: Այդ հաղթանակը Եվրոպայի առաջնության եզրափակիչի ուղեգիր էր պարգեւել ՌԴ հավաքականին:

Եվ ահա անգլիացիները ռեւանշի հասնելու վճռականությամբ էին մտել խաղադաշտ: Հավաքականի մարզիչ Ֆաբիո Կապելլոն մեկնարկային կազմում էր վերադարձրել Էմիլ Հեսկիին, որը Մայքլ Օուենի հետ կազմել էր հարձակման երկյակը: Հյուրերին հաջողվեց վրեժխնդիր լինել խորվաթներից՝ պարտության մատնելով խոշոր հաշվով (4-1): Իրեն գերազանց դրսեւորեց երիտասարդ Թեո Ուոլկոտը՝ դառնալով հեթ-տրիկի հեղինակ: Անգլիայի հավաքականը 6 միավորով ստանձնեց ընտրական 6-րդ խմբի առաջատարի դերը: Նույնքան միավոր ունեն նաեւ ուկրաինացիները՝ 3-1 հաշվով պարտության մատնելով ղազախներին մրցակցի դաշտում: Այս անգամ էլ գոլերից մեկն իր օգտին գրանցեց Անդրեյ Շեւչենկոն:

Մեծ անակնկալ մատուցեցին Լյուքսեմբուրգի հավաքականի ֆուտբոլիստները, որոնք հյուրընկալվելիս 2-1 հաշվով հաղթեցին շվեյցարացիներին: Հաղթական գնդակը հյուրերը խփեցին խաղավարտից 4 րոպե առաջ: Իսկ ահա նախորդ տուրում անակնկալ մատուցած լիտվացիները, որ հյուրընկալվելիս 3-0 հաշվով հաղթել էին ռումինացիներին, նոր հաջողության հասան՝ սեփական հարկի տակ պարտության մատնելով ավստրիացիներին (2-0): Այդ հաղթանակների շնորհիվ Լիտվայի ընտրանին 6 միավորով 7-րդ խմբի միանձնյա առաջատարն է:

ՀՀ հավաքականի նման 2-րդ խաղում էլ պարտվեցին Վրաստանի ֆուտբոլիստները: Այս անգամ նրանք 0-2 հաշվով զիջեցին իտալացիներին, որոնք 6 միավորով դարձան 8-րդ խմբի առաջատար: Իսկ ահա Ադրբեջանի հավաքականն առաջին միավորը վաստակեց՝ սեփական դաշտում ոչ-ոքի (0-0) ավարտելով հանդիպումը Լիխտենշտեյնի ընտրանու հետ:

Բավական գոլառատ էր ֆինների ու գերմանացիների մրցավեճը, որում մարտական ոչ-ոքի (3-3) գրանցվեց: Խաղի ընթացքում ֆինները երեք անգամ հաշվի մեջ առջեւից էին ընթանում, սակայն գերմանացիները մրցակցի յուրաքանչյուր գոլին պատասխանում էին Միրոսլավ Կլոզեի դիպուկ հարվածով: Վերջինս իրավամբ խաղի հերոսն էր՝ իր օգտին հեթ-տրիկ գրանցելով: Թեեւ ոչ-ոքի արդյունքին, Գերմանիայի ընտրանին 4 միավորով գլխավորում է 4-րդ խմբի աղյուսակը: 2-րդ տեղում 3 միավորով ռուսներն են, որոնք Ուելսի հավաքականի նկատմամբ տարած հաղթանակով (2-1 մեկնարկեցին:

Դրամատիկ ավարտ ունեցավ Պորտուգալիա-Դանիա հանդիպումը: Մինչեւ խաղի 83-րդ րոպեն դաշտի տերերը Նանիի խփած միակ գոլի շնորհիվ հաղթում էին: Սակայն Բենդները վերականգնեց հավասարակշռությունը, որն ընդամենը 2 րոպե պահպանվեց: Շուտով Դեկուն 11 մ հարվածով կրկին առաջ մղեց պորտուգալացիներին: Թվում էր, թե հաղթանակն ապահովված է: Բայց դանիացիները մտադիր չէին հանձնվելու: Վերջին րոպեին Պոուլսենը հավասարեցրեց հաշիվը, իսկ ավելացված ժամանակում Յենսենը հաղթանակ պարգեւեց Դանիայի ընտրանուն: Անսպասելի է Ալբանիայի հավաքականի հաջող մեկնարկը, որը սեփական հարկի տակ խոշոր հաշվով (3-0) պարտության մատնեց Անդորրայի ֆուտբոլիստներին: Ալբանացիները 4 միավորով գլխավորում են 1-ին խմբի աղյուսակը: Նույնքան միավոր ունեն նաեւ Դանիայի ու Շվեդիայի հավաքականները: Շվեդները սեփական դաշտում 2-1 հաշվով հաղթեցին հունգարացիներին:

Ընտրական 2-րդ խմբում հաջող են մեկնարկել Եվրոպայի նախկին չեմպիոնները՝ հույները: Նրանք 2-րդ հաղթանակը տոնեցին, այս անգամ՝ լատվիացիների նկատմամբ (2-0): Ֆրանսիայի հավաքականը մեկնարկի անհաջողությունից հետո իր օգտին առաջին 3 միավորը գրանցեց՝ պարտության մատնելով սերբերին (2-1): Ֆրանսիացիների հաղթանակն ապահովեցին Անրիի եւ Անելկայի խփած գոլերը:

Ընտրական մյուս հանդիպումներում գրանցվել են հետեւյալ արդյունքները. Մոլդովա-Իսրայել՝ 1-2, Հս. Իռլանդիա-Չեխիա՝ 0-0, Սլովենիա-Սլովակիա՝ 2-1, Սան Մարինո-Լեհաստան՝ 0-2, Անդորրա-Բելառուս՝ 1-3, Ֆարերներ-Ռումինիա՝ 0-1, Չեռնոգորիա-Իռլանդիա՝ 0-0, Մակեդոնիա-Հոլանդիա՝ 1-2, Իսլանդիա-Շոտլանդիա՝ 1-2: Ընտրական մրցաշարի 3-րդ տուրի հանդիպումները կկայանան հոկտեմբերի 11-ին:

*Հասարակայնության հետ կապերի հայաստանյան ասոցիացիան ՄԱԿ-ի մանկական հիմնադրամի հետ համատեղ իրականացվող **«Երեխաների իրավունքները՝ նորովի»** կրթական եւ հանրային իրազեկման արշավի շրջանակներում հայտարարում է **«Երեխաների խնդիրների վերաբերյալ լավագույն լրագրողական նյութ»** մրցույթը՝ հայաստանյան ԶԼՄ-ների ներկայացուցիչների համար: Նյութերի ընդունման ժամկետն է՝ սեպտեմբերի 15-ից հոկտեմբերի 28-ը:*

Մասնակցության կարգը

Մրցույթին կարող են մասնակցել անհատ լրագրողներ կամ լրագրողական խմբեր:

Ներկայացվող աշխատանքները պետք է հրապարակված լինեն տպագիր կամ էլեկտրոնային մամուլում, կամ հեռարձակված լինեն տեղական/շրջանային հեռուստաալիքներով կամ ռադիոյով՝ մրցույթի պայմաններին համապատասխան:

Մրցույթի պայմանները

Նյութերը պետք է ներկայացվեն հետեւյալ ձեւաչափերով՝

1. Տպագիր նյութեր՝ պատճենահանված կամ տպագրությունից էլեկտրոնային նկարված տարբերակով.
2. Էլեկտրոնային նյութեր՝ էլեկտրոնային կայքի հղում եւ screen shot՝ առանձին ֆայլով.
3. Տեսանյութեր՝ Mp4 (avi) կամ DVD ձեւաչափով.
4. Ասդիոնյութեր՝ Mp3 ձեւաչափով:

Գնահատումը

Հաղթողներին կընտրի հեղինակավոր փորձագետներից բաղկացած անկախ հանձնաժողովը: Հանձնաժողովում ընդգրկվելու են ԶԼՄ-ների ներկայացուցիչներ, երեխաների իրավունքների ոլորտի փորձագետներ եւ հոգեբաններ:

Մրցանակները

Յուրաքանչյուր անվանակարգում (տպագիր մամուլ, էլեկտրոնային մամուլ, ռադիո, հեռուստատեսություն) լավագույնը ճանաչված լրագրողական նյութը կպարգեւատրվի հավաստագրերով եւ արժեքավոր նվերներով:

Նյութերը ներկայացնել հասարակայնության հետ կապերի հայաստանյան ասոցիացիա: Հասցե՝ ք. Երեւան, Խանջյան 35-18,

հեռ.՝ (374 10) 58 25 61, էլ. փոստ՝ info@apra.am:

ԳՈՎԱԶԴԻ ՀԱՄԱՐ ԶԱՆԳԱՀԱՐԵԼ՝ 58-29-60

Լրատվական գործունէութիւն իրականացնող՝ «Ազգ օրաթերթ» ՍՊԸ, Երեւան, Հանրապետութեան 47: Պետական գրանցման վկայականի համարը՝ 02 Ա N 047261, տրուած՝ 17.02.00 թ.:
Թողարկման պատասխանատու, գլխ. խմբ. Յակոբ Աւետիքեան: Տպաքանակ՝ 3000, ստորագրուած է տպագրութեան՝ 11.09.2008, գինը՝ 100 դրամ, տպագրում է «Տիգրան Մեծ» հրատարակչութեան տպարանում՝ Արշակունեաց 2: